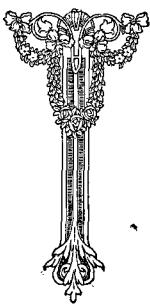

Mjösenlagets Årbok
1917

Paa vei til Mjøsenlagets aarsmøte,

FERGUS FALLS, MINN.,

Iørdag, søndag, mandag, 23de, 24de, 25de juni 1917.

Vi henleder medlemmernes opmerksomhed paa, at vor store aarlige sexa, som jo er glandspunktet ved hele stevnet, avholdes paa møtets første dag, lørdag den 23de juni, klokken 6:30 aften, saa at alle kan faa anledning til at være med ved denne store, festlige tilstelning.

E
184
S2
m58

Mjösenlagets Embedsmænd.

Dr. C. L. Opsal - - - Formand
Red Wing, Minn.

Thor Skonnord - - - Vice-Formand
Minneapolis, Minn.

C. F. Hjermstad - - - Sekretær
Red Wing, Minn.

Otto C. Ericson - - - Kasserer
Chicago, Ill.

Pastor O. A. Kvistgaard - Sagaskriver
Ellsworth, Pierce County, Wis.

Forord.

At der inden Mjøsenlaget var en trang til et slags bindedeled medlemmerne imellem, har da de to første numre av aarboken noksom bevist. Al den velvilje og paaskjønnelse, der er bleven komiteen tildel for dens arbeide med aarboken, ør da blot et uttryk for den kjendsgjerning, at denne netop tjener til et slikt bindedeled.

Aarboken har ogsaa været en mægtig faktor i at fremme lagets vækst og trivel. Der er indløbet til sekretæren saa mange meddelelser, hvorifolk uttaler sin tak for og paaskjønnelse av aarboken, og der faldt da ogsaa saa mange uttalelser paa møtet i Chippewa Falls i samme retning, at komiteen føler dens arbeide ikke har været forgjæves.

Iaar var der endog flere, som, idet de sendte ind kontingensten, vedlagde bidrag til hjælp for oarbokens utgivelse. Til alle disse vil komiteen faa uttale sin tak, og vedkommende vil faa sig ekstraexemplarer av aarboken tilsendt for disse bidrag.

Vi har iaur troet det bedst at gjøre en begyndelse med biografier, og det har været vor tanke, at dette arbeide maatte kunne fortsættes i kommende numre av aarboken, indtil vi med tiden kunde have en fuldstændig fremstilling af alle vore medlemmers liv og virke hertilands.

Ligeledes har vi gjort en begyndelse med billeder fra medlemmers hjem, og vi tror at dette vil være av stor interesse, kanskje av saameget værd, at det bør fortsættes med det i kommende numre.

Til alle som har været komiteen behjælpelig med billeder, skrevne bidrag eller paa anden maade vil vi faa uttale vor hjertelige tak.

Med disse oplysende bemærkninger er da Mjøsenlagets aarbok for 1917 overgivet medlemmerne til velvilligt omdømme.

Paa komiteens vegne,

C. L. OPSAL.

Red Wing, Minn., Februar 1917.

Mjösenlagets Sjette Aarsmøte

JØSENLAGETS sjette store aarsmøte avholdtes som bekjendt i Chippewa Falls, Wis., den 23de, 24de og 25de Juni 1916.

At det var et stort møte var der ingen tvil om at det var et storartet og i alle henseender vellykket møte var der ogsaa kun en mening om.

Vi begunstigedes alle tre dage av det herligste sommerveir, kun paa Søndag eftermiddag begyndte det at se truende ud; men veiret holdt indtil møtet var over.

Allerede Onsdag ankom der nogle. Thorsdag kom der folk til møtet paa alle tog. Sidste tog Thorsdag kveld var der mange av os nede ved stationen for at møte selve hovedtroppe.

Konduktøren kom ilende op og sagde: "Gaa længere ned, jeg har en hel vognladning for Dere", sagde han, og det var ogsaa tilfældet. Fra alle kanter kom der gamle og nye medlemmer.

Saa blev der at hilse paa gamle kjendte og at træffe alle de nye som ikke havde været med før. Endelig kom vi da til ro efter at alle havde faaet sig kvarter anvist.

Chippewa Falls vår iklædt festdragt og smykket med amerikanske og norske flag.

Fredag morgen kom der yderligere forstærkninger og da formanden aabnede møtet i Victor Theater kl. 10 formiddag var huset fyldt.

Formanden introducerede advokat Alexander Wiley fra Chippewa Falls, som trods sit amerikanske navn er av god norsk herkomst.

Han holdt en meget humoristisk tale som straks satte formningen i godt humør, og introducerede saa byens mayor, George E. Dee, som bød laget et hjerteligt velkommen til Chippewa Falls.

Formanden takkede paa lagets vegne for den venlige mottagelse og gjestfrihed, og udtalte at man knapt nok havde steget av toget før man i Chippewa Falls hørte norsk musik i fosseiduren fra Chippewa elven.

Resten af formiddagen benyttedes saa til at træffe og hilse

paa gamle, kjendte venner og at stifte nye bekjendtskaber.

Klokken et Fredag eftermiddag blev der givet alle medlemmer en anledning til en automobil tur for at bese selve byen og de mange naturskjønne partier rundt byen. Særlig beundret blev da byens vakre Irving Park, med dens granskog og fossefall og sjø. Største delen af parken stod der i al sin herlighed, som selve naturen bød paa, kun med det at der var anlagt mielevis av gode, skjønne veie for bedre at kunde nyde al denne naturens herlighed.

Fredag eftermiddag samledes vi igjen klokken tre til forretningsmøte. Hr. C. F. Hjermstad, Red Wing, Minn., blev valgt til assisterende sekretær.

Paa formandens forespørgsel om man ønskede referat fra forrige aarsmøte oplæst blev det efter forslag enstemmig besluttet at forbigaa det, da sekretæren havde omsendt det i sætryk til alle lagets medlemmer, og desuden var det ogsaa indtaget i sin helhed i aarboken. Sekretærens meget fuldstændige rapport som saaledes gjengivet blev enstemmig antaget.

Kassererens rapport blev oplæst af Otto C. Ericson og viste indtægter beløbende sig til \$1,134.96 og udgifter \$1,068.35, med en kassebeholdning af \$66.61.

Hr. Mons Mahlum fra Brainerd, Minn., medlem af revisionskomiteen, oplyste at han havde gjennemgaaet kassererens regnskaber og fundet samme i orden. Forslag stillet af hr. Mahlum at kassererens rapport blir antat som oplæst blev enstemmig vedtagt.

Formanden oplæste et brev fra Normands forbundets sekretær, hr. Morgenstjerne, som indbød Mjøsenlaget til at gaa ind i forbundet. Formanden var i favør av at laget skulde bli medlem af forbundet.

Hr. B. Kindley, Killdeer, N. D., foreslog at Mjøsenlaget gaar ind som medlem av Normands forbundet med et medlemsantal av 100. Hr. Otto C. Ericson understøttede forslaget.

Hr. C. H. Boxrud, Red Wing, Minn., var av den mening, at hvis Mjøsenlaget skulde gaa ind i Normands forbundet, var et medlemsantal av 100 for lidet. Flere talere syntes det samme.

Pastor Kvisgaard var i favør av, at Mjøsenlaget gik ind i forbundet med fuldt medlemsantal.

Hr. Otto C. Ericson syntes at et medlemsantal av 100 var nok til at gaa ind i forbundet med til at begynde med og var derfor i favør av hr. Kindleys forslag.

Avstemning ved reisning hadde til utfald, at forslaget blev antat, idet 79 stemte for, og 45 imot.

Formanden oplæste et brev fra "Sambands" redaktør og utgiver, prof. A. A. Veblen, som anbefalte at Mjøsenlaget skulde godkjende "Samband" som officielt organ for laget.

Formanden oplyste, at det ikke var nødvendigt at tage nogen avstemning i denne sak, da den hadde været oppe ved forrige aarsmøte, hvor det blev bestemt at laget godkjender "Samband" som officielt organ. Vilde anbefale "Samband" paa det varmeste som et meget interessant skrift og opfordrede medlemmerne til at gjøre hvad de kunde for det.

Formanden oplyste at der ved næste dags forretningsmøte vilde valg af nye embedsmænd finde sted, og han syntes det vilde være bedst, at en nominationskomite blev valgt til at opstille kandidater for de forskjellige embeder.

Forslag blev gjort, at formanden utnævner en komite av fem (5) som nominationskomite og at denne komite rapporterer ved nævnte dags formiddagsmøte. Enstemmig antat.

Formanden utnævnte saa D'hrr. Mons Mahlum, Brainerd, Minn., C. H. Boxrud, Red Wing, Minn., Richard Wick, Minneapolis, John Bangsberg, La Crosse, Wis., og B. O. Kindley, Killdeer, N. D., til nominationskomite.

Hr. Mons Mahlum foreslog, at laget ved reisning tilkjen-de giver sin tak til alle som hadde at gjøre med aarbokens utgivelse. Enstemmig antat.

Hr. John Hanson, Hendricks, Minn., frembar sin hjerte-lige tak til formanden for hans avdøde hustrus vakre biografi i aarboken. Formanden forsikret hr. Hanson at han hadde alle medlemmers sympathi i sin store sorg.

Hr. Mons Mahlum foreslog at formanden blir paalagt at utnævne en resolutionskomite paa tre medlemmer.

Enstemmig antaget.

Formanden utnævnte som medlemmer av denne komite D'hrr. pastorerne Hoff og Kvistgaard og hr. Otto C. Ericson.

Formanden skulde ønske, at et fotografi blev tat av alle

tilstedevarende medlemmer, og at et sæskilt fotografi blev tat av alle medlemmer, som er over 70 aar.

Foreslaaet, understøttet og enstemmig vedtatt at dette gjøres næste dags formiddag kl. 10.

Paa forslag blev møtet nu hævet for igjen at kaldes til orden den følgende dag.

C. F. Hjermstad, sekretær, p. t.

Fredags kveld kom saa glanspunktet, vor store aarlige Sexa, med en deltagelse av mellem 400 og 500 medlemmer og venner, der bænkedes rundt de lange rækker av borde smukt dækkede og dekorerede i byens Armory.

Det var de norske damer i Chippewa Falls som hadde taget sig af anretningen og at de hadde al ære av opvartingen og de prægtige saker som serveredes er noget som alle var enige om. Der begyndtes med frugt som fulgtes av avkogt laks, og derpaa kjødkager og saa nedover til cigarer.

Advokat Alexander Wiley forrettede som "Toastmaster" og gjorde sine saker udmerket. Han er selv godt skaaren for tungebaandet og besidder et stort forraad av morsomme historier, som han ved godt at anvende, saa der gik straks en frisk bris av godt humør over den store forsamling.

Frøken Jæger gav først tilbedste et piano nummer, derpaa sang "Nordens" sangforening fra Eau Claire "Norge, Norge," og det slog godt an, der blev stor jubel.

Formanden holdt derpaa en tale paa norsk om Mjøsenlaget og dets vekst og trivsel, og gik saa over til at udtale lagets tak for al udvist opmerksomhed og gjestfrihed, som var blevet laget tildel af alle byens borgere, særskilt vilde han faa lov at udtale en hjertelig tak til byens norske damer, som hadde indlagt sig saa stor ære av den prægtige anretning og det hele smagfulde arrangement.

Frøken Ida Syverson og hr. Jæger sang saa nogle vakre, norske stev, som vandt slig stormende bifald at de fremkaldtes igjen og igjen.

Pastor H. K. Madson blev saa introducirt og holdt en af sine karakteristiske taler "Minder fra Norge." Snart havde han forsamlingen i stormende lattersalver, saa igjen hang de i aandeløs taushed paa hvert ord, naar han paa sin mageløse

maate skildret natur og folkeliv paa de gamle, kjendte og kjære trakter.

“Norden” sangforening gav saa “Når fjordene blaaner” og den smukke harmoni i de hjemlige, deilige toner fandt gjenklang i alles hjerter.

Dommer J. C. Gilbertson fra Eau Claire tok redaktør Valdemar Agers plads paa programmet og i velvalgte ord hilste Mjøsenlaget og fortalte dem lidt om den norske by Eau Claire.

Fryken Nannie Ingebrigtsen underholdt forsamlingen med en deklamation.

Redaktør Jens K. Grondahl, som var paa programmet for en tale for “Damerne”, var forhindret fra at være tilstede, men sendte en telegrafisk hilsen som vakte stormende muntherhed. Pastor Hoff fra Red Wing holdt saa i hans sted en tale for damerne som slog godt an.

Saa sang hele forsamlingen staaende “Amerika”, og den store festlige tilstelning var forbi; men den vil længe staa i deltagernes minde.

Lørdag morgen, som oprandt var vakker og solrig, blev der taget et stort billede af hele laget, grupperet udenfor byens “Raadhus” (Court House), saa blev der ogsaa av samme fotograf taget et billede af alle lagets medlemmer, som var 70 aar eller over. Begge billeder var sjeldent gode, og der findes paa andet sted i aarboken illustration i formindsket format af begge.

Lørdag formiddag.

Møte av Mjøsenlaget avholdtes Lørdag formiddag den 24de Juni i Victor Theater. Møtet blev kaldt til orden av formanden, dr. Opsal, kl. 11.

Formanden oplyste, at mange av medlemmerne hadde uttalt ønskeligheden av at de tilstede værende, der var fra samme by eller bygd blev anvist pladse i samme stolrække, og for at imøtekomme dette ønske blev dette gjort.

Angaaende møtested for næste aar oplyste formanden at der ikke forelaa nogen officiel indbydelse fra noget sted. At ifjor filk laget indbydelse fra Canton, S. D., og Thief River Falls, Minn. Han oplæste et cirkulær fra Fergus Falls, Minn., som indbød alle bygdelag at møte der næste aar.

Foreslaaet og understøttet at laget vælger Fergus Falls til møtested for næste aar.

Hr. John Kindley, La Crosse, Wis., stillet indbydelse til Mjøsenlaget at møte der næste aar.

Efter en længere diskussion blev det foreslaaet og enstemmig antat, at medlemmerne stemmer over møtested ved sedler. D'hrr. C. F. Hjermstad og John Kindley utnævntes av formanden som tællere. Avstemningen havde følgende utfald:

For Fergus Falls, 94 stemmer.

For La Crosse, 84 stemmer.

Formanden erklærede saa Fergus Falls valgt til Mjøsenlags møtested for næste aar.

Foreslaaet og understøttet at datoer for møtets avholdelse sættes til den 23de og 25de Juni.

Enstemmig antaget.

Forslag stillet av hr. Mons Mahlum at en sum av femti dollars blir betalt dr. Opsal for at dække hans personlige utgifter i forbindelse med dette aars aarbok. Understøttet og ved avstemning enstemmig vedtatt.

Foreslaaet av hr. John Hanson, Hendricks, Minn., at naar nogen av lagets medlemmer avgaaer ved døden, skal dette straks rapporteres til sekretæren av den avdødes slægtinge. En stemmig antat.

Nominationskomiteen rapporterede følgende kandidater opstillet til de forskjellige embeder:

Formand, dr. C. L. Opsal, Red Wing, Minn.

Viceformand, hr. Thor Skonnord, Minneapolis, Minn.

Sekretær, hr. C. F. Hjermstad, Red Wing, Minn.

Kasserer, hr. Otto C. Ericson, Chicago, Ill.

Sagaskriver, pastor Olav A. Kvisgaard, Ellsworth, Wis.

Foreslaaet og understøttet at komiteens rapport vedtas. Enstemmig antat.

Foreslaaet at møtet hæves for igjen at kaldes til orden kl. 8 aften. Enstemmig antat.

Foreslaaet og understøttet at komiteens rapport vedtas. kede og alle syntes det var et interessant skue. Toget stansede ogsaa saa at alle deltagerne fik anledning til at bese statens store anstalt for aandssvage.

*Møte av Mjøsenlaget avholdt Lørdag aften den 24de Juni
i Victor Theater.*

Møtet kaldt til orden kl. 8 av formanden, dr. Opsal.

Pastor Hoff, formanden av resolutionskomiteen, oplæste derpaa følgende takkeresolution, stillet til byen Chippewa Falls borgere, dagsaviser og andre for al utvist gjestfrihet og venlighet under Mjøsenlagets ophold i byen:

“Thank you.”

Mjøsenlaget, through its committee on resolutions, wishes to express its gratitude to the citizens of Chippewa Falls for the splendid hospitality which has been accorded us during our stay in your progressive city.

Your mayor, Mr. Dee, as spokesman for your citizens with courtesy and cordiality and expressions of a most hearty welcome. We were instantly made to feel at home in your hustling city.

Your newspapers have been very kind to us throughout all the preparatory arrangements, as well as during our stay among you.

Your Progressive League is deserving of great credit for the interest it has shown and for the financial sacrifices it has made in order to bring our convention here to Chippewa Falls.

Your reception committee met us with a cordiality which seems to be typical of your citizens in general.

Your committees on arrangements and entertainments overlooked no details. Of that we have been abundantly assured.

To the speakers, the singers, to the musicians, to the committees, in fact to all the citizens of Chippewa Falls we hereby express our gratitude for every kindness and courtesy shown unto us.

Mjøsenlaget thanks you.

—*Rev. T. A. Hoff,*
—*Rev. Olav A. Kvistgaard,*
—*Otto C. Ericson,*
Committee on Resolutions.

Foreslaaet og understøttet at komiteens resolution vedtas ved reisning. Enstemmig antat.

Foreslaaet av pastor Hoff, at en tak rettes til den avtrædende sekretær for det storartede arbeide han hadde nedlagt i lagets interesse. Enstemmig antat ved reisning.

Formanden oplyste at ingen flere forretninger forelaa til behandling.

Foreslaaet og understøttet at Mjøsenlagets sjette aarsmøte hæves. Enstemmig antat.

O. P. K. HJERMSTAD, sekretær.

Da saaledes alle forretningssaker var avgjorte introducerete formanden prof. Haugelund fra Norge, som derpaa fremviste omtrent 200 billeder fra alle Norges seværdigheter. Mange av bildene var fra Mjøsentrakterne og derfor av særskilt interesse for vore medlemmer. Denne interessante aftenunderholdning, som gaves frit til alle lagets medlemmer, bley meget paaskjønnet, og sjeldent har vi set saa vakre bilder, det var en mindeverdig tur rundt Norge.

Søndag, møtets tredie dag, var byens to norske kirker fyldt til trængsel, idet det var speciel gudstjeneste med hensyn paa besøg av lagets mange medlemmer. Søndag eftermiddag var der arrangeret en stor friluftsfest ude paa byens "Fair-grounds." Byens hornmusik spillede og "Norden" sangforening opvartede igjen med adskillige numre av de kjendte, kjære norske sange.

En talrig menneskeskare hadde samlet sig, forskjellig anslaaet fra to til tre tusinde.

Prof. Julius Olson holdt en ypperlig tale. Hr. Kinney fra Colfax var som altid underholdende, og tilslut sagde saa formanden nogle ord paa lagets vegne til tak for os.

Saa var da Mjøsenlagets store tre dages stevne, det sjette aarsmøte, over, og at de talrige deltagere hygget sig var der nok av beviser for, og alle udtalte sin store tilfredshed med hele tilstelningen og sin glæde over at ha været tilstede.

C. F. HJERMSTAD, sekretær.

America, My Country

By Jens K. Grondahl.

America, my country, I come at thy call,
I plight thee my troth and I give thee my all,
In peace or in war I am wed to thy weal,
I'll carry thy flag thru the fire and the steel,
On sea nor on land shall it suffer disgrace,
Unsullied it floats o'er our peace-loving race,
In reverence I kneel at sweet liberty's shrine,
America, my country, command, I am thine.

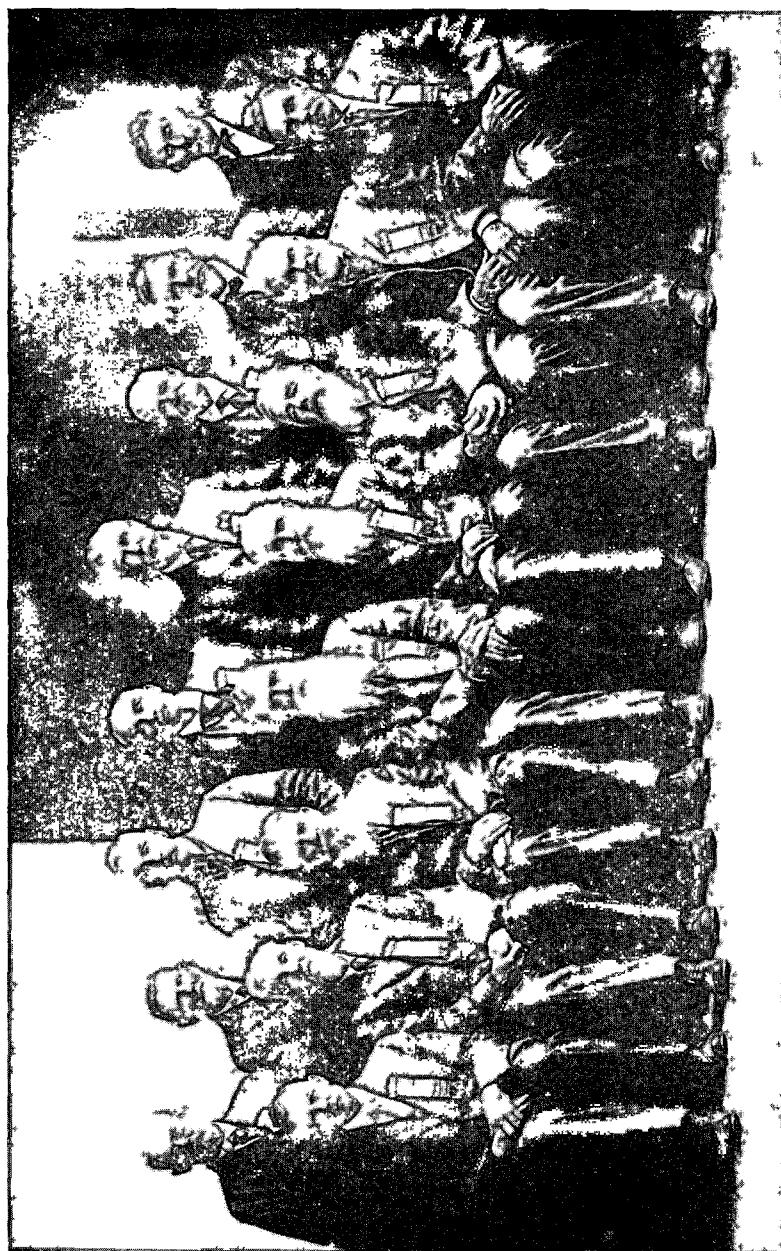
America, my country, brave souls gave thee birth,
Who yearned for a haven of freedom on earth,
And when thy dear flag to the winds was unfurled
There came to thy shores the oppressed of the world;
Thy milk and thy honey flow freely for all,
Who takes of thy bounty shall come at thy call,
Who quaffs of thy nectar of freedom shall say,
"America, my country, command, I obey."

America, my country, thy flag I adore,
It glories in peace but it fears not in war,
When tyrants would trample its folds in the dust,
Old Glory, undaunted, is true to its trust;
Its stars ever twinkle from liberty's dome
A message of hope to mankind, thru the gloom,
And children of men bless the red, white and blue,
America, my country, the tried and the true.

America, my country, now come is thy hour—
The Lord of Hosts reckons on thy courage and power;
Humanity pleads for the strength of thy hand
Lest liberty perish on sea and on land;
Thou guardian of freedom, thou keeper of right,
When liberty bleeds there is task for thy might,
"Divine right" of kings or our freedom must fall—
America, my country, I come at thy call.

[Copyright by *The Red Wing Daily Republican*,
Red Wing, Minnesota]

MJØSENLAGETS GJÆVE SYTTIAARRINGER VED STEVNET I CHIPPEWA FALLS, 1916.

Til Syttiaaringerne i Mjøsenlaget

(Av John Bangsberg, La Crosse, Wis.)

Der Mjøsens skumbedækte bølger storme,
I lek omkap fra øst og vest mod strand,
Hvor elv og bækker sig i Mjøsen forme,
Rundt vandet er et deiligt land,
Med store gaarde og skjønne akerenge,
Med grønne marker ved det klare vand,
Med skjøn natur og kjække norske drenge.

Fra Eidsvold op til Lillehammers vande
Vor hjemstavn er saa skjøn og yndefuld.
De friske enge, hvori birken stande,
Paa marken bølger sædens rige guld,
Og blomsterne i tusindtal sig prange,
Og baade farer Mjøsens blanke vand.
I sommermorgen lyder fuglesange.
Du skjønne land, du er vort fædreland!

Et ord til disse gamle mænd og kvinder,
Som vi er stolte av at hædre i vort Mjøsenlag,
Alle disse alderstegne, du i laget finder,
Har du følt paa møtet deres varme nævetag?
Det er gubber, som har stridt og vundet,
Pionerer som har ryddet op i landet,
Og her i fjerne vesten sit hjem har grundet,
De traadte sine barnesko ved Mjøsenvandet!

Lidt Om Det Nylig Organiserede Fællesraad

HT der bakom bygdelagsbevægelsen ligger noget mere end netop ideen om at komme sammen en gang om aaret for at spise lefse og flatbrød og spekekjød er da noget, som enhver tænkende mand let kan indse. Vistnok spiller den selskabelige hygge ved vore aarlige stevner en betydelig rolle, og rettelig saa; man træffer barndomskammerater fra skoledagene, man træffer sambygdinger, som man kanske ikke har seet i aartier, saa opfriskes minderne ikke alene fra dagene tilbragt sammen i gamle mor Norges skjød, men man opfrisker ogsaa erindringerne fra nybyggerlivets dage hertilands.

Alt dette har sin store berettigelse og er til megen hygge og glæde ved slige festlige anledninger, det vil vel heller ingen modsige.

Amerikas historie er jo ganske ny, vistnok begynder den paa en maade med Leif Ericson, fortsættes av Christoffer Columbus, men har først sin virkelige begyndelse med "Mayflower's" ankomst. Australiens historie har sin begyndelse med 1788, da de første hvide kolonister landede i Sydnyc Cove, og disse første kolonister i Australien bestod af over 1200 forbrydere deporteret didover. At der nu er nogen slik rift i Australien over at utregne sine stamfædre fra de første hvide kolonister, som der er her tillands er vel neppe tilfældet, men allikevel er den ene begyndelse av like saa stor historisk interesse som den anden.

Det er den historiske værdi og betydning av slike begivenheder, som datiden ikke kan paaskjønne og bedømme, det tar eftertidens aarhundreder før de kan sees og bedømmes i det rette lys.

Saaledes ogsaa med de første norske indvandreres arbeide og slit med at rydde og bygge utover Nordvestens sletter. De var da alle av like saa god herkomst, som nogen av dem der fandt vejen hid paa "Mayflower", og naar vi ser tilbake bare femti eller seksti aår, saa faar vi allerede et ganske godt per-

spektiv, og jo længere det gaar desto større og bedre begreb faar vi om betydningen og værdien av det, den store historiske værdi, ikke bare betydningen av det materielle stræv, utviklingen i saa hensende er jo ganske eventyrlig, likéfrem fabelagtig, en vild prærie, "befolket" med indianere og buffalo, om-dannet i et halvt hundrede aar til verdens "bread basket"! Saa de kulturelle fremskridt! De har jo fuldt holdt skridt med de materielle. At vi kan faa en fuld forstaaelse av den historiske betydning av alt dette er da ogsaa noget, som er værd at arbeide for.

I en av vores storbyer, hvor der var en kraftig spire til-fuld forstaaelse af alt dette, dannet nogle mænd en norsk for-enning til at samle alt fra nybyggerlivets historie og bevare det for efterslægten. Der blev meget godt arbeide gjort, og meget materiale samlet, mange hundrede dollars blev brugt for at fremme dette betydningsfulde arbeide

Saa gik foreningen al kjødets gang, medlemmerne spredtes, nogle døde, andre flyttet væk, alt det samlede materiale spredtes ogsaa, slik gik alt det store arbeide, som her var saa godt begyndt, aldeles tabt.

Det er den store tanke, som ligger tilgrund for en sammen-knytning af alle bygdelag i et fællesraad. Vi bør arbeide for at faa istand en organisation, der kan gjøre et planlagt arbeide for at samle og bevare alt av historisk og kulturhistorisk værd, der angaar de norske indvandrere og deres arbeide og del i dette lands fremskridt og utvikling, og det er en betydelig rolle, som det norske element har havt i saa henseende. Om dette burde der være den fuldeste samklang inden alle bygdelag. Dette at fællesraadet skulde være en overbestyrelse eller et overformynderi for bygdelagene er jo bare gutteagtig, tan-keløs tale, som ingen opmerksomhed fortjener.

Det vilde jo være et uhyre tab om alt det arbeide, som allerede nu er nedlagt i bygdelagsbevægelsen skulde sporløst forsvinde; jeg for min del tror, at vi burde sætte merker efter os i et permanent arbeide, noget vi alle kunde have del i og sætte ære i at være med paa. Et slikt merke burde bli en arkivbygning med musæum og forsamlingslokaler i forbindelse med det, og dette burde reises i et norskhedens center, hvor

den opvoksende ungdom, fremtidens bærere, kunde have let adgang til at gjøre fuldt brug av den, der de vanker og færdes for at utdanne sig til at fyldes sine pladse i livet.

Saa er der ogsaa leiligheter, hvor bygdelagene maatte ønske at optræde samlet, og da kan vi jo i fællesraadet have et fuldt ansvarligt maskineri, færdigt til at handle paa bygdelagenes vegne, disse representanter blir da jo ogsaa valgt af de forskjellige lag. Vi husker jo alle det voldsomme stræv med hundreaarsfesten. Det kan jo godt være, at der er god anledning til at klandre paa mangt og meget i forbindelse med den tilstelning, men det tager sig iallefald daarligt ut for vistjarter som blot er komne herover for at høste, hvor de ikke har saaet, hensynsløst at række ned paa navngivne folk, det er da noget, som hæderlige folk vil undse sig for at være med paa.

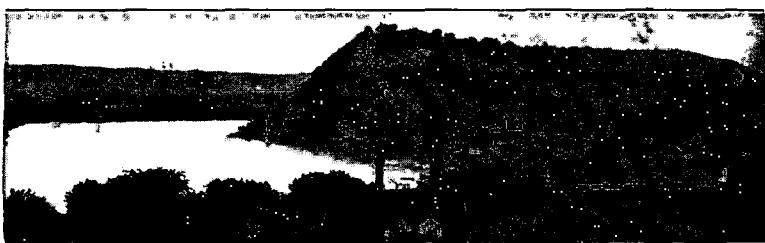
At der viste sig nødvendighed for en permanent arkiv og musæumsbygning ved denne anledning var der vidnesbyrd nok om i den store samling av interessante, værdifulde gjenstande, som i løbet av nogle faa maaneder bragtes sammen for den anledning, mange av disse gjenstande er endnu i komiteens hænder, husvilde og hjemløse.

Det var disse ting som jeg vilde faa lov at pege paa og lægge Mjøsenlagets medlemmer paa hjerte nu, saa at de kunde have anledning til at tænke over sagen og handle med fuld forståelse av den tanke, der ligger tilgrund for dannelsen av et fællesraad.

Jeg vil ogsaa faa uttale det haab at medlemmerne vil se paa sagen i det lys som jeg efter evne har forsøgt at fremstille den i, og at det vil resultere i samarbeide med fællesraadet fra Mjøsenlagets side, naar tiden kommer til forhandling om den sag paa næste aarsmøte.

C. L. OPSAL.

Parti fra Mississippifloden ved Red Wing.

Paa Ferietur.

(Av dr. J. E. Engstad.)

IFJOR sommer ved Mjøsenlagets aarlige tilstelning ute ved Minnehaha Falls, for og av Minneapolis medlemmer, var dr. Engstad og frue ogsaa tilstede. De skulde netop da reise paa en liten ferietur og doktoren lovede mig da, at jeg skulde faa nogle av hans indtryk fra denne tur for lagets aarbok. Hans interessante skildringer fra denne tur saa først dagens lys i en række numre av "Vesterheimen," hvorfra nedenstaende er et uddrag :

Vokser vi aldri ut av barneaarene eller blir vi gamle efter som tiderne gaar?—

Det forekommer mig at jeg maa endnu være i gutteaarene, naar en reise forestaar.—

Jeg har nu reist meget, har været paa næsten saa mange steder utover verden, som min gode ven, Peer Strømme; men trods det, saa vil jeg si, at jeg er endnu likesaa begeistret ved reisens begyndelse og med samme spænding og utsalmodighed avventer togets avgang som i barneaarene. En digter har jo sagt noget som saadant, at vi er børn, liketil vi kommer op i alderdomssvakhet og skal til at dø.—Da nu digterne vet omrent alt saa faar vi ta dette ogsaa som en sandhet.

Det var rent en solskinsdag, da familjen gik ombord paa en av de større dampere, som naar saa langt op som til St. Paul. Jeg gik ikke ombord i ordets rette betydning, da jeg maatte kjøre en ny automobil over paa to planker, saa det gjaldt baade

kyndighet som styrmand og lods. Men jeg holdt tungen ret i kjæften og med en stø haand gik de bra.

Turen fortsattes straks efter middag. Veiret var, som sagt, straalende solskinsveir; men ikke for varmt for os ovenpaa; men for fyrbøterne dernede, som skulde fyre paa for damp, idet de kastede skuffe etter skuffe av kuld i det røde svælg, for dem var det sandelig varmt nok.

Paa dækket begyndte snart passagerene, ca. 100 stykker, til at more sig efter bedste evne, andre kunde ta det mere rolig, ta plads her og der, for at nyde utsynet av det oprullende panorama av naturskjønheten i øvre Mississippi flod. Det var et herligt skue og livet var skjønt og behageligt, saa vi maaske glemte dem, som har det værre.

Det er et vakkert skue i sandhet at se disse høie aaser paa siderne, bratte klippevægge og skovbedækte lier og bakker.

Ut paa ettermiddagen vendte baaten sig mere nord og bærer os gjennem det vidunderlige landskap langs St. Croix Lake, til byen Stillwater.

Solen sank som i et purpurørdt hav, da vi la til ved bryggen i denne noksaa pene, men foragtede by, da der er jo slavériet. Stillwater har altsaa sine mærkværdigheter; men gir det indtryk av, at den, lik endel folk, synes gaa tilbake. Det er maaske et bedrag, fordi man ikke kan hjælpe for at møtes med skyggerne i livet.

Statsfængslet ligger litt utenom byens grænser; men vor tid tillot ikke at se bortom denne anstalt og dens ulykkelige beboere.

Det var en lun aften, stille paa vandet og ungdommen danset paa andendæk, helst disse gammeldagse danse minuet og vals, og den hele stemning var nu idel glæde, idet dampbaaten arbeidede sig stille fremover, og ute i belmørket saaes de mange lys oppe paa heien fra den anstalt, som stænger inde mænd og kvinder, som ikke har levet i overensstemmelse med de 10 bud. Deroppe var der ikke dans og glæde,—man lever jo, som man steller sig. Forresten en noksaa bra verden at leve i, har man vet til at paaskjønne det, man nyder i det frie liv. Men der er dem, som forgriper anordningen og kommer i uleilighet for det.

Næste morgen var jeg oppe tidlig. I øst tegnede det sig til lys over aaser og skar. Paa toppen av klippeformasjonerne i de mindre fjelde, der ofte reiste sig lodrette op fra bredderne av floden. Lyset vokste, blev stærkere—det var morgenlysets klare skjær, som fluksen stak frem fra en liten sky og svøpte hele omgivelserne i et slør av fortryllelse og spredte sig som et fata morgana over det hele. Den blaa elv snodde sig som stripet i dette gyldne hav. Hvor det var vakkert! Hvor det var godt at leve!—Bratte fjeldformasjoner mot øst og vest.—Mot nor og mot syd bugtede floden sig og gav os indtryk av, at her var vi indestængte i en fordypning af jordens overflade.

Der var vakkert ved Neapel, det er skjønt ved Donaus bredder, Rhinen er elsket av hundrede millioner tyskere, villige til at ofre liv og blod for at forsvere denne herlige jord—fædrelandet. Rundt Lake Pepin og nedover til La Crosse er likesaa

Parti fra Lake Pepin.

vakker for mig og jeg kan ikke med bestemthed si, at indseilingen til Kristiania er vandrere end til Winona.

Vi har maaske denne fortrinlighet hjemme hos os selv og vet ikke om det.

Hamlin Garland, en av vort lands største forfattere, har fremholdt, at vi en dag opdager Mississippifloden og holder den saa inderlig høit. Vi, som almindelige folk, forstaar ikke kunst eller noget vakkert, før det er paapekt, fortalt os av andre. Vi maa lære alt dette i vort livs opdragelse. Vi er nok født med forstand; men denne forstand heter forklaaret "matvett."

Utover eftermiddagen blaaner det av mere. Fjeldene blev igjen i det blaa, et flor av fineste væv, farvet i ultramarine blaat. Nær Winona tittede Decorah Peak op over det blaanende lufthav foran og den tragedi, utkjæmpet ved dens fot, dukker op i vor erindring.

Decorah var en høvding for Chippewa indianerne i de sene-re firtiaar. I den tid var Chippewa stammen meget efterstræpte av den krigsvante Sioux stamme. Et stort og avgjørende slag stod nær en bugt av Black River ved foten av Decorah Peak, den høieste fjeldknaus i Wisconsin. De mindre krigsvante Chippewas tapte slaget og reddede sig ved flugt, de som undslap. Decorah flygtede op over heien til bjergets fot og forsvandt saaledes for sine etterfølgere.

Klippen er henved 100 fot lodret paa alle sider; men ved dens fot er der en liten aapning, derfra ledes den videre til en større og denne skal naa helt op til toppen av denne stensøile.—

Sommerfornøielser ved Mississippifloden.

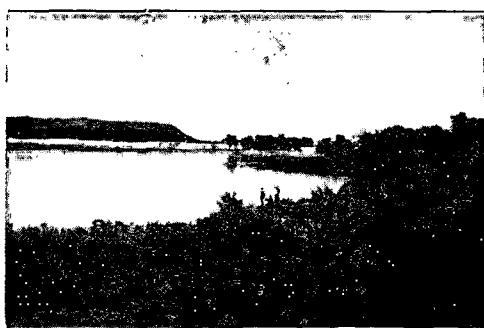
Høvdingen kom ind i denne lille aapning, væltede en sten for og var saaledes sikker. Derinde hadde han da tiden for sig og kunde maaske komme opover derinde og ha den deiligste utsigt fra toppen, om han fik gjort et lite kikehul.

Senere fortælles om denne høvding, at han undkom ved at finde en kanoe og rodde til Prairie du Chien, et hundre mil paa 24 timer, meldte da situasjonen til Jefferson Davis, en kommanderende officer ved fortet. Denne Jefferson Davis var ingen anden end den senere saa hadede president af sydstaterne: Davis var en god officer, satte snart avsted med en avdeling soldater og fordrev Sioux indianerne over floden ved stedet, hvor vi nu har Trempealeau liggende, og siden den dag har ingen Indianer vovet at gaa paa krigsfot østenfor det vand. som skiller de to stater, Minnesota og Wisconsin.

Men paa sine gamle dage kom den gamle høvding tilbake til disse kjendte nemærker, tok sin popæl paa klippens top fra tidlig vaar til sent om høsten, da han vilde dø deroppe. Hans folk bragte ham mad og vand under opholdet deroppe; men han fik ikke sit ønske opfyldt i saa maate og døde gammel og mørt av dage i Portage nogle dage efter han hadde forladt sin ophøiede plads.

Denne høvdings minde er av særegen interesse for vort folk, da byen Decorah er opnaevnt efter denne hædersmand, for det var han i ordets rette betydning, retskaffen, ærlig og en ven av de hvide folk.

Amerikas Gibraltar. Nogle mil nord fra La Crosse ligger

Frontenac, Minn., Lake Pepin.

der mitt i floen den bekjedte klippeø, Trempealeau fjeld. Paa vestsiden av denne knaus mot det seilbare vand stiger øen næsten lodret en totre hundrede fot over vandet. I nord og øst er der sumpe, mot syd er halvøen forbundet med fastlandet med en sandtange.

Den tid dette land var en fransk koloni var denne befæstet og med dens beliggenhet var den nøglen til alt land mot nord til Winnipeg.

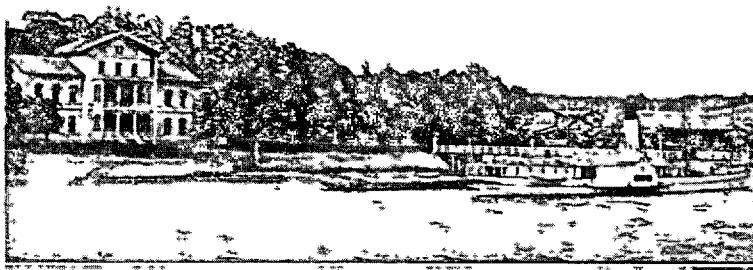
Ved freden i Rysvik efter uavhængighedskrigen kom den i vort eie men blev igjen tat i besiddelse av engelskmændene i 1812 av en del tropper sendt fra Duluth, men kom dog atter under vort flag ved freden i 1816. En av de gamle forter opdagede man først for otte aar siden.

La Crosse var henved tredive aar siden en av de norskeste byer i Amerika, men nu er det mere en bømisk og tysk by, overvældende katolsk. Det skal efter sigende være henimod 300 salooner, men da byens beliggenhet er en tør sandørken og vandforsyningen daarlig, har folk baade lovlige og kristelige undskyldning for at drikke øl. Det er ogsaa svært varmt i La Crosse om sommeren og kaldt om vinteren, saa klimatet er som lavet for den gamle drikke Regel: For kulden maa man drikke for at holde sig warm; for varmen maa man drikke for at holde sig kald; man ser saaledes at drikke et helt universalmiddel.

Med materialismens maalestok er alt maalt der, syntes jeg. Men folket er glade, sunde og lever et langt og sorgfrit liv uten at have hørt om noget som heter kultur paa norsk.

Eidsvold station og brygge

ET BLAD FRA EIDSVOLD:

1. Eidsvold Jernbanestation og Bryggen.
2. Eidsvold Bad.
3. Eidsvold Folkehøiskole.

Mjøsenlagets Nye Sekretær

**MJØSENLAGETS NYE SEKRETÆR, C. F. HJERMSTAD,
OG FAMILIE.**

C. F. Hjermstad er født i Brodal, Løiten, 4de mai 1865. Fik sin skoleuddannelse ved Løiten høiere Almenskole. Arbeidede nogle aar ved Hørsand station, derpaa i Elverum og Kristiania som handelsbetjent. Reiste saa til Amerika og kom til Red Wing, Minn., den 28de august, 1885.

Var i ti aar bokholder i banken Pierce, Simmons & Co., siden i elleve aar var han ansat ved Goodhue County National Bank som vicepresident og bestyrer. I nogle aar var han ogsaa bestyrer av Red Wing Gas & Electric Co.

Har hele tiden staaet som et meget virksomt medlem av Synodens menighed, Trinity Lutheran Church, og indehar stillingen som kasserer for den norske Synodes "endowment fund."

Er interesseret i mange av Red Wings industrielle anlæg og indehar mange betroede stillinger i denne forbindelse.

Blev i 1889 gift med frøken Sigrid Ness av Red Wing og i dette egteskap fødtes otte børn, fem gutter og tre piger, som alle lever.

Siden billedet med hosstaaende biografi var trykt er det blevne vor sørgeelige pligt at meddele Mjøsenlagets medlemmer, at denne saa lykkelige familie har lidt et stort og uerstatteligt tab, idet Mrs. C. F. Hjermstad søndag den 1st April, efter blot nogle dages sygeleie, hjemkaldtes. Døden kom stille og fredesfuldt, hun slap at høre meget og døde en sand kristenkvinde død, omgiven av alle sine kjære.

Mrs. Hjermstad, hvis pigeavn var Sigrid Ness, var født den 24de december 1867, og var saaledes ved sin bortgang blot lidt over 49 aar gammel.

Fem aar gammel kom hun med sin mor, Mrs. Kari Ness, til Amerika, og fandt sit hjem i Red Wing, hvor hun den 16de januar 1889 blev gift med C. F. Hjermstad.

Foruten sin kjære mand, efterlader hun sig otte børn: Nora, Sigurd, Solveig, Carl, Borghild, Otto, Lars og Harald, samt sin mor, Mrs. Kari Ness og to brødre, prof. dr. Jens A. Ness, som er knyttet til Wittenberg College, Springfield, Ohio, og Torbjørn Ness fortiden bosat i San Diego, California, samt en stor kreds av andre slægtninge og venner, som alle vil modtage budskabet om hendes død med dyb sorg.

Varmt interesseret som hun var i alle kirkelige gjøremaal havde hun et aabent hjerte for alle stedte i sorg eller nød, og alle veldædige foretagender havde i hende kraftig bistand.

Hun var ogsaa sammen med sin mand meget interesseret i Mjøsenlaget og var med paa mødet i Chippewa Falls, det var første gang hun var borte fra den mindste saa længe.

Hr. Hjermstad og hans sørgende familie har vor dybe sympati i dette deres store tab, og vi kan intet bedre minde sætte over hende end at hun var en omsorgsfuld, kjærlig og selvopofrende mor og ægtefælle, hjemmet var hendes store virkefelt.

Fra Digterkongens Hjem, Aulestad.

Bjørnson og "Ja, Vi Elsker."

FAA har vel anet det væld av sprudlende humør, som skjulte sig bag Bjørnstjerne Bjørns ons imponerende profetmaske, skrev Peter Nansen for en tid siden i et causeri i "Poetry Review," London.

Nansen skildrer til at begynde med en reise, han foretog sammen med digterfyrsten til Stockholm. Bjørnson var træt efter det lange og kjedelige ophold paa toget. Straks efter ankomsten til hotellet samledes en hel skare svenske studenter

udenfor hans vinduer. De sang den norske nationalsang, længe og høit og meget slet. Bjørnson gik ud paa altanen og takket for opmerksomheten. Men endda vilde de unge mennesker ikke gaa. De fortsatte at synge.

Da brød digteren utaalmodig ud: "De burde forstaa, at jeg trænger hvile. Jeg finder det taktløst, at de fortsætter, endda de ser, at jeg vil ha ro." Nansen syntes, han burde sætte mere pris paa studenternes entusiasme; men Bjørnson svarte:

"Gid du kunde begribe, hvor det sommetider rent ud plager mig at være digter av "Ja, vi elsker." Du forstaaer ikke, hvad det vil si altid at maatte være parat til at modta hyldning for denne sang, at maatte høre den overalt, hvor jeg viser mig, enten jeg saa er i stemning til det eller ej. Du maa vide, at det ofte kan føles som en ren liten forbandelse at ha digtet en nationalsang. Jeg kan f. eks. bogstavelig talt ikke røre mig uden at faa den sunget, nynnet eller brølet ind i mine ører. Overalt, hvor jeg kommer hen, er der nogen, som pludselig begynder at synge: "Ja, vi elsker dette landet!"

Og tror du vel, det nytter at gjøre forestillinger og be om at bli fritat for hyldelsen? Tvertimod—i ni av ti tilfælder anser vedkommende det bare for at være falsk beskedenhed av mig og synger løs med endnu større fanatisme!

Jeg kan ofte bli rent rasende over dette. Det førstyrre min sövn om natten. Folk tror vist, det er en paakrävet nødvendighed at servere mig sangen. Kommer jeg til et hotel, gjør portieren tegn til opvartere og picoloer og damerne i kontoret, og de begynder under hans ledelse at synge: "Ja, vi elsker," av fuld hals.

Og iler jeg hen til en holdeplads for at ta en droske, stiller, Gud hjælpe mig, kusken sig op og bringer mig en lidet "Ständchen!" Du skal se, at med tiden kan jeg ikke engang gaa i bad uden at resikere at damerne samles udenfor mit baderum og forherliger min renselsesproces med at synge: "Ja vi elsker dette landet."

"Men da Bjørnson kom til dette punkt," slutter Nansen, "brød han av i en hjertelig latter!"

Norske Bygdesagn.

HRA “*Norske Bygdesagn*,” samlede og utgivne av prof. dr. Ludvig Daae, hidsætter vi nogle der stammer fra Mjøsbygderne:

Afladskrämmaren paa Hedemarken.

En afladskrämmare blev “ikke saa mange aar før reformationen” udsendt fra paven for at samle penge i Norge. Paa gaarden Brette i Romedal solgte han en ungkarl et frihedsbrev for tilkommende synder. Men da afladskrämmaren skulde reise fra Hedemarken til Eidsvold over Moskoven, var ungkarlen der tilstede, slog ham ihjel og tog hans penge.

Hr. Herman Hanssøn.

I 1613 blev sex præster i Oslo og Hamar stifter afsatte, fordi de havde været i jesuitiske skoler og vare tilhængere af den katholske tro. Blandt dem var ogsaa hr. Herman Hanssøn, sognepræst til Nes paa Hedemarken. Om denne mand stod optegnet i en gammel bibel ensteds paa oplandene, at han i et bondebryllup havde gjennemstukket Luthers billede og sagt: “Du munk kunde have holdt din mund, saa havde mangen præst ei været saa bryd som nu.”

Præsten paa Nesodden.

I gamle dage var det en almindelig tro, “ei aleneste blandt pøbelen, men og iblandt folk af distinktion”, at præsten paa Nesodden havde ret til at ægtevie hvem han vilde, hvad enten de nu havde pas, forlovere o. s. v. eller ikke. Ligeledes, mente man, havde han ret til at antage dem til Guds bord, som ikke fik lov at gaa til alters andensteds, fordi de var satte i kirkens ban. Endnu i begyndelsen af forrige aarhundrede vare virkelig præsterne “ilde bryede” med landstrygere, som troede paa, at dette gamle sagn var sandhed, og overløb dem med bøn om vielse.

I Christian den Fjerdes tid var der en meget ryggesløs præst ude paa Nesodden, som hedte hr. Nils Lauritssøn. Han

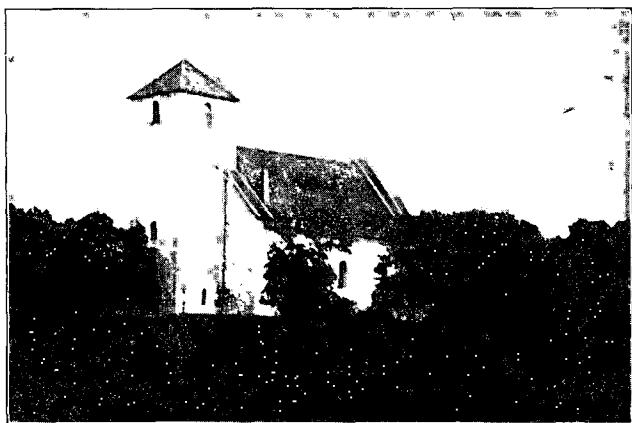
"benyttede sig af sin ret" og viede alle' omløbere, stundom, heder det, paa særegne betingelser. Engang, som han kjørte paa isen paa Bundefjorden med et leiderligt fruentimmer i slæden, mødte han biskoppen fra Oslo. Han skjulte da "sin deilige" i slæden, og da bispen raabte til ham og spurgte, hvad han havde i slæden, havde han svar paa rede haand. I hr. Nils's tid skal Nesoddens "gamle og smukke" præstegaard være brændt; før ildebranden viste sig i flere nætter efter hinanden en rød ildgnistrende gris, som med skrig løb rundt huset.

Alf Pave paa Ringsaker.

Hr. Alf Pederssøn (søn af lagmanden i Trondhjem, dr. jur. et med. Peder Alfssøn,) var født i 1627 og blev 1652 kapellan paa Ringsaker. I 1666 havde han strid med en anden kapellan ved navn Muus om sognepræstembedet. Denne strid gik saavidt, at de paa en høitidsdag begyndte at slaas for alteret om hvo af dem skulde forrette messen. Omsider maatte da fire mænd af menigheden lægge sig imellem og skille dem ad. Tilsidst blev dog hr. Alf ved kaldet. Han var en meget myndig mand, og en sorenskriver, som boede paa gaarden Samsal, gav ham øgenavnet Alf Pave. Dette fik præsten at vide. Nu var det Alfs skik, at han hver søndag, før han gik paa prækestolen, løb ud paa kirkegaarden for at se, om nogen af almuen endnu stod dørude, og da at jage dem ind. Engang fik han her se sorenskriveren, som den dag var kommen sent afsted hjemmefra. Med en øx, fæstet paa en stav, gav da hr. Alf sorenskriveren et slag i hovedet og sagde: "Dette er en skjænk fra Alf Pave." Sorenskriveren maatte da gaa blaa og blodig fra kirke. Hr. Alf kaldte sig selv menighedens fader og sin hustru menighedens moder. Han gjorde fra prækestolen hån for, at Gud skulde bevare menighedens tjenerinde paa hendes reiser, især til laksefiskeriet paa Valøren i Faaberg, som laa til Ringsakers præstebord, og til Kristiania. Den første af hans koner, "Margrete Præstegaarden" kaldet, var ogsaa "en meget streng og husholderisk kone." Hr. Alf døde 1697.

Kvæner.

Af sagn om finnerne kjender jeg kun faa. I Nordmarken ved Kristiania hørte Asbjørnsen i sin tid fortællinger om en "Lucas finne, som havde boet i Fortjernbraaten og kunde saa meget, at han frelste hjorden sin for alle slags udyr, saa aldrig noget kreatur blev slaaet eller revet for ham." Paa Finskogen i Grue har jeg selv hørt en tradition om, at finnerne der paa grændsereguleringens tid i forrige aarhundrede holdt meget mere af den norske end den svenske øvrighed og styrelse og derfor ved forhørene altid udtalte sig overensstemmende med de norske grændsekommisærers paastande. Det hedér, at de lagde norsk jord i sine sko for at kunne sværge paa, at de "stode" i Norge osv. De fleste sagn ere dog vistnok fra Hurdalen. Her fortaltes, at endog hele sognet i sin tid skulde have været beboet af finner. Endnu bærer en holme i Hurdalssøen navnet Skriverholmen. Her, heder det, holdtes ret i gamle dage, og finnerne kom da ogsaa dit for at betale skat. Øvrigheden var saa bange for deres store tollekvive og skarpladte bøsser, at de ikke turde lade mer end en eller to ad gangen slippe ud paa holmen. Ved søen Øiangen paavises endnu stenrøser, der skulde være ruiner af finnernes jordgammer, ligesom ogsaa spor af deres rugbraater. Paa gaardene Bratlien og Lundby, siges der, boede ligeledes finner, og disse var venner, medens de levede i fiendskab med andre finner paa Opperud og Røsserud. Alle fire forstod de sig dog lige godt paa trolddom og "satte finskud" paa hverandre eller kreaturerne. Bratlifinnen var dog den værste. Han kunde "gjøre veir," og man saa derfor ofte i høaannen solskin hos ham og Lundbyen, medens det regnede i bygden forresten. Han kunde ogsaa lokke fisken til sig, men naar hans uvenner vilde forsøge, gjorde han uveir paa vandet. Hans efterkommere skulle endnu leve paa gaarden Buraas, hvis eier (1871) var sønnesønssøn af hin Bratlifinne. Finbraaten; Fingarn, Finlangen, osv. ere navne, der endnu minde om Kvænerne.

En Minderig Kirke paa Østre Toten

SØM et av rørelsens centralpunkter i Norge spillet Opplandene i middelalderen en betydelig rolle. Om Toten end ikke hørte til de mest befærdede bygder, gjemmer den dog adskillige historiske træk av interesse.

Helt tilbage til smaanckongernes tid gaar Totens traditioner, som ved at berette om en kong Alf, hvem gaarden Alfstad skal skynde sit navn. Og efter de samme traditioner skal Harald Haarfagre ha færdes paa Toten, hvor han havde fattet elskhug til Ragna den Fagre, som eiet størstedelen af hele bygden. Om Olav den Hellige ved man, at han kristnet Toten, og i 1177 udførte Kong Sverre her en mindeværdig daad, idet han lod sine skibe paa ruller af nedhugne træer trække fra Randsfjord over Toten til Mjøsen.

En av de mest bekjendte begivenheter indtraf i 1508 under Herluf Hyttefads oprør, da "den unge Kong Christian" holdt sit indtog paa Toten og slog bønderne, som blev fanget og indespærret i den hvælvede og murede kjælder paa Totens prestegaard. Om egentlige historiske tildragelser melder Totens nyere saga ikke. Men den gamle prestegaard bevarer endnu mindet om et ærerigt besøg af Christian Frederik, som paa sin reise gjennem landet tog ind hos provst Hopstock den 31te Januar 1814, og forblev der til følgende dag. Han kom eskor-

teret av drøgner til prestegaarden, hvor en æresvagt var opstillet.

Til Hof kirke og nærmeste omgivelser knytter sig flere gamle sagn og traditioner. Et sagn går helt tilbage til kirkens opførelse, og er en af de mange beretninger om troldenes kamp mod kristendommen. I den heder det: da kirken byggedes, sad der i Tjuvaarskampen et trold, som kastede tre sten efter kirken for at ødelægge den, men ingen af dem nåede frem. Den ene faldt ned og blev liggende paa Slagsvold, den anden faldt ned paa Nettum og bønderne paa denne gaard pleiet indtil for ikke længe siden at hvidkalde stenen. En senere eier sprængte den og benyttede den til mur i fjøsbygningen. Men det skulde han ikke ha gjort; for lykken forlod hans fjøs som blev hjemsøgt af sot og andre uheld. Den tredie sten ligger paa Majer og holdes fremdeles i acht. Lige til den sidste tid har den skik holdt sig, at kalkslaa denne sten hvert aar.

I norske bygdesagn fortæller professor Daae: Omrent 1000 skridt fra østre Totens hovedkirke skal der ha staet et lidet kapel av træ kaldt Hofs kapel. Presten Karl Thordssøn Schonch (1568—1593) lod det nedbryde og brugte det til brænde. Første gang han varmet sig derved, overfaldt der ham en underlig kulde, og han skal aldrig ha følt varm mere i hele sit liv. Han bygget sig derfor et lidet hus paa prestegaardens tomt, hvor han aaret rundt fyret og holdt en vældig hede. Huset kaldtes Karlsberg.

Et andet sagn omtales av M. Kubberud. Efter det hadde en gaardmandssøn, Ole Majer, en nat været ude paa turing sammen med kamerater og var blit yr og vild. Han sprang over muren ind paa kirkegaarden og skreg: "Er her nogen, som vil tale til mig, saa kom!" I samme nu forsvandt han fuldstændig. De forfærdede kamerater løb til prestegaarden og hentet presten som i fuldt ornat og med bibelen i haand straks begav sig til kirken. Derinde læste han Guds ord og raaabte tre gange den forsvundnes navn. Da først kom denne frem og var saa medtat, at sveden rendte i strømme ned av hans ansigt. Hvorledes han var kommet ind i kirken gjennem de lukkede døre, kunde han ikke forklare. Det heder sig, at han var blit ført af et usynlig væsen.

I østre Totens frugtbare bygd, hvor gaardene ligger tæt i tæt, staar Hofs gamle kirke med utsigt over Skreia og Leinsbygden. Den nævnes første gang i en indberetning fra 1327. Den var tredingskirke i Hadafylke og har formodentlig været viet til den hellige Andreas. Dens opførelsestid antages at falde før aar 1200.

Hof kirke er en aflang, firkantet bygning af huggen sten. Oprindelig var den uden taarn. Det er tilføjet. Koret har halvrundt udspring. Vinduerne var oprindelig rundbuet, høje og smale, men blot et har ved restaureringerne beholdt sin gamle form. I skibets sydøstre hjørne er der udvendig en meter fra jorden anbragt en kalkstensfigur i muren. Det er en mandlig skikkelse. Benene stikker ud paa sydsiden og hovedet paa østsiden. Traditionen vil vide, at dette er til minde om en arbeider, som under kirkens opførelse faldt ned og slog sig ihjel.

Den gamle kirke har i tidens løb undergaaet flere store forandringer. Den sees saaledes at ha brændt under Andreas Ottersøn, som sandsynligvis var sogneprest her ved den tid da oprøret paa Hedemarken og Toten fandt sted i 1508. Indskriptionerne paa hans portræt henfører ham til aarene 1441—1457, men dette er feilagtig. Desuden er den underkastet adskillige restaureringer, hvorav de i 1700—1703 og 1894—1895 er de væsentligste.

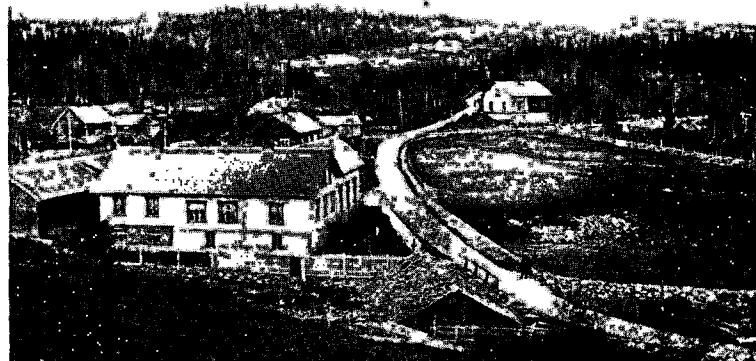
Den sidste store forandring, kirken har undergaaet, skede i 1894—95, da dens indre blev restaureret av arkitekt, nu professor Johan Meyer. Naar undtages altertavle og prækestol, som alene blev oppusset blev kirkens hele inventar fornyet. Nye pulpiturer blev opsat, de gamle, faste stolestader fjernet og nye frie indsats. Den lange række prestebilleder, som var indfaldt i pulpiturene blev sat i rammer, oppusset og anbragt paa kirkevæggen. Samtidig fik kirken en lys farvetone, som gjør den til et venlig og indbydende gudshus. Kirkens altertavle skriver sig fra det 17de aarhundrede. Den er af træ, rigt utskaaret og broget malet. Den forestiller nadveren.

Af gamle sager har Hof kirke endel bevaret, men flere af dens kostbarheter blev den berøvet ved et skjændig tyveri i 1845, da blandt andet den gamle sølvkalk blev stjalet. Paa den var navnene paa kirkens evangeliske prester indgraveret.

En ny sølvkalk blev anskaffet, men belært av erfaring blev senere de hellige kar opbevaret i klokergaarden. Ulykken vilde imidlertid, at denne skulde brænde den 10de januar 1912, ved hvilken anledning saavel kalk som brødæske gik tabt. Den sidste var et smukt sølvsmedarbeide fra 1690-aarene.

Paa alteret staar to gamle messingstaker med indskrift: "Til evig amindelse hafir Lauritz Hanson gifuit dise stagen til Hofues kirke paa Toten." I koret hænger en lyskrone av messing til 8 lys. Om kuglen staar: "Mag. Hans Berthelsen Holst og Catharina Hedevig Compoteller." Den er formentlig skjænket af magister Hans Holst, som var sognepræst til Toten fra 1694 til 1725.

Parti ved Skonnards Landhandleri, Snertingdalen

Parti ved Skonnards Landhandleri, Snertingdalen, Biri.

I Hundrevis

kommer Mjøsenlagets medlemmer til vort store stevne i Fergus Falls, Minnesota, lørdag den 23de, søndag den 24de og mandag den 25de juni. Jeg faar som regel fra seks og like op til fem og tyve breve for dagen og alle, baade tidligere indmeldte og de som melder sig ind nu siger, at de kommer til Fergus Falls, der vil de være med.

Vi skal samles der til det største stevne i lagets historie; gjildt var det og gjildt gik det i Chippewa Falls, men møtet i Fergus Falls skal bli enda gjildere. Mindst tusinde stærke, mænd og kvinder, gjæve folk og alle fra Norges bankende hjerter ved Mjøsen, skal vi denne gang samles midt i Park Regionens naturskjønhed, i dens hovedstad, og slik skal vi stelle os, at der skal staa ry av Mjøsenlagets folk.

Bli nu med, godtfolk, det blir ikke stusligt og ensomt deroppe, og det skal jeg garantere, at du skal træffe mange sambygddinger, samme hvad bygd eller by i Mjøstrakterne du er kommen fra.

Husk ogsaa paa at komme frem, saa I kan være med like fra møtets første dag, der er tog nok til Fergus Falls, da baade Great Northern og Northern Pacific gaar ind der. Vor store sexa som avholdes paa møtets første dag, lørdag kveld den 23de juni, blir ogsaa iaar en storartet affære, vi har jo for skik ved den anledning at byde paa et program, der sent vil gaa av minde.

Enkeltheterne ved møtets program, kan jeg, da dette skrives, endnu ikke meddele. Vi skal samles lørdag forniddag klokken ti, og det er tanken at faa en bygning ved byens fair grounds til møtested, saa vi kan ha rum nok til vor store forsamling. Denne plads ligger blot nogle faa kvartaler fra byens centrum, saa det gaar let at komme derut.

Paa eftermiddag skal vi ha et forretningsmøte, saa om kvelden vor store sexa, og ved den skal baade det aandelige saavelsom det legemlige traktement bli like saa storartet som vi er vant til ved vores tidligere fester, det skal i sandhed bli en feststund, som er værd at være med paa.

Søndag blir der paa formiddag gudstjeneste i byens norske kirker med speciel indbydelse til lagets medlemmer om at overvære disse. Paa søndag eftermiddag fra klokken tre til fem har vi tænkt at arrangere en concert, som gis frit for alle lagets medlemmer.

Mandag maa vi ha to forretningsmøter, og muligens kan vi faa ordnet det slik at vi paa denne møtets sidste dag kan gi vore medlemmer en anledning til at bese byen ved en automobil tur. Hvad byens mange seværdigheter angaar, vil jeg hellede medlemernes opmerksomhet paa prof. Ristads skildring av Fergus Falls og dens herligheter, den findes paa et andet sted i aarboken, og vil læses med interesse af alle, som tænker sig did.

Bli nu bare med selv, og faa andre med dig, du kommer ikke til at angre paa turen, saa sier jeg tilslut: Vel mødt i Fergus Falls den 23de, 24de og 25de juni.

C. F. HJERMSTAD,

Mjøsenlagets sekretær.

Claude Christiansons Hjem, Wildrose, N. D.

En Jænki-løtensokning paa Åarsmøte

T. A. Hoff.

JE skrev mei in i Mjøsenlage da je hadde lesi aarboka for 1915 som hain dr. Opsal hadde faat istain. Dæ var ei go bok syntes je, aa da maatte full lage vara godt aa.

Aildri har je vør'i paa Mjøsentraktom, mein bæsfar aa'n far er kømmine ifraa Løten; aa da maa full je som er født her i lainne, vara en jænki-løtensokning. Dom sa je skuille faa lov aa skrive mei in i lage førdi je hadde godt aa slægte paa.

Saa skrev je mei in, aa dæ har je ailler angre naa paa.

Senere saa kom aarboka for 1916 aa dein var' saa go at je bejynte aa bli rikti kry ta di at je hørte tæil detti Mjøsenlage. I denni boka sto dæ at dæ neste aarsmøte skuille vara i Chipovei Fols, Viskonsin. Dæær itte saa svært langt dit, tænkte je, aa dæ maa full gaa an aa kommaa dit.

Mein dæ ble itte naa ailvor taa førin hain far kom aa sa hain var paa væga tæil Chipovei Fols.

“Dæ skuille vara moro dersom du kuinne vara mæ aa,” sa'n far. Ja, je var naa itte rikti saa sikker paa dæ je, før je kjinte itte svært mange tæ dom som kom tæil aa møte fram der naa, je da ma.

Mein dæ vart tæil di av vi kom tæil aa slaa følje likevæ'er.

Saa bar dæ afga'ere ifraa Redwing nerover langs Misisipin til Vabasha, aa derifraa østover bortijønnom Viskonsin tæil vi kom tæil Chipovei Fols.

Vi kom fram om æfta'n ve fireslette aa da var ailt by'n full ta Mjøsværingar. Dom var kømmine ifraa aille-kainter; ifraa Viskonsin aa Minnesota aa Dakkota aa Aiovei aa Illinois, aa tar je itte fel, saa var der no'n ifraa Montana. Bra følk var dæ ailleisomma, dæ fain je ut.

Chipovei Fols er en pen aa lævannes by aa dæ saag rikti ut som om dom var kry taa aille dæssa norskerom som var kømmine dit, før dom hadde hæingt ut flag i flag aille-stan haar du saag hæin.

Vart dæ morosamt før en jænki-løtensokning aa vara mæ paa detta møte? Jommen var dæ morósamt! Je traf nok

itte mange som je hadde kjint før, mein da var nok taa dom som traf at gamle kjinte. Aa dæ var rikti morosamt aa sjaa paa haassen folk glædde sei over aa træffe at gamle naboer og kjinte ifraa Norje som dom itte hadde set paa flerfoildine aar.

Je vart rigti bære staa'nes aa glaame paa je.

Aa saa hadde dom en stor banket om kvæiln. Der sang dom aa spelte aat os meins vi sat aa aat. Da vi hadde eti ifraa os, aa dæ var go mat vi fæk, aa nok var dæ taa'n'aa, saa hadde dom en hel del tal'erer.

Hain som skuille vara likesom hovedtal'ern var præsten Madsen ifraa Shikago. Dom hadde itte tat fel paa dein kar'n. Da hain tala var dæ saa dæ aanteli sprute tur'n. Aaa slik som'n kuinne skryte taa Norje da'n fæk bejynt rikti godt. Je sat der aa nesten angre paa at je itte var føt i Norje. Hain kuinne sjeldre aille ting sää lävannes at vi baade hørde aa saag dom. Vi saag fossefaila saa lävannes at vi syntes vi hørde dur'n taa dom.

Jeta gjorde hain saa lävannes, at vi saag a oppi berjkanten, aa vi syntes vi hørde a sa, "bæ." Aa slik som'en kuinne skryte taa He'markjingom. Hain hadde vøri i Chipovei Fols i to timer sa'n, aa'n hadde itte set en enda full He'markjing.

Aa, dæ var en sværing tæil aa tala! Dæ var flere som vår frampaa aa tala, mein historia blir før lang dersom at aille ska opnævnies her. Go'e var dom aille-i-somma.

Mein dæ gaar itte ain aa slute før'n je har nævnt dr. Opsal, presidænten. Her hemme er'n tainlæge aa flink er'n tæil aa trække tæinner, aa'n jir sei itte ut før aa vara no'n stortal'r. Mein dæ'n kom til banketen paa aarsmøte da kain du tru hain kuinne tala. Hain høilt ei tale ve denne banketten som'n godt kuinne ha helli i stortinge. Hain er itte ail der du ser'n hain Opsal'n.

Vi hadde dæ rikti godt paa aarsmøte i Chipovei Fols aille-i-somma. Dom stæilte rikti væ'l mæ os, aa dæ har vi mæst hainnom Otto Pe Kaa Hjermsta aa takke før. Je vet itte rikti haa mange komiteer hain var, mein dæssom dom hadde no'n andre komiteer, saa trur je itte hain hadde no go tru paa dom, før dæ saag ut som'n hadde tat paa sei hele steille aalene.

Dæ var gut som hadde dæ travelt i de dagom. Hain flaug

fram aa tilbars saa svetten rain taa'n. Itte aat'n aa itte sôv'n paa tre jæmndøger, dæ kain je vara vitne tæil, før je var i huse hos'n.

Dein kar'n førstaar sei paa aa vara komite. Dæ var morosamt i Chipovei Fols.

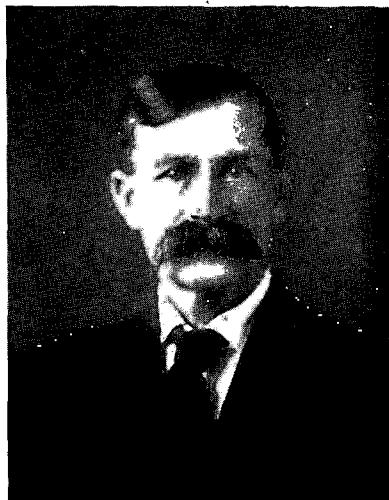
Paa forretningsmøte bestemte dom at tæilaars ska aarsmøte vara i Fergers Fols, Minesota. Dæ borde vara en go plas før der er der en hel braataa taa norskerer.

Kuinne vi faa et stort møte der, saa er dæ sikkert at vi kuinne faa mæ os en del jænki-mjøsværinger aa, aa dæ vil hjelpe tæil aa faa bygd dænna bruua over Atlantern som dæ har vøri skrivi saa mye om.

Kom mainstærke tæil Fergers Fols!

Pastor S. M. Stenbys Hjem, Clear Lake, Iowa.

S. J. TANDE, Aneta, N. D.,

døde pludselig den 2den oktober 1916 efter blot nogle faa dages upasselighed. Hr. Tande var født paa Ringsaker den 7de september 1858, og var saaledes kun lidt over 58 år gammel ved sin død.

Han kom til Amerika i 1878 og nedsatte sig i nærheten av Grand Meadow, Minn., hvor han boede indtil han i 1881 reiste til Nord Dakota og tog land vestenfor Sheyenneelven, siden flyttede han til det hjem i nærheten av Aneta, hvor han døde.

Blev gift med frøken Mathea Halvorsen av Grand Meadow, og dette samliv velsignedes med seks børn, tre gutter og tre piger.

Hans sørgende efterladte kone, fem børn og syv søskende har mistet en kjærlig mand, far og bror, og de har alle venners og kjendtes hjertelige sympati i deres store sorg.

Hr. Tande var en av Griggs countys pioneerer og foregangsmænd, og paaskjønnedes med valg til flere offentlige

hverv, deriblant som medlem av legislaturen i 1911, idet han representerede Griggs og Steele countier i huset. Han var ved sin død medlem av firmaet Engelstad, Tande Co. i Aneta, N. D.

Pastor Overbø forrettede ved begravelsen, der fant sted under stor deltagelse den 5te oktober fra den norsk lutherske kirke i Aneta.

Paa Mjøsenlagets vegne vil bestyrelsen faa uttale sin hjer-
telige sympati med de efterladte, og laget har ved S. J. Tandes
død mistet et varmt interesseret medlem.

Parti ved Segaard Kirke, Snertingdalen, Birki.

Wergelands Dödsleie

Av Nordahl Rolfsen.

DET var om vaaren 1844 at Wergeland fik sit banesaar. I et brev til en ven fortæller han selv hvorledes det gik til: "Jeg fik min knæk ved at ta efter din vane, Morten, at ville prale med blaastripete shirtings-skjorter. Jeg hadde nemlig til 1ste mai ordineret ophør av ovnsilæg i mit med et par alen tykke murer omgivne kontorværelse,—kommer skumsvett, glemmer at værelset var uten varme, kaster frakken av for at sitte i min blaa skjorte. Efter en times tid eller saa har jeg min knæk. Nummer to fik jeg 17de mai, da jeg endelig skulde kjøre til byen for at se paa processionen."—Forunderlig og rørende! Han som hørte vaaren til, og som hadde taalt den saa godt, han skulde nu falde, fordi han et øieblik glemte at det bare var vaar.

Men med egen tomt og med eget hjem strævede han til det sidste. Først hadde han bygget sig et hus i kanten av slots-parken, som nylig var anlagt. Han bygde det over en fjeld-grotte; utenfor anla han en slags have, og man kunde i de første aar se ham der arbeide i sit ansigts sved med at sprede jord paa fjeldknausen, spade og plante. Han elsket dette hjem, og det var en sorg for ham, da han skulde miste det. Sorgen blev nu til sang som altid. Han skrev sit digt, "Auk-sjon over Grotten":

Kanske nu i min hytte skal
en høker fåeste hus.

Min kjære pult
skal blive skjult
av flesk og ost og smør og smult;
øl trilles ind i grottens hal,
konjak og spiritus.

La gaa, la gaa, endskjønt jeg før
mit vakre lille hus
saa ødelagt

av ildens magt,
av lynild tvers igjennem jagt.
Til vaaren ligger dog et slør
av blomster paa dets grus.

La·huset gaa! Men Brunen skal
en ærlig kule faa.....
Her er en hud.....
kom, gjør et bud!
Det hul ei skjæmmer tingent ut.
Men kjøp min hund ei; dit befat
den vil dog ei forstaa.

Jeg finder vel et tak et sted;
og er det ikke nok?
Snart fire bord
.og seks fot jord
er nok for aldrig en saa stor.
Men genius skal flytte med,
min viv, min dueflok.

Istedenfor min pult et bret
paa knæ jeg breder ud
Kom, kjære viv!
din haand mig giv!
Paa ny begynder vi et liv.
Men er det værd? Hvis du er træt,
da lad os gaa til Gud.

Men han fik Grotten solgt, og bygde sig saa et litet hus som han døpte Hjerterum. Om dette nye hjem krydset hans tanker med haab og tvil. Den 4de Februar 1845 skrev han til sin far: "I det store kjøkken skal et langt massivt bord med bænker ha plads. hvor jeg og min husfrøia hver høitidsaften vil spise med piken og gutten, og hvor vi ellers ofte om sommeren, naar bjerkeløv sættes i krokene, og om høsten i den første potetestid vil holde vor disk. Men for enden skal to kubbestoler staa, en stor med en løve (som skjæres her) paa

rygkanten, og nu er min anmodning at Jakob maa faa ta livet av én av disse sværeste bjerker paa prestegaarden netop nu. før sevjen skyter op og deraf gjøre først en god kubbestol av det tykkeste." Da optømringen av det nye hus skulde begynde (den 12te mars), holdt han, fortæller han selv, en folketale til de seks tømmermænd. Den begyndte: "Hør nu, gutter, tror I det er nogen kjæft i Norges land som ønsker livet av mig?"—"Ne-i!" alle mand.—"Nu, saa byg mig en varm hytte. Lover I mig det?"—"Ja-a!" alle mand.

"Gaa saa ut og faa kaffe."—De puffet hverandre i sidene. Slutningen vandt almindelig bifald.

En maaned efter blev han flyttet til hospitalet, for at bli der til hans nye hus var fuldstændig indredet. "Aldrig," skriver hans hustru, "har jeg gaat en tungere gang. Da vi kom til huset, lot han bærerne stanse utenfor; han vilde se sit hjem—saaledes kaldte han det allerede—og gik noksaa rask ind ad porten. Jeg hadde flyttet hans seng, fuglebur, blomster osv., og gjort alt for at han skulde motta et godt indtryk; ti jeg ante han vilde derind. Men han vilde heller ikke længer. Her vil jeg dø, sa han."

Han fik dog ikke lov til at være mere end to dage i det ufærdige hus. Han maatte paa hospitalet. Ti dage efter flyttede han ind i Hjerterum.

Om hans sygdom fortæller en af hans venner, at han kunde bli ganske rasende av smerte. Men det varte bare et øieblik, saa blev han stille igjen. Han var altid vant til at hjælpe sig selv i alle ting. Stundoen naar nogen ringte paa hos ham, viste det sig at han laa ganske alene i huset. Det kunde da hænde at han stod op av sengen, kastet nogen klær paa sig, og selv lukket op for dem som kom til ham. Ikke mange maaneder før sin død moret han sig med at ordne og pakke ind blomster- og havefrø,—fra sin tidligste ungdom hadde han skikket slike sendinger rundt til fattigfolk, husmænd og smaabønder. Ja, det findes endnu efter ham en liten bok i skindbind, som han kaldte. "Kaal- og rotselskapets protokol." Lovene for dette selskap har han underskrevet den 26de mars 1845. Hver dag holdes der "møte," hvor der besluttedes indkjøp av kaalrabi, grønkaal, hovedkaal, næpefrø osv. Snart

blev det sendt til venner i Eidsvoll, snart til bestemte husmandspladser. Men i møtene var der ingen andre end Henrik Wergeland selv. Derfor staar der ogsaa: "Til stede: præsidenten solo."

Vi læser om Tormod Kolbrunarskald, som rev pilen ut av hjerte, saa trevlene fulgte med; og saa kvad han, siger sagaen. Og vi synes det er utrolig. Men Henrik Wergelands sykeleie viser os at slikt kan ske. Al hans kamp var jo altid blit til sang. Den lange dødskamp blev det ogsaa—til den lifligste.

Hans helse var brutt, men hans sjæl var sund og sterk; motgangen og miskjendelsen hadde ikke knækket den. Hans aandedræt var tungt men hans sang gik let fra læben. Der var ren og høi luft fra den. Vemodig nærmer den sig døden, vemodig, men klar og gjennemsiktig som en sommerkveld; frisk og fuldtonende hilser den evigheten som fuglen naar den stiger med jubel mot solen. Han nynner sin sidste sjømandsvise.

Seil væk som paa din gamle vis,
og spør dig frem til paradis.

Du møter viv, du møter ven,
du møter dine barn igjen.

Da bryter større glæde løs,
end naar du her kom hjem fra sjøs.

Hans tanker er ved barndomshjemmene og hos moren. Et par uker før sin død skriver han til sin far: "Paa kakkelovnsmuren i mit værelse har jeg faaet et stykke malet. Det forestiller livagtig hestehagen set fra Prestebakken omrent tvers over til kirken. Jeg ser mellem trærne muren hvitne hvor mor hviler. I forgrundens morer Brunen sig med et ekorn. Du kan ikke tro hvor godt det er at ha for øinene."

Den dødssyke men livsfriske digter blev ved at arbeide til det sidste. Under sin sykdom omarbeidet han Skabelsen, Mensket og Messias og skrev de lystige Hasselnøtter; i de sidste dage strævede han med at faa færdig et syngestykke, Fjeldstuen.

Her er det hjem og fædreland den døendes arbeidstanker kredser om. I et av de sidste vers heter det:

“Og Gud velsigne mig Norges land
med fjeldets snedækte rygge.”

Den 10de juli kunde han ikke længer skrive; han dikterte da sin hustru nogen ændringer ved Fjeldstuen. Hun orket ikke at følge med; hun kunde ikke læse hvad hun selv skrev.

Natten den 12te juli vaaknet han og sa, “Nu drømte jeg saa søtt; jeg drømte at jeg laa ved min mors arm.” Saa sank hode til siden i en let og smertefri slummer. Det var hans sidste. Men ute i gaardsrummet og haven var det fuldt av folk, som hadde hørt at døden var nær.

Han blev lagt paa likparade Da dørene blev aapnet, var der en trængsel. Hver dag og hver time strømmet tusener til, mange langveis fra; mange gik hjem efter sine barn, og løftet dem op for at de skulde se ham. Den 17de juli, deilig sommerdag, blev han fulgt af et umaadelig følge fra Hjerterum til Vor Frelsers kirke, og derfra gjennem de menneskefyldte gater til gravlunden. Graven blev holdt aapen til ut paa kveld. Folk valfartet op til den; den blev overfyldt af blomster; en tak til ham som hadde spredt muld over fjeldknausene og sendt frø til husmandspladsene. Saa gik det da bokstavelig i öpfyldelse paa ham selv, hvad han sang over Bjerregaard:

“Kom med laurbærkransen hit!
Nu er skaldens ædle pande
kold og hvit.
Gylden regn av laurbærblade
kan nu ham ei mere skade,
om hans grav
lige til dens sorte rande
overdyngedes derav.”

Oplandske Folkemusæum

(*Fra Hamar Stiftstid.*)

Flytningen av de gamle bygninger til Domkirkeodden.

FLYTNINGEN av Oplandske Folkemusæum til Domkirkeodden viser sig allerede nu at være et meget heldig tiltag tiltrods for, at flytningen endnu ikke er fuldført, og tiltrods for at monteringen af de bygninger, man har overflyttet, endnu ikke er færdig.

Alle, som kommer didud maa blive slaaet av, hvor denne gruppe av gamle stilrene bygninger tager sig ud paa det idylliske og historiske sted; musæet faar her en saa vakker og værdig ramme som man vel neppe kunde fundet bedre. Allerede nu er det ikke lidet gjort, man har faaet flyttet alle bygninger og faaet installeret alt det, som nu ligger lagret i disse bygninger, saa det viser sig at Oplandske Musæum har udrettet meget i den tid det har virket.

Sjælen i det hele foretagende er overlærer Didrik Grønvold, hvem hovedparten av æren for samlingernes tilblivelse tilkommer. Med utrættelig interesse har han samlet og arbeidet for musæet, et arbeide, som har gaaet for sig i den største stilhed og ubemærkethed, men hvis frugter vidner godt om det. Ogsaa nu om dagen benytter hr. Grønvold fin ferie til at arbeide ude paa musæet.

Det er fire bygninger, som nu ligger grupperet der saaledes, at der dannes et gaardstun mellem dem, nemlig Hubredbygningen, Grimsrudbygningen, Skraastadloftet og Bilstadbygningen. Av disse har bare Grimsrudbygningen staat paa det gamle museums tomt, alle de andre er nyopførte. Bolstadbygningen har kostet penge, bl. a. av den grund, at man har muret op kjælderen akkurat som den var.

Hubredbygningen er tjenerstuen fra gaarden Hubred i Vang. Den er et typisk eksempel paa de store Hedemarksgaardes mange bygninger, dengang gaarden beskjæftigede en mængde folk, saaledes at der maatte rummelige bekvemmeligheder til. I denne bygnings anden etage har musæet installeret sine samlinger, i første etage skal det store fælleskjøkken og ildhuset monteres, desuden rum for linberedning og vævning.

Som en speciel kuriositet skal nævnes de ski, som kaptein Prestrud benyttede paa sydpolsfærdens, de er laget i Vang.

I folkekjøkkenet og ildhuset har man muret op dc svære peiser, og man har allerede meget inventar til disse rum.

Grimsrudbygningen.

Grimsrudbygningen stammer fra Helgøen, fra 1768. Den indeholder en ægte hedemarksk bondestue med møbler utelukkende fra Hedemarken. Den skriver sig fra slutten av det 18de aarhundrede. Grimsrudbygningens to værelser i anden etage viser overgangen til en ny tid, det er det følgende slægtsled, som bor her, som vil have det mere komfortabelt og staselig. Det ene værelse er nærmest spiserum, en stor del av dettes møblement er skjænket af Øgestenius Kjos fra Balleshøl. Den store sal ved siden av er møbleret med hedemarkske birketræsmøbler, vistnok forfærdiget av en snedker paa gaarden Hosmestad i Stange. En ganske morsom kuriøsitet er ophængt i glas og ramme i dette værelse, nemlig en kvittering for kontingensten til studenterbladet "Vidar," underskrevet av Welhaven personlig. Salens ovn er fra det nedlagte Feyrings verk.

Skraastadloftet er i vinterens løb blevet flyttet ned fra Skraastad i Vang og sat op akkurat som det stod paa Skraastad. Denne bygning er sikkert fra det 17de aarhundrede og muligens ældre.

Bolstadbygningen blir utvilsomt en av samlingens mest interessante bygninger. Den vakre rødmalte gaard er fra 1620—30, bygget av presten Oluf Thommesen i Ringsaker.

I bygningens første etage er det store folkekjøkken, som staar som det blev indredet i 1759.

I et av de panelerte soveværelser ovenpaa er sat ind et litet, pent hedmarks møblement i birk med rødt verkens betræk, et ekechatol fra Løiten og et gammelt pianoforte.

Sålen i anden etage er ogsaa opfrisket av Erdmann. Her er ornamenterne holdt i rødt og hvidt og graat. Ornamenterne i taget har holdt sig saa godt under den nu fjerne himling, at det næsten ikke har været nødvendig at røre dem, farverne staar der, som de var.

I denne sal holdtes i 1635 den bekjendte provsteret over presten Alf Pave, som vilde tilrane sig Ringsaker sognekald.

Bolstadbygningen er som nævnt opført paa sin gamle kjælder, en gammel middelaldersk kjældertype med tøndehevælv.

Østerdalsavdelingen, en tømmerkoje, et dobbelt-stabur fra Stange, et litet stabur fra Furnes og en stue fra Vangs prestegaard staar igjen paa utstillingspladsen og skal flyttes lidt efter lidt med en del saker, som endnu er igjen av samlingerne.

Det mest værdifulde er imidlertid overflyttet eller lagret. Naar musæet kan faa alt overflyttet er ikke godt at sige, opførelsen og restaureringen af Bolstadbygningen har tæret sterkt paa kapitalen, saa man intet yderligere har kunnet foretage sig i vinterens løb, ligesom man heller ikke har kunnet foretage saa meget indkjøb. Det vilde være meget ønskelig om musæet snarest mulig kunde blive samlet paa et sted, saa at alt hvad musæet har, kan komme til sin fulde ret.

Musæet har mødt megen sympati, ikke mindst i det sidste vanskelige aar, forhaabentlig vil denne stadig vokse, saaledes at overgangstiden kan blive kortest mulig.

Anton Hansons Hjem, Farwell, Minn.

Fra Nybyggerlivet i Wisconsin

(For "Skandinaven" av Hjalmar Rued Holand.)

NORDENFOR Coon Prairie strækker sig en række lange dale og aasrygger nedover mod Sparta og Rockland. Det er et landskab av storartet naturskjønhed med henrivende utsigter fra aas til aas. Dybt nedimellem—500 fod—bugter dalbunden sig med fagre lier, hvorimellem smaa bække pludrer fornøelig. Ovenfor klyver skogen i bratte fjeldskrænter, medens høstsolen farver løvet i alle kulører—et glimrende farveskue, der faar en kunstners hjerte til at pine ved sin uforlignelige deilighet. I alle retninger ser man smaa, lune kløfter og avdale stikke sig ind mellem bakkerne, med én eller flere hvidmalte gaarde omgivet av bugnende æblehaver, som tåler om menneskelig hygge og velvære. Bortefter aasryggerne staar endnu større gaarde med smaa mellemrum—lidt usikre og veirbidte at se til fra dalbunden, men trygge og frie, naar man engang er kommet op paa de brede rygge.

Der hviler over hele dette strøg en blanding av majestæt og ynde, som faa landskaber kan vise makan til. Som man skuer over disse mægtige avgrunde over hvilke altid hviler en søndagsfred, fyldes sindet av pietetsfulde tanker og en jordetræl maa det være, som ikke her kommer i exalteret stemning.

Disse rygger og dale er næsten utelukkende befolket av norske folk, som er flyttet sammen i to store menigheder, kjend under navnet af Fish Creek og Portland menigheder. Befolningerne stammer for det meste fra Høland, Sønfjre Fron og Biri prestegjeld. Hele strøget er bedækket af saa god jordbund, som findes noget sted i nordvesten, men den er ofte meget tungvindt at arbeide paa grund af de mange bakker.

Den første mand, som utvandrede fra Biri prestegjeld var Eveh O. Gullord, som kom til Amerika i 1846. I 1848 reiste han fra Koshkonong gjennem flere ubeboede countyer til han paa Coon Prairie i Vernon county fandt alle de betingelser for godt jordbrug, som han krævede. Han blev den første hvide mand til at ta fast bopæl i Vernon county og stiftede her det første setlement av Biringer i Amerika.

Blandt de mænd, som han var kjendt med fra Biri, var ogsaa Ole Hanson Ekern med sine sønner, Hans og Johannes, som kom til Coon Prairie i 1855. Disse mænd reiste nordvest over ryggerne en tredive mil, men da de havde store tvil om, hvorvidt slike høie, vandløse aasrygger skikkede sig til jordbrug, havnede de tilsidst i en trang, men vandrig dal, kjendt under navnet av Fish Creek Valley, længst i nordvest av det senere norske settlement. Her bosatte de sig omtrent fire mil syd fra den lille by Rockland og deres efterkommere lever der endnu. Om et par år blev de efterfulgt av Niels Hanson (Bagløkken) og Mathias, Even og Børre (William) Johnson (Smedstuen) fra Biri, Amund Hanson (Brusveen) fra Gausdal, Peter Ondell fra Kristiansand og maaske nogle flere. Denne Fish Creek Valley er saa langt fra at være det bedste dalstrøg der i strøget, at det tvertimot synes at være det trangeste og mest ulændte av alle. Den brede Leon Valley var endnu ikke befolket og mange andre dale bød paa bedre jordveie. Men det er vanskelig at forstaa de ræsonnementer, som nogle av disse gamle fulgte, da de valgte sig land. De brede aasrygger især, hvor nu ligger de bedste gaarde, laa i mange aar øde og skyet av landsøgeren.

Den første nybygger.

Den første mand til at bosætte sig paa aasryggen var Ole Anderson Holen fra Høland prestegjeld i Norge. Høland ligger omtrent 40 engelske mil østenfor Kristiania og bestaar hovedsagelig af en flad og frugtbar dal. Da folk i den bygd lever i temmelig gode kaar, har der ikke været mange som har reist til Amerika derifra. Den første var "gamle Heyerdahl", som kom til Rock Prairie i 1853, hvor han i mange aar virkede som klokker og skolelærer. Den anden var Ole Anderson, som paa Fish Creek bygderne stiftede det største og nærsagt det eneste settlement av Hølændinger i Amerika.

Ole Anderson var ikke som sin forgjænger og bygdemand nogen klokker. Han var en stor, lystig fyr, som likte at bedrive spillopper. Da han i 1859 eller lidt før kom til Coon Prairie, fik han imidlertid ophold i en liden tømmerhytte som stod hvor senere byen Westby blev bygget. Da han havde tjent sig nogle penge kom han paa den tanke, at det vilde være til nytte

for sine tørstige medmennesker samt til gavn for sin egen pengepung, om han anskaffede sig en tønde brændevin. Som tænkt saa gjort. Brændevinstønden blev med stor besværlighed bragt de tredive mil fra Sparta og et par blikkopper blev ogsaa anskaffet. Stor glæde og lystighet samler sig nu om Ole Andersons tarvelige tømmerhytte til stor forargelse for de ældre kirkefolk, som gjennem flere aars tvungent nøgterhet havde beseiret sin trang til sterke drikke. Et menighedsmøte blev holdt for at overveie saken, og det blev besluttet, at man i menighedens og samfundets navn skulde forsegle den vederstyggelige tønde. Dersom seglet blev brudt, skulde eiermanden være hjemfalden til lovens strenge arm. Pastor Stub utnævnede derpaa gamle Klemet Berg, kirkeværge, til at utføre forseglingen.

Imidlertid var der en forræder i menighetsmøtet og han skyndte sig med at melde saken til sin ven Ole Anderson. Denne tømte da tønden av sit sterke indhold under almen jubel og fyldte den med skiddent brøndvand. Den næste dag kom tillidsmanden, Klemet Berg, med stort fremmøte og forseglet den formastelige vandtønde med stor høitidelighed.

Ceremonien blev næste kveld feiret med et dundrende kalas, som endnu omtales blandt de gamle.

Bedækket med denne bygdeglorie reiste Ole Anderson i 1859 langt nord over aaserne, indtil han tog sig land oppaa ryggen ovenfor Ekernfolkene. Han skrev derpaa hjem til Høland og blev efterfulgt af mange Hølændinger, som ogsaa for det meste bosatte sig paa ryggen. Blandt disse var Johan Svenson (Holen) og Markus Gulbranson (Høgstad), som kom i 1865; Ole Svenson (Svendsrud), Johan Erikson Sæther og Theodor Pederson (Petersborg), som kom i 1867, Magnus Svenson (Bothnerfaldet), Ole Ingebretson Skamo og Elo Anderson (Westby), som kom i 1868, og Casper Christofferson (Børresrud), Theodor Torkildson (Ilebæk) og August C. Brangerud, som kom i 1870.

Folk fra Søndre Fron.

Ved siden av Hølændingerne er her ogsaa en hel koloni av folk, som stammer fra Søndre Fron. Den første mand til at utvandre fra Søndre Fron var Nils Rudi, som bosatte sig paa

Coon Prairie i 1850. Han blev efterfulgt av saa mange Gudbrandsdøler, at disse nu kan tælles i tusinvis i Vernon county. To af dem, nemlig Gudbrand Paulson og Henrik Hundorp, slog i 1859 følge med Ole Anderson og bosatte sig med ham nord paa Fish Creek ryggerne. I 1865 kom Martin Iverson Kirkeeng og en tre fire aar senere kom Iver, Hans og Lars Kirkeeng, Peder Olson Fauske, Ole Hagen, Peder Olson (Tvehagen)—alle fra Søndre Fron, samt Martin Gulbrandson, 1866, fra Stange paa Hedemarken.

Dise nybyggere fandt her paa stedet ualmindelig rig og stenfri jord, som var blevet skyet av den tidlige store nybyggerstrøm paa grund av det bakkede landskab. Dette var dog en feilagtig opfatning, da de fleste gaarde oppe paa ryggen er forholdsvis flade og er nu at foretrakke for det bedste land i Red River dalen. De trange dalbunde, derimot, utsatte som de er for flom og skred, har avtaget meget i værdi. Men her var til at begynde med rigelig vand og fede græsgange og dette lokkede nybyggeren. Oppé paa ryggen maatte man først gjøre sig smaa dybe vandhuller, for at opsamle regnvandet. Dette blev hurtig rent udrikkelig på grund av druknede harer og anden uhumskhet som samlet sig i dem. Man forsøgte da med store vide damme, men kreaturerne gjorde snart disse ubrugelige. Ofte blev det rent for ilde, og man slæbte da op en bøtte rent kildevand fra dalen 500 fod nedenunder, for rigtig at ha en herredrik. Nu har man til sidst overalt faat vindmøller og godt vand.

Ti aar gik hen før disse første nybyggere fik besøg av nogen prest. Pastor A. C. Preus paa Coon Prairie havde i mange aar hørt om disse landsmænd, som havde slaat sig ned i krattet langt nordpaa, men han havde et vidstrakt kald og dertil var veiene næsten ufremkommelige. Men i 1865 fandt han veien did og fandt ogsaa mange flere landsmænd end han havde nogen anelse om. En massedaab av smaa og store børn blev den første kirkelige handling, hvorpaa han bestemte guds-tjenester seks gange aarlig. Disse blev til seks festdage i aarets slid, og nybyggerne følte sig igjen som et led i et større samfund, knyttet sammen ved den nedarvede pietet for moder-kirken.

Det er antagelig, at en slags menighedsordning blev truffet som grundlag for denne regulære prestegjerning, men kirkепrotokollen er meget mangelfuld inntil i 1871. Det påstaaes av somme, at ingen menighet blev stiftet før i Januar 1869, i Fish Creek; Portland menighet blev stiftet den anden Mai 1874. Det er dog sikkert, at man før den dato, Januar 1869, tog skridt til at bygge kirke. Da alle var ubemidlede blev Peter Ondell utnævnt til at reise ut i de ældre settlementer for at tigge penge, og han samlet paa denne maate flere hundrede dollars. Det fremkom senere, at Ondell var noget av en baptist og han vilde derfor at kirken skulle være aaben for alle samfund. Dette forslag var meget farligt for de fleste Lutheranere, og endnu værre blev det, da han egenraadig besluttede at bygge kirken langt nede i den trange Fish Creek dal paa Nils Bagløkkens eiendom. Flere stormende møter blev nu holdt ved den ulyksalige kirkes tomt, men Ondell stod fast og byggede sin kirke. Ved et av disse møter, som nær havde endt med et almindelig slagsmaal, indfandt en Welshmand ved navn Dave Jones sig for at mægle. Han foreslog, at man skulle bygge en "jail" istedetfor en kirke, som passerende sig mere for stedets behov. Ondell stod dog fast og byggede sin kirke, som blev færdig i 1869. I retfærdig harme over dette besluttede menigheden i menighedsmøte ikke at have noget med Peter Ondell, hans penge eller hans kirke at bestille, og pastor Preus bekjendtgjorde dette i "Fædrelandet og Emigranten" i juni 1870.

Kirken fra 1873.

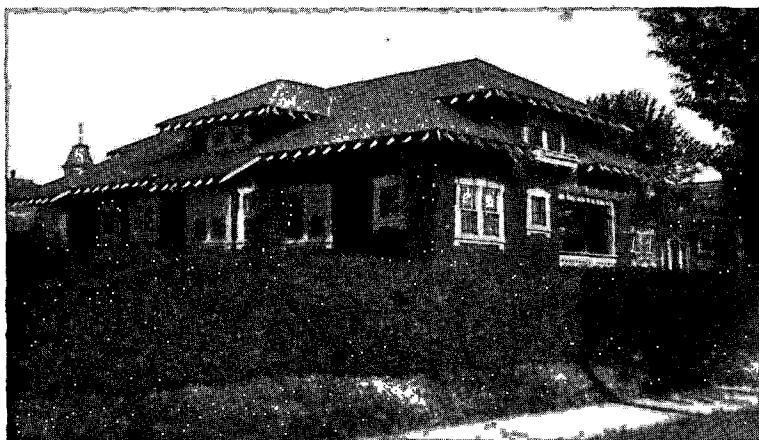
En kirke blev derpaa bygget paa bakken, hvor den nuværende staar, i 1873. Samme år blæste Ondells kirke ned, og dermed var den såknen forbi.

Menigheden blev betjent av pastor A. C. Preus inntil 1871, av pastor H. Halvorson inntil 1874, av pastor A. S. Meling inntil 1882, og av pastor E. Jensen inntil 1893. Siden den tid har pastor Eikjarud været menighedens prest.

Nybyggerlivets oplevelser er nu en halvglemt saga og ungdommen i dette strøg vokser op under saa blide omstændigheter som noget sted i Amerika. Kun en ting er endnu at utsætte paa dette settlement—det har rent ubegribelig tung-

vindte veie. Man klager paa terrænet, men skylden ligger ikke her. Dalbunden er nemlig flad og aasryggen er flad, saa man kunde have meget gode veie, hvis man fulgte disse av naturen utstikkede linjer. Dette gjør man dog ikke, men følger sections- og quarterlinjerne, og følgen er at man har flere bakker og stygge veie end noget andet sted i hele nordvesten. Folk selv indrømmer eller paastaar, at manden som utlagde disse veie var blind. Det kan dog trygt benægtes. Den mand, som utlagde disse veie, manglede flere sanser og evner end synet.

Carnegie heltefonds opmærksomhet bør henledes på den mand, som daglig maa befare dette tusind bakkers land. Han fortjener en præmie for enestaaende mod og utholdenhed.

K. Falkenberg's Hjem, Walla Walla, Wash.

Bygdeborge og Oldtidslevninger

Fra Aftenposten. M. Haffner.

VED at læse om det interessante Helleristningsfund ved Kongshavn kom jeg til at tænke paa, hvor mange oldtidslevninger der endnu ligger gjemt i Norge og hvor mange der ødelægges i tidens løb paa grund av folks mangl paa kundskab om disse ting; dette har jeg desværre ofte havt anledning til at konstatere under mit landmaalerliv, blandt andet nu sidste sommer i omegnen av Fredriksstad.

Som det vil være læserne bekjendt, findes der spredt rundt omkring i Norge en hel del saakaldte bygdeborge, det er en slags primitive befæstninger, anlagte paa toppen af isolerede koller, som paa grund av terrænets formationer let lader sig forsvere, idet toppen er utilgjængelig paa flere sider; de for forsvarets farligste sider er da forsynet med en mur opbygget av større eller mindre stene men uten noget slags bindemiddel.

Man antager at bygdens folk har søgt tilflugt til disse under fiendtlige overfald paa lignende maatte som Slaverne og Germanerne gjorde, da de nedover sine eiendele og tog tilflugt til skogene eller andre forut avtalte og paa en eller anden maate befæstede steder.

Indenfor muren har man nogle steder fundet antydning til huse og brænde.

Professor O. Rygh har skrevet en avhandling om bygdeborge i Norge, indtaget i aarsberetningen for 1882 av foreningen til fortidsmindesmerkers bevaring.

Her har professoren en geografisk liste over kjendte anlæg af denne art, i denne har han dog ogsaa medtaget de steder, hvor der findes gaardsnavne eller andre stedsnavne, som tyder paa tilværelsen af gamle befæstninger, selv om denne antydning ikke har faaet nogen støtte i efterretninger om bevarede spor av befæstninger. De næste paa dette grundlag dannede stedsnavne kommer fra to ord, borg og slot.

Paa dette grundlag anføres 206 steder spredt over det hele land fra Smaalenene—Trømsø, hvor der sandsynligvis har været eller endnu findes bygdeborge, og paa 86 av disse steder er

der ogsaa virkelig fundet bygdeborge. Siden 1882 er aer vistnok gjort mange nye opdagelser, saaledes erindres, at professor Yngvar Nielsen har omtalt nogle fra Hadeland. (Brandbukampen).

Tre kvart mil østenfor Fredriksstad skjærer Tosekilen sig ind i landet, den inderste del af den kaldes Hunnebunden.

Egnen heromkring er meget rig paa oldtidslevninger av forskjellig slags (gravhauge, thingpladse og bygdeborge) og har tildels været gjenstand for sagkyndig undersøgelse, saaledes har professor Gustafson undersøgt en del gravnauge paa gaarden Hunn, som ligger inderst inde ved Hundebunden; men det meste har ikke været undersøgt og heller ikke offentlig omtalt.

Ravnebjerget ved Hunn.

Ret op for gaarden Hunn hæver Ravnebjerget sig med næsten lodret avhældning i vest og med trappeformige avsatser mod syd; mod øst holder fjeldet slakkere av og er ved en grund dal adskilt fra den øvrige fjeldmasse; opigjennem denne gaan veien fra dalbunden op til toppen, som ligger 90 m. o. h. og ca. 70 m. over dalbunden.

Paa denne top er der levninger efter en bygdeborg, som er ganske anselig i omfang og av form som et spidst triangel.

I vest og syd er som nævnt terrænet saa brat heldende, at det er utilgjængelig, og her er ingen forskansninger nødvendige, men paa østsiden, hvor terrænet skraaner slakkere nedad, er der levninger efter en mur, som har været 120 m. lang. Den er nu kun synlig paa enkelte steder, fordi stenene i tidens løb er styrtet utover skraaningen, den bestaar av større og mindre stene hobet paa hinanden uden bindemiddel, tydeligst er den i nord, hvor den dog nu er nedrevet paa et stykke for at give plads for en vej ind til stenbruddene i borgens indre.

Der er ingen levninger efter bebygning av nogen slags og heller ikke er der, saavidt vides, gjort noget fund, det indgjærdede omraade er nøgent fjeld.

I nord straks utenfor muren er der en myr, hvorfra vand vistnok har kunnet hentes. Ca. 100 meter østenfor muren, paa den anden side av dalsænkningen, hæver terrænet sig igjen til samme højde som borgen.

I øst for Hunnebunden hæver sig en kolle, Brandstorpaasen, 77 m. o. h., det er en skogbevokset liten aas, hvori der er mange stenbrud, den vestre afheldning falder ned mod vandet.

Paa toppen av aasen er der særdeles tydelige levninger efter en liten bygdøborg.

Terrænet paa nord- og østsiden falder brat av, i syd og vest falder det noget slakkere og her er der opført en mur, som ved en tveryæg deler det indre i to rum. Saa liten er borgen, at der ikke kan have været plads til mere end et par mand ialt.

Muren bestaar, som ved den førstnævnte, af større og mindre stene uden bindemiddel og ser aldrig ud til at have havt nogen større dimensioner, efter levningerne at dømme; sandsynligvis har der været et brystvern af tømmer ovenfor; men nogen levninger herefter fandtes dog ikke.

Der er flere stenbrud like i nærheten og disse vil vistnok meget snart fjerne ethvert spor av borgen.

Borgaasen i Onsø.

Borgaasen, 2 km. øst for Onsø kirke, hæver sig som en isoleret kegle 66 m. over terrænet og 88 m. over havet, den er vanskelig tilgjængelig fra alle sider, men lettest fra nord.

Paa den øverste top ligger borgen. Her er der anlagt en mur, som gaar i retning s.v. til n.o. og er ca. 100 m lang, den er ganske tydelig i hele sin længde ca. $\frac{1}{2}$ m. høi og næsten overalt overgroet med græs. Terrænet hvorpaa den ligger hælder svagt nordover, saa borgens indre ligger høiere end muren, derved yder denne liden eller ingen beskyttelse for borgens indre, men kun paa befæstningen bag muren.

I den før omtalte geografiske fortægnelse siger prof. Rygh angaaende gaardsnavnet Borge i Borge prestegjeld: "Man kunde formode, at der har været en befæstning, som har givet anledning til navnet paa den 120 m. høje kolle Borge Varde, ret nord for enden av Hundebunden." Den av mig omtalte borg paa Ravneberget ligger 1.5 km. øst for gaarden Borge og noget nærmere denne end Borge Varde. Om der ogsaa er en borg paa sidstnævnte sted kjender jeg ikke til.

I Onsø prestegjeld nævner han gaarden Borge beliggende 1.5 km. sydøst for kirken. Den av mig her omtalte borg paa Borgeaasen ligger en halv km. øst for denne gaard.

Professorens teori om oprindelsen til gaardsnavnet slaar altsaa her godt til, det bemærkes, at han dengang intet kjendte til tilstedevarelsen av bygdeborge her.

Bygdeborgene omtales ikke i sagalitteraturen og man antager derfor, at de tilhørte vikingetiden, eller en endnu fjerne fortid. Der er saavidt bekjendt ikke gjort noget fund av vaaben fra jernalderen i eller i nærheden af borgene, mens der ofte findes store ophobninger af sten indenfor borgmuren egnet til kastevaaben og i enkelte, saaledes Duvehelleren i Bjugu prestegjeld, er der fundet en sten bearbeidet med et hul boret paa lignende maade, som stenalderens skafthuller.

Hvis man fik borgene nøjagtig kartlagt, kunde man vistnok av befæstningsanlæggernes plan og styrke og det omliggende terræn slutte sig til hvilke skuddistancer de var beregnet for og der av igjen slutte, hvad slags vaaben de havde paa den tid. Det er ikke umuligt, at man kom til det resultat, at bygdeborgene skriver sig helt fra stenalderens tid.

Av megen vigtighed.

Prof. O. Rygh siger bl. a.: Jeg er ved at sammenholde efterretninger om disse gamle fæstninger, som jeg efterhaanden har truffet paa kommet til den overbevishing, at de kunne give ret værdifulde bidrag til belysning af livsforholdene i vort land i en tid, der ligger langt tilbage, og hvorom enhver noksaa ringe oplysning maa være os kjærkommen, og at de herfor kunde fortjene større opmærksomhet, end der hidindtil er blevet dem til del.

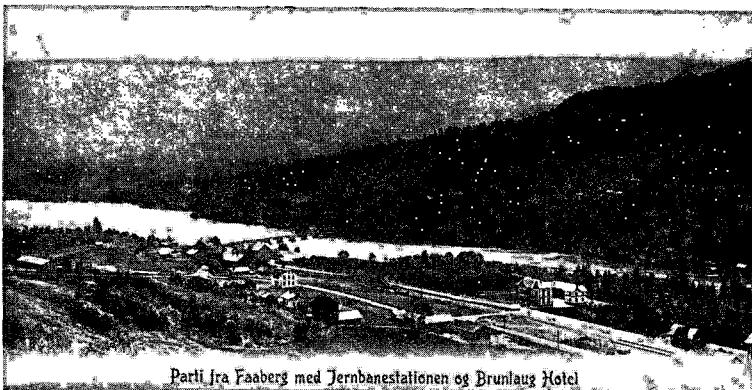
Ved gaarden Skiviken ved Hundebunden, tæt ved hovedveien, inde i skogen, ligger en række, efter sigende 7, thingsteder eller offerpladse.

Jeg har imidlertid kun set de 3. Hver af disse bestaaer af en kreds af 12 eller 13 temmelig store stene ca. 1 m. høie, stillet i cirkel med radius 10 a 12 m. med lige stort mellemrum mellem to av de store stene, pladsen indenfor stenene er ganske plan. De tre kredse, jeg saa, laa kun ca. 200 m. fjernet fra hinanden inde i tætte skogen og var ganske overgroet.

Lignende stenkredse skal efter sigende findes ved gaarderne Veumneset paa Rolvsøy.

Ca. 200 m. østenfor disse stenkredse er der en aflang indgjærding, ca. 100 m. lang og 30 m. bred, omgivet av et nedfaldent stengjærde af samme slags som det, der danner bygdeborgene, men denne indgjærding laa paa helt flad mark og syntes ikke at ha været noget befæstningsanlæg. Et stenbrud ligger lige ved og har ødelagt en stor del af muren.

Alle de her nævnte oldtidslevninger er paa grund av stenbruddene truet med undergang, saa det er kun et tidsspørgsmaal, naar de helt forsvinder; det vilde derfor være høist ønskeligt, om de forinden kunde blive undersøgt af sagkyndige folk, men allerhelst burde de søges bevaret fra ødelæggelse.

Parti fra Faaberg med Jernbanestationen og Brunlaug Hotel

Parti fra Faaberg med Jernbanestationen og Brunlaug Hotel.

Fra Lillehammer.

Lillehammer, Gudbrandsdalens Hovedstad

Fra "Vesterland."

STEDETS gamle navn var Littlehamarr eller Litlikau-pangr i motsætning til det mere bekjendte Hamarkau-pangr Biskupshamarr eller Storhamarr, bispesædet i Vang. Benævnelsen Litlikaupangr i Haakon Haakonsens saga (1217-1263) tyder paa, at her likesom ved Storhamarr har været en kaupangr eller markedsplads fra gammel tid.

Lillehammer ligger i Faaberg, oprindelig Fagaberg, ved Mjøsens øverste ende paa gaarden Hamars grund. Hvorfor man fremdeles holder paa formen hammar i navnet (ikke ældre end 1576, da dansk sprogindflydelse var begyndt) istedetfor hamar, vet vi ikke. Det blir vel Littlehamar eller Veslehamar med tiden.

Men hvorom alting er—jamen ser det slik ut nu, at Lillehammer eller Veslehamar en vakker dag kan bli til Storhamar, og at det nuværende Storhamar kan bli til Littlehamar.

Iafald maa Storhamar lægge sig ordentlig i sæletøjet, orn ikke saa skal ske. Littlehamar har nemlig tre framifraa fordele:

Det har de prægtige Mesna-fosse. Den nederste heter Helvede, og længere oppe har man Himmerike og Storhølen. Men navnene gjør jo ingenting til saken, for selve hovedsaken er, at Helvede, Himmerike og Storhølen skaper slik vandkraft for Veslehamar, at fabriker med levevei for tusener kan drives ved dem. Og der er alt flere betydelige anlæg.

Dertil kommer at Littlehamar ligger ved enden av "Dalenes dal," Gudbrandsdalen, og ved den øverste ende av Mjøsa. Den mægtige Gudbrandsdal kan ha raad til at lægge en hovedstad underveis til Oslo. Littlehamars vekst som forretningsby og fabrikby har derfor været betydelig og blir det end mere, naar Romsdalsbanen, Sundalsbanen og Trondhjembanen blir fuldførte.

Og saa har Littlehamar Tandlæge Sændvig. Han er vist fra Søndmør, denne merkelige manden, men nu er han bedre Gudbrandsdøl end nogen anden i hele dalen. Han har gjort Littlehamar til Norges Mekka for alle turister og alle elskere av gammelnorsk kultur. Han har samlet hele Gudbrandsdalens prægtige husflid, bygningskunst, træskjærerkunst, malerkunst og alle andre vitnesbyrd om ældre tiders kultur paa den merkelige Maihaugen, i Mesnalia. Der kan man vandre om paa de store bondegaarde—bare fra Bjølstad i Hedalen blev der kjørt ned og sat op igjen omkring 40 huse, saavidt vi husser—; der har man de bekjendte gudbrandsdalske sætre; der har man stavkirken oppe fra dalen; der har man dragterne, arvesølvet, Gudbrandsdølen i ældre tid baade til sagn og til fest.

Gudbrandsdølen, Paul Botten-Hansen, skrev rigtignok i 1853:

"Hvad forresten kjøbstaden Lillehammer angaar, tror jeg blot at burde bemerke, at det er en landlig-uskyldig by, med mere dyd end handel."

Men det var før jernbanernes, telegrafens, telefonens og elektricitetens tidsalder. Ikke hjalp det en døit i de dage, at

Fra Littlehammer.

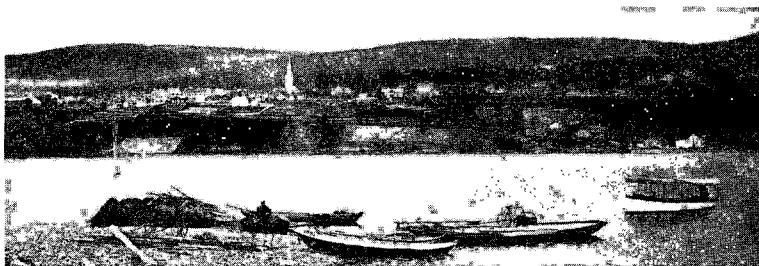
baade "Helvede" og "Himmerike" væltet sine vandmasser i Mesna utover stupene og ropte paa arbeide. Edison var bare smaagut endnu, og Samuel Eyde gik i buksebjørn.

Men alt dette har snudd, og derfor holder Veslehamar paa at bli Storhamar.

Under et par ophold som gjæst hos den evnerike og fritallende Tørstein Lunde paa Littlehamar—hvilken Gudbrandsdøl mindes ikke ham?—fik vi allerede for næsten tredive aar siden andel i profetiske syner vedkommende Littlehamars fremtid. Tørstein og hans bedste ven, Bjørnstjerne Bjørnson, hadde alt den gang i aanden laget et lite Eskilstuna utav Littlehamar og se nu, om det ikke kommer!

"En sangers kald profetens er;
hans tro gir idealets skjær;
tidt fortids kjæmper er ham nær;
da fylker han den nye hær,
og fremtids haab
omsuser ham med spaadoms raab,"

synger jo Bjørnson.

Fra Lillehammer.

Hamar i Ældre Tider

Didrik Grønvold i "Hamar Stiftstidende."

HVAD vi har tilbake av det gamle Hamar ved siden av de historiske optegnelser er i det væsentligste domkirkeruinene og grundmuren til bispegaarden, nogen murrester paa pynten, en kjælderhvelving i strandkanten nedenfor Storhamar gaard samt levningerne av Korskirken paa Jordet østenfor bispegaarden. Disse har man dog endnu ikke havt anledning til at opgrave og undersøge.

Av den egentlige bydel er der intet tilbage. Men der findes en tradition om byens tilintetgjørelse paa Hedemarken, som man nylig har faaet rede paa. Det har fulgt familien Solberg paa Hamar og er mig meddelt gjennem slægtens ældste, den endnu aandslivlige og interesserte 87-aarige fra Berthe Ullern i Kristiania. Den gaar i det væsentligste ut paa følgende:

Til Hamar by kom der, antagelig i løbet av det 16de aarhundrede, en familie indvandrende fra Tyskland. Den var katolsk. Men dens efterkommere blev lutheranere. Dengang Svenskerne brændte byen og skjød domkirken ned i 1567, reddet de sig ud av byen med hvad der reddes kunde, og kom over Svartelven ud i Stange. Her kjøbte familien sig en liden eiendom. En pige av denne slægt ved navn Gjøa blev gift med eieren av Valnødgaarden i Stange. Hun blev stammoren til den nuværende Solbergslægt, idet hun er oldemor til den ældste nulevende generation.

Men blandt de sager, de indvandrede reddet med sig, var ogsaa et gammelt maleri. Det fulgte med Gjøa til Valnødgaarden, hvor det blev indsæt i vægger i den bedste stue som et slags høisædestavle. Det kom engang bort. Men fra Ullern fandt det igjen, fik erhvervet det og tog det med sig til Kristiania, hvor det nu er i hendes eie.

Ved siden av de sikre historiske skriftlige optegnelser vil altid en tradition komme i anden række. Men det er dog eindommelig ved denne tradition, at den drager frem slige særlige træk, som at familien oprindelig var tysk og katolsk. Skildringen av flugten fra den brændende by over Svartelven til Stange

har ogsaa en paalidelig lokal troværdighet. Vi synes idethle at se de ulykkelige indbyggere i flok og følge spredes ut over landdistriktet saaledes som vi nu i vinter har læst om befolkningens skjæbne i de ødelagte belgiske og nordfranske byer under krigen.

Saa er det billede. Det skal være delt i fire felter med motiver fra de fire evangelier. Jeg tør ikke uttale mig om et billede som jeg endnu ikke har seet. Men det er utvilsomt et gammelt billede, og den mulighet, at det kan ha tilhørt et borgerhjem i det gamle Hamar, gjør det i høi grad interessant for Hamar og Hedemarken.

Alt hvad vi kan bevare av minder om forfædrene, binder os sterkere og inderligere til den jord, hvor vi lever og virker, og fæstner vor kjærlighed til den og fædrelandet, baade minderne om lykke og minderne om prøvelser. Vi tør derfor med rette ta ogsaa denne tradition og bildet med ind i beretningerne om den skjæbne, som rammede den middelalderlige stad i det ulykkelige aar 1567.

P. Arnesens Hjem, Brandt, S. D.

Hjaa Kongen

Av Hans Seland.

O LA HALVORSSON fortalte. Det var her eit aar, eg var tenkt aa ro fiskje, eg var so i naud for ein sydvest. Me veit kor det er, naar snøslapset og regnet det ska driva ned imillom skinnet og halskraga, det er so du kan bli baade sjuk og helselaus av det.

Nei, so totte eg, eg vilde kje gjera meg so nedrig, eg vilde be fattigkommissionen; dei hadde vore so store paa det sist kona mi laag, eg bad dei um ein skilling til hjelpes. So tenkte eg med meg, no hev du aldri bede kongen um noko, no skal du ta deg ein tur til han og høira um ikkje han vil gje deg ein sydvest.

Aajau, eg tok paa vegn eg, og kom fram til kongen ein morgen tidlegt. Han laag enno, daa eg kom; kona hans sat fram paa sengekanten og bøtte kvardagsbroki hans.

So helsa eg. "Godmorgen i hus!" sa eg. Godmorgen, Oskar!" — "Nei, godnorgon, godmorgen!" sa Oskar. "Kva ser eg?" sa han. "Er kje dette Ole Halvorsson" sa han.

"Jau," sa eg. "Men kor daa? korleis kunde du kjenna meg?"

"Aa," sa kongen, "eg hev no høyrt gjete deg all min dag, og so hev eg eit bilæte av deg og; du heng her yver sengi til liks med Luther og Bellmann og Paulus. — "Du fær kasta paa deg; Fia," sa han, "og finna mat til Ole Halvorsen! Eg veit kje kos me hev det laga no; men du fær sjaa etter i skaapet um der er att saa mykje paa flaska, at han kan fee seg ein dram til aa venta paa!"

"Takk," sa eg. "De maa ingen kostnad gjera paa meg, det var berre eit snararend, eg hadde," sa eg. "Det vert nok snau kostnad," sa kongen. "Me hev kje so laga just no, at me kan gjera kostnad paa deg, som me burde," sa han.

So kom dronningi med drammen. Ho skjenkte meg eit halvt ølglas fullt av noko inderleg godt, kva dette heitte. Eg berre smaka paa det, det fyrste. "Drikk ut!" sa kongen, "det er deg vel unnt!" "Takk," sa eg, og so gjorde eg det.

"Mangfoldige takk!" sa eg. "Den som kunde ha seg slik ein paa fastande hjarta kvar morgen!" sa eg.

"Du, eg segjer det same," sa kongen; "den, som berre kunde sjaa seg raad med det!" sa han. saa gjekk dronningi ut, skulde koka kaffi, og eg vart sitjande der; eg rødde og dispenterte med Oskar eit heilt bil. So sa eg, kor det hadde seg, eg var kommen;—sa, eg var so i naudi for denne sydvesten.

"Aa, er det ikkje verre?" sa kongen. "Me maa daa vita raad med ein sydvest," sa han. "Eg trur, eg skal ha ein godtso ny ein liggjande upp paa lemmen. Vil du fli meg dei grae sokkarne, som ligg paa omnen, so skal eg upp og leita," sa han.

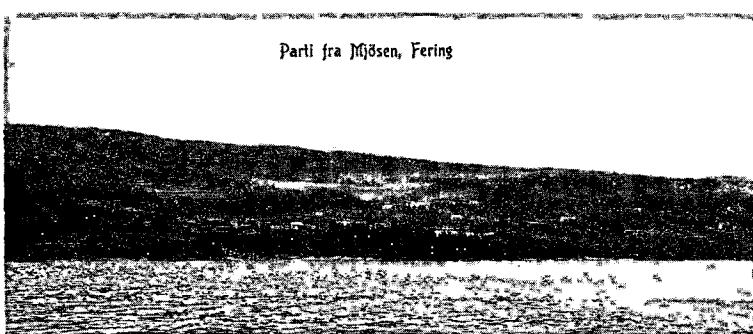
"Ja, men dette var synd, eg skulde bry deg so tidlegt," sa eg.

"Aa, vas! det var noko aa snakka um," sa han:—"eg maate saa upp no snart likevel. Kva er kje klokka?" sa han, "er ho kje snart 9?" Og det var hu akkurat.

So reis han upp og klædde seg. De kan tru, han hadde vene underklær—raude!—av noko mjukt, inderullan. Eg kunde kje halda meg eg laut burt og kjenna.—Dei hadde vore nye til brudlaupet, sa han, men no hadde han teke dei til kvardags. —Ja, so var han uppe paa lemmen, og fann fram ein sôkkande god sydvest, som han gav meg. Eg skulde hava han til ein avmindelse, sa han.

So takka eg og vilde gaa; for eg skjemdest bli der med dei

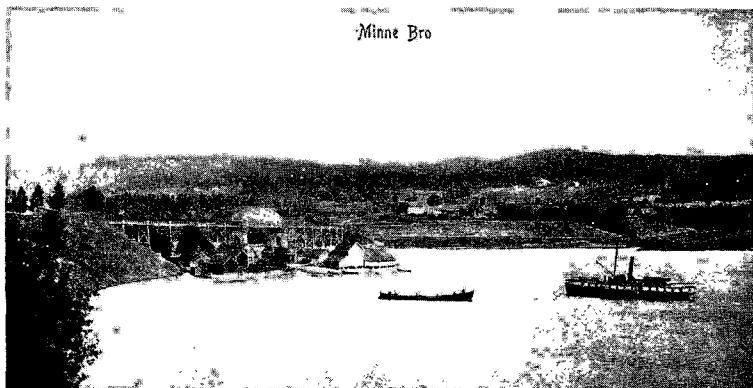
Parti fra Mjøsen, Feiring

Parti fra Mjøsen, Feiring.

til bords. Men eg skal segja, ho hadde kokt ein bolle kaffi til meg, hadde dronningi! Han var just som lut, so sterk var han. Og ikkje trur eg det fanst av denne "tilsætningi" eller sikorien i han heller. Dei vilde gjeve meg sukker og; men dei aatte kje heime, sa dei, og borni var i skulen;—og gud velsigne oss kva sku eg med sukker?

Ja det vil eg segja baa høgt og fritt, at maken til den kongen og dronningi—til aa vera gjemeinslige daa, og greidslege og lidelege paa alle slags vis—det trur eg ikkje hev vore eller kan koma. Og snilde og vislege saag dei ut ti aa vera imot kvarandre med; so vidt som eg kunne forstaa; eg veit eg høyrd eitt skarpsindigt ord fraa nokon av dei.—Daa eg gjekk fylgde kongen meg langt burt paa tunet, so sa han: "Ja, no maa du ha lukka paa fiskje daa, Ole!" sa han. "Og skulde det høva so til, at du slarka her fram med sidan ein gong, so — — no veit du, kor eg bur!"

Fra Minne.

"Nordmændene i Amerika"

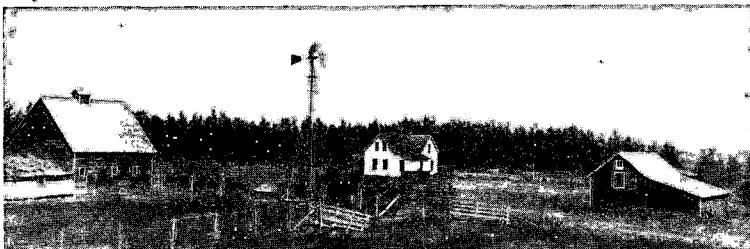
RØR omrent tredive aar siden, eller, for at være nøagtig, i 1888 utgav den i sin tid meget godt kjendte og gamle hædersmand Knud Langeland en bog med ovenstaaende titel.

Sandfærdig og fordringsløst skildrer han livet blandt nybyggerne paa de materielle, kirkelige og literære omraader, og det er meget interessant læsning for os nutildags.

Vi hidsætter nogle kapitler fra bogen omhandlende de første forsøg paa at sætte igang norske blade. Nu naar vi læser vore store norske aviser, daglige og ugentlige, med sine tusinder og tusinder av abonnenter, saa synes de smaa begyndelser for saa kort tid siden næsten utrolige. Ligeledes naar vi læser om spaadommen angaaende Mississippidalens kommende befolkning og om Chicagos vækst som en kommende millionby, da synes det næsten utrolig at saameget av dette skulde opnaaes blot paa nogle faa aar:

"Nordlyset," det første norske blad i Amerika.

Det var allerede i aarene 1844 og 1845 kommen paa tale mellem de mere oplyste av de indvandrede norske bønder, at vi her, i dette avisernes land, ogsaa burde have en norsk avis, og det var to aar senere, nemlig i aaret 1847, at d'hrr. Heg og Reymert, begyndte udgivelsen af "Nordlyset," den første norske avis i Amerika, i deres hjem i Norway, Racine county. Even Heg var en velstaaende mand, nylig kommen fra Norge, og var nok den, som egentlig gjorde pengeudlægget til presse

Lynnes Farmen, Rollette, N. D.

og trykkeri. James D. Reymert, som blev redaktør, var en oplyst ung mand, med store begavelser og var bleven opdraget dels i Skotland, dels i Norge, da han fra modersiden nedstammede fra Skotland. Den mindeværdige Free Soil bevægelse mod slaveriets udbredelse, var paa den tid meget levende i Wisconsin. Reymert havde optaget dette partis principer og "Nordlyset" skulde være partiets norske organ. Det gik i begyndelsen godt med at faa abonnenter paa bladet, saa at deres antal i aarets løb voksede op til 200 eller derover, men det var trange tider for indvandrerne, og da betalingstiden kom, forekom sagen dem ikke fuldt saa romantisk og mange av dem glemte at indsende sin kontingent. Det demokratiske parti havde ogsaa et stærkt anhang mellem de norske indvandrere, og "Nordlysets" Free Soil politik modarbeidedes af inANGE. Da bladet havde været holdt gaaende i næsten to aar med betydelig pengetab, blev trykkeriet nedlagt. "Nordlyset" var et firesidigt blad med fire spalter paa hver side. Det blev udgivet inde i et landdistrikt og kunde ingen støtte faa ved avertissementer. En av Hegg sønner besørgede for det meste sætning og trykning, og da det lille blad kun udkom engang om ugen, var udgifterne vistnok ikke saa betydelige, men med et stadigt pengetab kunde det dog ikke holdes gaaende. Foretagendet var øiensynligt kommen for tidligt. "Nordlyset" kom dog Reymert til fordel forsaavidt, at det bragte ham ind paa den politiske bane. Han blev nemlig sit partis elektor ved presidentvalget i 1848, blev medlem av konstitutionskonventionen i 1847, samt valgt til medlem av legislaturen i flere aar efter hinanden og spillede idetheletagten en ikke ubetydelig politisk rolle i Wisconsin.

Gaarden Syverud, Ringsaker.—M. L. Syveruds Hjem, Canton, S. D.

"Demokraten."

Det var i slutningen av aaret 1849, at jeg begik den daarskab at kjøbe trykkeriet av Heg og Reymert; og med O. J Hatlestad som medeier flyttede vi det til Racine, og begyndte i 1850 paany at udgive "Nordlyset." De demokratiske blade i Wisconsin havde været skaanselløse i deres kritik over "Nordlyset." De sagde, at dernede i Muskegos sumpegne var en lygtemand, som vandrede omkring og vildledte de norske vælgere ud i ufrekmømelige Free Soil moradser. Dette var en satire over bladets navn og havde i grunden intet at betyde, men vi kjendte den gang intet til partipolitikens skik og brug, og skrämtes over at bladets navn blev gjort nar av. Havde vi havt nogen politisk erfaring, maatte vi vidst, at saadant hører til dagens orden i de politiske blade. Som det var, førte dette til, at vi forandrede bladets navn fra "Nordlyset" til "Demokraten." Vi brugte dog ikke det sidste navn i sin pårtibetydning, da det skulde vedblive at være en Free Soil demokrat, et folkestyrets organ. I begyndelsen gik alt over forventning godt. Subskriptionslisten forøgedes til 300; men vi gjorde snart den samme erfaring som vore forgjængere, at bladet ikke kunde udgives uden penge. Venligsindede og oplyste landsmænd skrev og opmuntrede os og udtalte sig vel tilfreds med bladets virksomhed; men penge var ikke at opdrive. Med en dygtig forretningsfører er det muligt, at vi kunde have slaæt os igjennem; men da vi selv besørgede arbeidet ved redaktion og trykkeri, og ingen af os var finantsmænd, blev indkasseringen overladt til velvillige agenter rundt om i settlemerne. Det begyndte snart at gaa op for mig, at vi havde anskaffet os en elefant, som kun fortærede og intet gav tilbage. Med andre ord: som politisk blad var det kommet for tidlig.

"Maanedstidende."

Jeg havde imidlertid indgaaet overenskomst med presterne Clausen, Preus og Stub om at trykke deres kirkelige organ, "Maanedstidende," og da Hatlestad ogsaa ønskede at udgive en kirketidende, blev vi enige om at dele trykkeriet. Der var nemlig utsigt for, at religiøse tidender vilde finde bedre understøttelse, da den første indvanderbefolkning hovedsagelig bestod af folk fra landsbygderne, som for en stor del ikke var

vant til at læse andet end deres religionsbøger, og mange av dem ansaa det endog for en synd at læse politiske blade. Det var i '50 aarene, at den mindeværdige kamp gik for sig i den amerikanske kongres angaaende loven om bortrømte slaver og slaveriets udbredelse i territorierne Kansas og Nebraska. Vort lille norske blad tog en levende andel i disse forhandlinger. En række taler av mænd som Seward, Giddings, Durkee, Hale, Chase og flere, hvis navne er skrevne med udødelig skrift paa den amerikanske histories blade, blev oversatte og tilsvarende redaktionsartikler meddelte. Det var selvstyret og folkefriheden i kamp med slaveriets overmagt, det her gjaldt at forsvare. Det er sandsynligt, at jeg behandlede denne sag altför udførligt og maaske ensidigt; thi det var en materie, som stemte overens med min personlige tilbøjelighed. Nok 'er det, 'Demokraten' fik ikke den fornødne understøttelse og blev derfor, efter at være holdt gaaende et og et halvt aar, nedlagt.

Andre norsk-amerikanske blade.

Efterat vi havde delt trykkeriet, begyndte Hatlestad at udgive sin "Kirketidende" og sled sig igjennem for en tid i Racine og flyttede derpaa til Leland i Illinois, hvor udgivelsen fortsattes, indtil bladet gik over i Ole Andrewsens hænder. Han flyttede det til Norway, La Salle county, hvor det endelig nedlagdes efter flere aars møisommelig kamp for sin tilværelse.

Faa pastor Clausens foranledning besluttede jeg at flytte mit trykkeri til Janesville for der at fortsætte trykningen af "Maanedstidende." Vor overenskomst var nemlig, at præsterne selv skulde læse korrektur, og Clausen mente, at dette meget lettere kunde ske i Janesville end i Racine. Korrekturlæs-

Parti fra Nygaard pr. Bøn st.

Parti fra Nygaard, Bøn Station.

ningen havde nemlig foraarsaget os mange ubehageligheder saalænge vi var i Racine. Saavidt jeg nu erindrer, var det i sommeren 1852, jeg flyttede til Janesville. Denne flytning faldt ud til at være en feiltagelse; thi istedetfor at faa større understøttelse, fik trykkeriet fordoblede udgifter. For at kunne sætte "Maanedstidende" trængte jeg flere typer. En landsmand i Madison, Ole Torgerson, havde i nogle maaneder udgivet et norsk blad i Whig-partiets interesse, men været saa forstandig at nedlægge det, førend det ruinerede ham. Jeg gik derfor derned og kjøbte hans typer og bragte dem til Janesville. Foruden en ung dreng, som vilde lære bogtrykkerkunsten, og som senere er bleven en fremragende prest iblandt sine landsmænd, havde jeg en norsk bogtrykker, som hed Conradi, en broder til den bekjendte professor av samme navn. Denne Conradi var en snil og godslig mand, men offredø altfor meget av sin tid til bachustjenesten. Der var dengang stor mangel paa norske bogtrykkere, og denne mangel gav os ofte meget bryderi.

"Emigranten."

Da den første aargang av "Maanedstidende" var udkommet, ønskede jeg at sælge trykkeriet, og da presterne skulde have sit organ trykt, slog de sig sammen om at oprette et aktieselskab. Dette kom snart istand, og jeg solgte trykkeriet til dem. Det blev derpaa flyttet til Inmansville i Rock county, hvor pastor Clausen da boede. Presterne havde den bedste anledning til at samle støtte for trykkeriet, da de stadig færdedes blandt folket omkring i settlementerne. Det nye aktieselskab besluttede derfor foruden deres kirkelige organ ogsaa at udgive et politisk blad, "Emigranten." Pastor Clausen skulde være redaktør for "Emigranten," og trykkeriet skulde staa under den bekjendte emigrantagent John Holfeldts bestyrelse. Jeg blev hos dem i Inmansville et par maaneder før at faa trykkeriet igang, og flyttede derpaa tilbage til min farm i Racine county. Begyndelsen i Inmansville blev gjort i Januar maaned 1853, og trykkeriet dreves i en kort tid under Holfeldts bestyrelse. Pastor Clausen blev snart træt af arbeidet, og Holfeldt var meget upopulær blandt den norske emigrantbefolkning paa grund av sin virksomhed som emigrantagent. Senere

kom trykkeriet i konsul K. Fleischers hænder, og det synes at bære sig taalelig, indtil det efter nogle aars forløb flyttedes til Madison, hvor det senere gik over i C. F. Solbergs hænder som privateiendom. "Emigranten's" senere historie ligger os for nærlig her at behøve omtale. Den blev endelig forenet med "Fædrelandet" i La Crosse og eksisterer nu under navnet "Fædrelandet og Emigranten" og udkommer i La Crosse og Minneapolis.

Mindes jeg ikke feil, var det i 1850 at et norsk blad, kaldet "Frihedsbanneret," begyndte at udkomme i Chicago. Det gik nogle maaneder, men maatte stanse, efterat finantserne var komne i uorden. Dette blads venner sendte en mand til Racine for at faa mig derned og tage fat paa sagen; men da jeg netop var draget ud paa min farm, undgik jeg heldigvis at falde i en ny fristelse.

"Den Norske Amerikaner."

I 1856 begyndte den bekjendte Elias Stangeland at udgive "Den Norske Amerikaner" i Madison, Wis. Han havde som handelsmand erhvervet sig nogle penge, men var kommen i forlegenhed for en redaktør for sit blad. Da jeg var personlig bekjendt med ham, formaaede han mig til at komme derud og hælpe ham med redaktionen. Dengang James Buchanan av det demokratiske parti i Baltimore blev nomineret til præsident, var Stangeland tilstede ved konventionen. Politikerne havde lovet ham guld og grønne skove, hvis hans "Norske Amerikaner" vilde understøtte deres kandidat. John C. Fremont var republikanernes kandidat og alle mine sympathier hørte hjemme i dette parti. Jeg kunde derfor ikke redigere

J. E. Hovelsruds Hjem, Blair, Wis.

Stangelands blad, da han besluttede at understøtte den demokratiske kandidat. Jeg forlod ham derfor i al venskabelighed, og da politikerne holdt deres store løfter paa sædvanlig vis, gik Stangelands "Norske Amerikaner" snart al kjødets gang og samledes med sine fædre.

Det er avertissements forretningen, som for en stor del støtter vore nuværende gigantiske norske aviser her i landet, og derfor ser vi dem hovedsagelig at samle sig i storbyerne Chicago og Minneapolis. Store byer betinges af handelen, handelen igjen av en stor befolkning ud over landdistrikterne. Disse betingelser mangler under vore første forsøg med norske aviser. Ogsaa udlærte bogtrykkere og erfarne forretningsførere mangler. Det billede, jeg her har udkastet af den norske avisagens barndom i Amerika, er derfor ikke smilende, men sandt. Avisforretningen har nu vokset sig stor og mægtig, og der er ingen fare for en heldig opposition mod vore kjæmpestore norske blade.

Det var de ovenanførte betingelser i Chicago, som i begyndelsen gav "Skandinaven" det bedste fodfæste og gjorde, at de ligtaler, som tidlig blev lovet den, aldrig kom til at blive holdte. Med "Skandinaven"s udgivelse begyndte en ny æra i vor avisliteratur, og det er stadig gaaet fremad dermed til, hvad den nu er.

De norske's fremtid i Amerika.

At den norske indvandrerbefolkning har været ualmindeligt heldig med hensyn til det strøg, hvorpaa den har nedsat sig, vil fremgaa tydeligere af efterfølgende fremstilling: En amerikaner skrev for et par aar siden en artikel, hvori han anførte nogle interessante beregninger angaaende Mississippi-dalen og antallet av indbyggere, som der kan finde hjem i fremtiden. At denne del av Amerika vil blive tæt befolket, kan ingen betvivle, da landet er næsten overalt meget frugtbart, og av kul er der i Illinois alene tre til fire gange saa meget som i hele Storbritannien. England har idag 500· personer pr. kvadratmil; Belgien har omrent det samme antal og nogle af de kinesiske provindser har 700. Det store hvedeland paa dette kontinent kan ansees for at strække sig fra det østlige Ohio til det vestlige Nebraska og fra det sydlige Kentucky til Peace

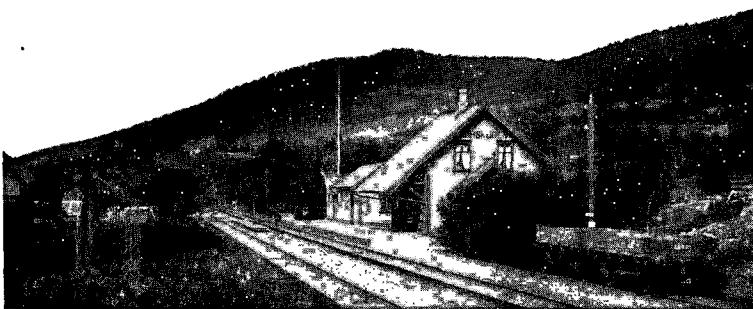
River i Britisk Amerika. Beregnende dette distrikt til 1,500 mile fra øst til vest og 2,000 mile fra syd til nord faar vi et areal av 3,000,000 kvadratmile av godt og frugtbart land. Noget lignende findes ikke andetsteds paa jorden. Dersom vi nu antager, at 1,000,000 av disse 3,000,000 kvadratmile er kun en trediedel saa tæt befolket som i de ovenanførte eksempler, eller at der er omtrent 200 personer pr. kvadratmil, saa har vi en befolkning av to hundrede millioner. Naar man betænker, at de Forenede Staters befolkning nu blot er seksti millioner, kan man faa en nogenlunde klar ide om Mississippidalens store fremtid. At denne del af Amerika vil i tidens løb overgaa Østen og Stillehavskysten ikke alene i folkemængde, men ogsaa i rigdom og indflydelse, kan ikke betvivles. Skulde nu dette fremtidsbilledet realiseres, er der stor sandsynlighed for, at Chicago vil blive for Nordamerika, hvad London nu er for Europa, handelens og pengeomsætningens midtpunkt, en myldrende verdensstad med mange millioner indbyggere, som det pulsrende forretningslivs centrum. Hermed være det nu som det vil. Tiden fører ofte uventede forandringer med sig, som omstøder de bedste beregninger; men vist er det, at de første indvandrere var mærkværdig heldige med hensyn til valg af tid og sted for deres kolonisation, ligesom de og deres nærmeste efterslægt har vist sig denne lykke værdig ved den frem-skridts- og foretagsomhedsaand, de allerede har lagt for dagen, såvel paa økonomiens, industriens og handelens som paa de videnskabelige og kirkelige omraader, saa at tusinder af dem i

L. C. Selbergs "Cobb Valley Farm," Gary, S. D.

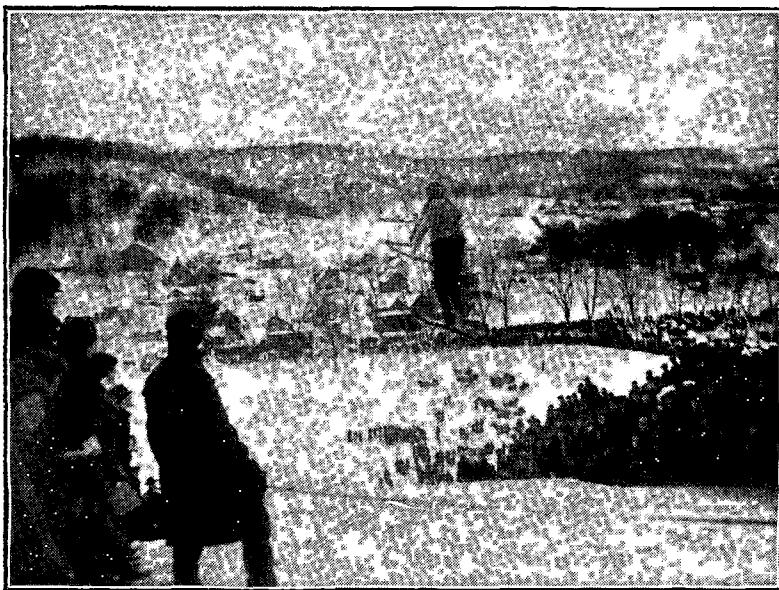
velstand, oplysning og dannelsen nu kan stilles i række og geled med jordens bedste mænd og kvinder.

Som et middeltal mellem de forskjellige angivelser av vor befolknings antal i Amerika sættes 500,000 (en halv million). Dette forudsætter, at hver ti indvandrere har forøget sig med syv siden de kom hertil. Der er ingen sikre data at holde sig til, men dette tal er neppe for højt. Mange af disse er indkomne i de senere aar og kunne ikke regnes med som bidragende til de fremskridt, vi her omtaler. Hvad deres velstand angaaer, kan farmer- og haandverksklassen antages at eie fra \$5,000 til \$30,000 for hver familie, medens kjøbmænd og fabrikanter hver eier mere end dobbelt saa meget. Hvad opdragelse og intelligents angaaer, da finder vi deres unge slægt vel repræsenteret som prester, læger, advokater, redaktører, ingeniører, telegrafister og andre vigtige stillinger, som forudsætter en omhyggelig forberedelse og et langt fagstudium. Ligeledes er de talrigt repræsenterede som skolelærere og professor ved høiere læreanstalter. Selv i den amerikanske kongres har vi to repræsentanter og en anden i landets diplomatiske korps, som alle gjør deres høje stilling øre. Naar man betænker vigtigheden af det landomraade i Mississippidalen, som er givet dette vort folks efterkommere til tumleplads gjen-nem mange kommende tider, da vil det visseligenindrømmes, at det er gaaet godt for vo're første indvandrere, og at de endnu gjenlevende av dem med tilfredshed kan se tilbage paa resultatet av det vovelige skridt, de gjorde, da de kastede løs fra gamle Norge og reiste til Amerika.

Parti fra Morskogen, Stange.

I kirkelig henseende er det dog især at fremskridt har været forbausende. Med runde tal kan de lutherske prester blandt de norske ansættes til noget over 400 med et medlemsantal af 125,000. Hele Norge har ikke over 600 prester for en befolkning af næsten 2,000,000. Efter disse angivelser skulde vi derfor her i Amerika være langt bedre forsynet med prester i forhold til medlemsantallet end i Norge, og dog klages der stadig over prestenød, og der oprettes alt flere og flere presteskoler. Dette maa være et tilstrækkelig bevis for vort folks store interesse og offervillighed for kirkelige anliggender. De tal, vi her har angivet, udgives ikke for at være nøjagtige, men de kommer sandheden nær nok som bevis paa de store fremskridt, vort folk gjør i kirkelig udvikling.

Skirend ved Red Wing.

Biografier.

ARNESON, PEDER, Brandt, S. D., R. R. 1.

Født paa gaarden nordre Dagsven i Faaberg. Udvandrede til Amerika fra Lillehammer 24de mai 1888, ankom til Westby, Vernon county, Wis., 11te juni samme aar. Arbeidede der til ud paa vaaren 1889, da han reiste vestover til Gary, S. D.—Tog der homestead og levede paa sit land til 1910, da han solgte det.—Tog sig saa en tur utover Nord Dakota, Montana, Washington og Oregón, men kom tilbage til S. D. og kjøbte sig en farm i nærheden av Fish Lake, hvor han nu lever.

SYVERUD, M. L., Canton, S. D. Box 306.

Født paa gaarden Syverud, Ringsaker, 26de september 1844 av forældrene Lars og Agnete Syverud. Udvandrede til Amerika aaret 1867, nedsatte sig i Allemakee county, Iowa, hvor han boede i to aar, men flyttede saa til Canton, hvor han nu bor og driver urmagerforretning, etableret i 1869 under firmanavnet Syverud & Moe.

LEUM, J. C., Mayville, N. D.

Født i Feiring 1853, udvandrede til Amerika 20 aar gammel. Kom til Wisconsin og opholdt sig hos sine forældre dels i Monroe county, dels i La Crosse county i 9 aar. Blev gift i 1882 og reiste saa til Nord Dakota, hvor han begyndte med farming, som hele tiden har været hans arbeide. Han staar nu som en af direktørerne for The Equity Co-operative Exchange, The Equity International Bank og The Co-operative Publishing Co., Mayville, N. D.

MELBY, JOHN M., Owatonna, Minn. R. R. 4.

Født i Romedal. Udvandrede til Amerika med sine forældre og søskende i aaret 1869. De kom over med seilskibet Annadelius og var syv uger underveis.

BJORGE, N. E., Lakota, N. D.

Født paa Veldre. Udvandrede høsten 1887. Kom til West Salem, Wis. Reiste sommeren 1889 og tog land i Nelson coun-

ty, N. D., og har hele tiden drevet med farming. Med arbeidsomhed og dygtighed har han drevet det til at blive en af vores "storbønder" og sidder nu som eier av 1040 acres værdifuldt land.

MARTINSON, M., Bloomville, Lincoln county, Wis.

Født den 20de mars 1841 i Stange. Da der var trange tider i Norge i de dage udvandrede han ganske ung til Amerika. Har været gift to gange. Børnene av første ægteskab er alle døde. Gamle Mikkel er endnu frisk og rørig og gjør selv det meste av sit gaardsstel.

SKONNORD, THOR, Minnesota Transfer, Minneapolis, Minn.

Født paa Gjøvik 10de october 1888 av forældre Hans Skonnord og Emma, født Mæhlum. Kom til Amerika 1907 og har hele tiden arbeidet for Central Warehouse Lumber Co., Minneapolis, hvor han begyndte som visergut, men paa disse faa aar arbeidet sig op indtil han nu indehar den ansvarsfulde stilling som kontorchef for ovennævnte store firma.—Hr. Skonnord er varmt interesseret i alt for norskedens fremme og har gjort meget arbeide i Mjøsenlagets tjeneste, idet han har staaet som lagets viceformand siden 1914.

ERICSON, OTTO C., 1210 Michigan Ave., Evanston, Ill.

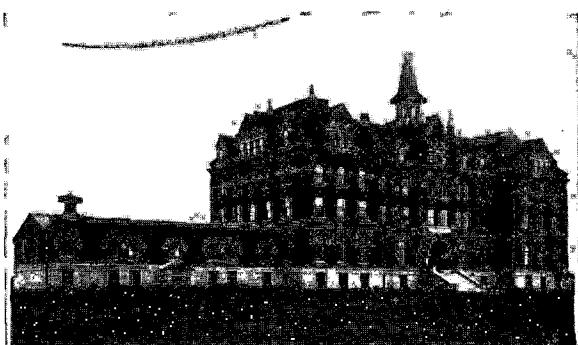
Født i Faaberg 29de august 1852 av forældrene Christen Ericksen og Olea Olsdatter. Christen Ericksen udvandrede til Amerika i 1868 og sønnen Otto, som da netop vor udeksaminedret fra Hamar borgerskole, fulgte faderen til Amerika, hvor de slog sig ned i Chicago. Faderen vendte i 1874 tilbage til Norge, mens Otto forblev i Chicago. I 1887 gik han ind i det store firma C. Jevne & Co., og da hr. Jevne døde i 1898 kjøbte han av arvingerne deres andel i den store forretning, der inkorporeredes, og hr. Ericson har siden staaet som korporationens president.—Blev i 1876 gift med frøken Eda Louise Johnson fra Prescott, Pierce county, Wis., og deres ægteskab velsignedes med otte børn, fem gutter og tre piger.—Hr. Ericson er meget interesseret i Mjøsenlagets vekst og trivsel og har staaet som lagets kasserer siden 1912.

KVISGAARD, Pastor Olav A., Ellsworth, Wis.

Født i Løiten den 30te august 1883 av forældrene lærer A. J. Kvisgaard og Karen L. Dotterud. Udvandrede til Amerika i september 1905. Har gjennemgaaet et to aars kursus ved Elverums amtskole, likeledes et to aars handelskursus, et aar ved Grand Forks College, Grand Forks, N. D., samt gjennemgaaet og gradueret fra den norske theologiske avdeling ved Northwestern universitet i Chicago. Har virket som prest i Denver, Colorado, Rugby og Lando, N. D., og siden høsten 1914 som prest for Hartland, Martell og Viking M. E. menigheder i Pierce county, Wis. Hr. Kvisgaard har gjort meget arbeide i lagets interesse som dets sagaskriver, hvilken stilling han har indehavt siden 1912.

GRONDAHL, JENS K., Red Wing, Minn.

Født i Eidsvold den 3dje december 1869 av forældrene Lars og Inger Margrethe (f. Julsrød) Grøndahl. Fik sin første skoleutdannelse i Norge og var 11 aar gammel da han sammen med forældre og søskende kom herover, hvor de slog sig ned i Red Wing. Hans skolegang fortsattes saa ved byens offentlige skoler og senere ved Hauges Synodes høiere læreanstalt Red Wing Seminar, hvorfra han uteksamineredes i 1887 med bedste karakter.—Senere frekventerede han en tid Minnesota statsuniversitet.—Valgtes i 1894 til medlem av legislaturen, gjenvælges to aar senere.—Efter tre terminers tjeneste frablad han sig gjennomination og gik helt og holdent over til avisarbeide. Den store trykkeriforretning han nu bestyrer utgir en morgen- og aftenavis samt ogsaa en ugeavis.—Redaktionelt er han meget virksom og behandler paa en djærv maate alle dagens brændende spørgsmaal.—Hr. Grondahl er ogsaa en digterig begavelse, og vi skal i denne forbindelse pege paa hans bekjendte digt, "The Madness of the Monarchs," som findes i aarboken for 1915, samt hans sidste patriotiske digt: "America, My Country," som findes paa et andet sted i aarboken for iaar.

Park Region College.

Fergus Falls, Minnesota.

OØTESTEDDET for Mjøsenlagets medlemmer iaar, er en norsk by og hovedstaden i Otter Tail county, mens Otter Tail county er kjernen og stjernen i den deilige Minnesota Park Region. Klar, let og lys sommerluft over blanke elver og tundrende innsjøer, som om det var gamle Norge selv.

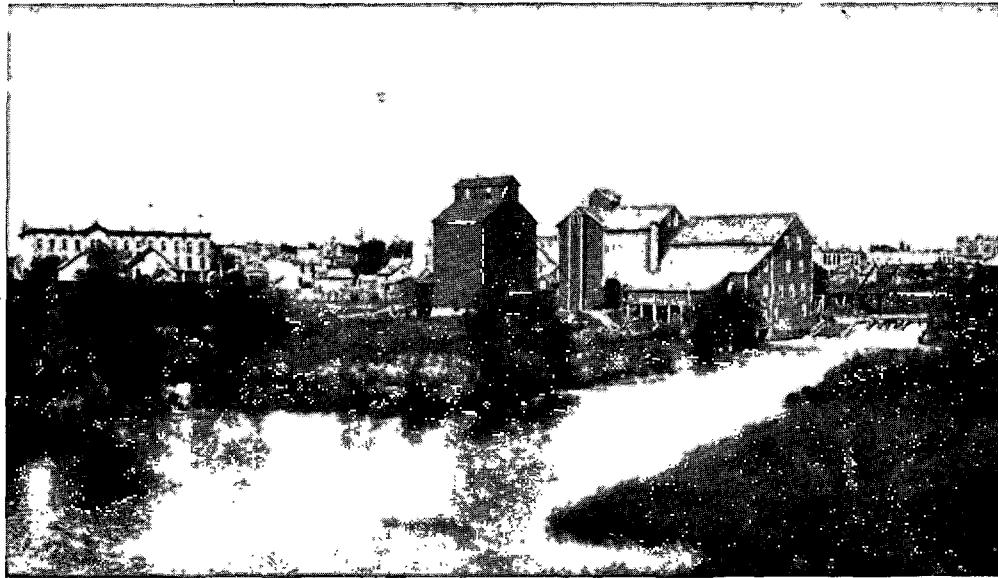
Dette strøk er fremforalt Normandiet i Amerika. Fergus Falls by er paa langt nær ikke saa norsk som bygderne omliggende, men der er da seksti procent skandinaver i byen alligevel.

Det kan vel ha sin grund i kirkestriden, men der er fem norsk-lutherske kirker i byen, hvor norsk brukes som hovedsprog.

I alle forretningsgrene er normænd i første række med smukke og solide butikker og fordelagtig beliggenhed. To av byens fem bankforretninger er under norsk styrelse.

En norsk avis "Fergus Falls Ugeblad" utgis her, og en blomstrende norsk høiere skole, Park Region Luther College, har hat sit hjem her i 25 aar.

Norske mandssangforeninger, den ældste av hvilke kaldes "Ljom," dyrker norsk musik, og "Symra," en literær forening for mænd, samt kvindernes "Norske Læseforening" dyrker med flid norsk og norsk-amerikansk litteratur. Og her er alle slags norske "nationer," fra Hedemarkingen til Nordlændingen, og fra Solungen til Sogningen. Desuten bor halvpar-

Red River Mill.

ten av Telelaget i Fergus Falls, og denne halvpart heter Torkel Oftelie, Telernes sagaskriver.

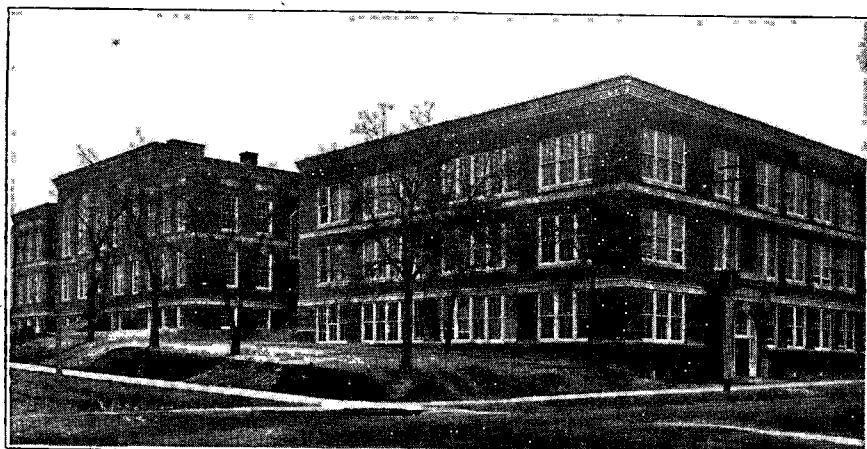
En vakker by.

At byen er norsk gjør den vakker for et bygdelagsmøte, men byen selv ligger vakkert til; naturen har stelt pent for den. Den er bygget paa begge sider av Otter Tail elven, som lidt vestenfor byen faar navnet Red River. Fergus Falls ligger med Park Regionens skog-, aas-, sjø-, og elv-landskab i ryggen mod øst, nord og syd, mens mod vest breder sig Red Riverdalens mægtige kornbygder over de milevide sletter. Ga- tene er brede med vakre træplantninger paa begge sider. I forretningsstrøket er ingen iøjnefaldende bygninger, hverken hvad størrelse eller skjønhet angaar, men de bærer et præg av trivsel og god smak. De private hjem er vakre og omgivelserne holdt i god stand.

Midt paa taket av byen ligger en liten indsø med kjørevei omkring, slikt har man ikke i mange byer, sjøen heter Alice. Ut fra byen har man behagelige kjøreveie gjennem vak- kert landskap, hvor velstelte gaarder ligger lunt mellem dunkle skogholt og blinkende sjøer.

Institutioner og bedrift.

Foruten det norske college, som er nævnt ovenfor, er der et akademi, Northwestern College, som støttes av de svenske

High School.

Lincoln Avenue W.

lutheranere. Byens egne skoler, særlig høiskolebygningerne, er seværdige. Nord for byen ligger Minnesotas største galehus. Det er umaken værd idetmindste at ta en tur op og se paa anstalten; men det er ikke egentlig nogen lyttur at gaa gjennem de store bygninger og se paa de halvandet tusinde gale, som der vandrer omkring i glemseleens tusmørke.

Fergus Falls er ikke noget fabrikby. Den har vandkraft nok, men det meste av den kraft gaar op i fosseduer og skummende vand. Der er tre nok saa gjilde møllebruk, to "manufacturing companies," en uldvarefabrik, en skjortefabrik og en feiekostfabrik. Desuten er der cementrørfabriker og de sædvanlige "elevators," saa uomgjængelig nødvendige i enhver amerikansk by. Elevatorerne mot skylinjen karakteriserer vort lands prairiebyer. Der er to hospitaler, av hvilke et er norsk.

Den egentlige storindustri.

Otter Tail Power Company har to damanlæg, Dayton Hollow, vest for byen, og Hoot Lake, øst for byen; begge disse fortjener et besøk. Tilreisende er interesseret i hotelbekvemmeligheterne, og Fergus Falls er i saa maate noksaa vel utrustet. Hotel Kaddatz er det nyeste og mest tidsmæssige; Grand Hotel, Park Hotel, Kristiania Cafe og Occidental Hotel, de to sidste indehaves av normænd, er ældre kvarterer men i god stand.

Foruten den norske avis har byen tre blade i det engelske sprog: Wheelock's Weekly, The Free Press og Fergus Falls Journal, som er både dagsavis og ukeavis.

Fergus Falls har i flere aar været en tør by, og den har gjort sine bedste fremskridt, siden saloonerne fik reisepas. Byen har nu en folkemængde paa omtrent 9,000 indbyggere.

Av ledende mænd, knyttet til bygdelsbevægelsen, bor Fergus Falls foruten Teleskribenten, Oftelie, formanden for Østerdalslaget, Hon. N. T. Moen, formand for Hallinglaget, dr. O. Th. Sherping og sekretær for Trønderlaget, prof. I. Dorrum. Bygdelag, som tidligere har holdt stevner her, er Trønderlaget, Østerdalslaget, Romsdalslaget, Solunglaget, Hallinglaget, Stavangerlaget, Sigmarslaget og Selbulaget.

Mjøsenlagets medlemmer kan være trygge paa, at der ventes dem et varmt Velkommen i Fergus Falls.

D. G. RISTAD.

"Nord for byen ligger Minnesotas største galehus. Det er umaken værd idetmindste at ta'en tur op og se paa anstalten; men det er ikke egentlig nogen lysstur at gaa gjennem de store bygninger og se paa de halvandet tusinde gale, som der vandrer omkring i glemse-lens tusmørke.

Paa Reise

OER var igjen noen faa dage til vort møte i Chippewa Falls, saa kom'en Matheas op til mig og spurgte om han kunde faa bli med mig til Chippewa.

“Jo, de ska du nok mer end gjerne faa lov tel,” sa je, “aa je ska sørje for, at du ska faa kjøre sammen me sjølve forman,” lovte je han. “Aa, jøie mei,” sa'en Matheas,” dæ va naa ailtfør mye ære, aa!”

Netop som vi kom rundt hjørne, saa møtte vi'en Bernt. Du store min, je hadde naa itte tænkt han skulle kømuni, der hadde han rest over 500 mil for aa komma paa møte.

Han æ farmer naa, aa ær de noe du vil ha greie paa om krøtterstel, meieridreft eller gaersbruk i de hele, saa bære spør'en Bernt, han veit alt slikt saa væl, han, for han va skrädder i Chicago i over 30 aar.

Vi kom da paa toget sammen fra Red Wing og havde en hyggelig tur til Wabasha. Der fik vi et par timers vente, saa skulde vi ta os en tur op i byen og se os rundt lit, især da for at finde en pen, tiltalende plads, hvor vi kunde faa “en bedre middag.”

Men “fram aa telbaers er like langt,” vi ruslet utover til stationen igjen, saa foreslog en at vi skulde gaa ind der aa spise, men det øre vilde ikke han Bernt høre paa.

“Dit gaa vi da itte, vi faar itte mye mat for penga der,” sa'en Bernt. Saa blev det da til, at vi havde middag sammen paa en anden restauration, og der fik vi baade mye og go mat for pengene. Der var kaalsuppe og kogt flesk med poteter og kaal og saa den uundgaaelige pie. Det var riktig herremandskost, især for folk med pundtlærpaase til mave.

Paa Hamar-Elverum banen gaar der et lokaltog, som almindelig kaldes “Rusletoget,” og akkurat et slikt tog er det, som gaar fra Wabasha til Eau Claire og Chippewa Falls, det rusler avgaaerde, naar det falder sig slik, og kommer ruslendes frem, naar tid og omstændigheter tillater.

Fra Wabasha var vi et ganske anseeligt følge, da vi havde faaet store forstærkninger søndenfra. Der blev da mangt og

meget at prate om og Matheas, som ikke havde været med før, blev da bekjendt med hele selskabet.

Han og jeg sad sammen, og tværsoverfor os sad en ældre, pen mand, som jeg ikke kjendte, men jeg antog ham for "en av vore," han saa slik ut som om han var fra en av Mjøsbygderne, det er noget vist aapent, ærligt og likefremt ved folk, som stammer fra disse Norges blideste egne.

Saa flyttede jeg mig over til ham og ga mig i prat med ham. Jo, ganske riktig, han var fra en av vore bygder og paa veien til vort stevne. Jeg fandt ogsaa at han var fra samme bygd som min reisekamerat, Matheas, og jeg vinkede derfor paa ham og bad ham komme over og træffe en sambygding. De to kom saa i samtale om dette og hint, de saa paa hverandre den ene studerte paa hvem den anden egentlig kunde være, og tilslut kom det da for en dag, den ene var Matheas Opigaern, den andre var Andreas Nerigaern, vi kan jo kalde dem saa, de havde været barndomskamerater sammen, gaat paa skole sammen, kort sagt opvoeksne sammen paa nabogaarde, men reist ut paa hver sin kant for at prøve egne vinger og saa traf de sammen igjen her paa vei til Mjøsenlagets stevne, de havde ikke seet hverandre eller hørt om hinanden paa over seksti aar! Jo, der blev gjensyn!

Derefter var de to gamle uadskillelige, de fik værelse sammen i en pen privat familie i Chippewa Falls, under sexaen sad de sammen og paa alle møterne likesaa, og det blev stevne, som det lønte sig at overvære.

Den sagaskriveren vor, pastor Kvisgaard, er saa stille og lun av sig, men han har en ganske mærkelig evne til at støve rundt for at træffe og bli kjendt med alle som er paa møtet.

Da vi var paa tilbagetur fra Wissota dammen, kom han og spurgte mig om jeg havde truffet Anders Skiset. Nei, det havde jeg ikke, det var blot mig fortalt, at han var paa møtet, men jeg havde ikke truffet ham.

Saa var det ikke længe før pastor Kvisgaard kom igjen med Anders Skiset paa slæb. Anders er fra Skiset eller snarere Skjeset i Vang, men nu sitter han som odelsborger og eneherre, han er nemlig ungkar, paa et "homestead" i provinsen Saskat-

chewan, Canada, og han havde reist vel et tusinde mil for at komme til Chippewa Falls; uten tvil holder han rekorden for den længste reise til vort stevne.

Hr. Skiset har utgit en meget interessant bog, "Vang, Hedenmarken," en bygdebeskrivelse, som han har lagt meget tid og arbeide paa; jeg gjorde i aarboken for 1915 adskillig utdrag av den, og det er virkelig et saa fortjenstfuldt arbeide at det gjør fordring paa støtte fra alle, som har nogen interesse for slike ting. Den koster blot en dollar, og jeg tænker den fremdeles kan faaes ved at sende direkte til ham, Anders Skiset, Glen Mary P. O., Saskatchewan, Canada.

Nu maa det ikke forstaaes slik, at han bad mig avertere boken, dertil er hr. Skiset en altfor beskeden mand, han er farmer, han, først og fremst, men saa liker han at sysle med slike literære foretagender i hvad tid han kan finde for det.

Saaledes har han et værk under arbeide nu, som han gjør regning paa vil sysselsætte ham i flerfoldige aar, saavidt jeg husker er det en oversigt eller historie av de norske invandrere i Canada.

Jeg spurgte ham i samtalens løb, om mange norske fra hans kanter havde gåaet ind i de Canadiske regimenter. Jo, det var ganske mange, sagde han, i hans umiddelbare nærhed trodde han det var omrent et dusin norske gutter, som havde gåaet ind for at hjælpe til at banke nutidens barbarer, men han havde endnu ikke hørt om nogen af dem var faldne eller saarede.

At der i mange amerikaneres hoder blot er en meget dunkel forestilling om hvad disse bygdelags stevner egentlig er eller hvad de foretager sig paa disse møter, har vi ofte bevis for. Saa ledes skulde Gudbrandsdalslaget holde sit stevne i Eau Claire meget snart efter vort stevne i Chippewa Falls. Det havde været ganske godt averteret, særlig da i det norske blad, "Reform," som utkommer i Eau Claire. En foretagsom "jænki," havde faat nys om at noe storartet skulde gaa for sig i byen, og tænkte det vilde være god anledning til at slaa mynt. Nogle dage før stevnet begyndte kom han saa til byen med et læs hø, som han havde tænkt at sælge til "Cirkussen," slik ide havde han om bygdelagsstevnerne.

Fra Anders Skisets Bygdebekrivelse av Vang.

OER var stor klasseforskjel. De indflyttede embedsmænd blev ikke betragtet som bygdens egne endog i 2det og 3die led. En fremmed bonde eller arbeider blev straks anerkjendt. De fornemste bønder holdt rigtignok selskap med embedsmændene; men der var allikevel forskjel. Blandt de fornemste bønder paa den tid kan nævnes: Lars Halsæt, Peder Hafsal, Baard Vetten, Jakob Tomter, og Gudbrand Aalstad.

Store fremskridt fandt sted omkring 1800. Dels var der gode tider med bra aarganger og dels har provst Pihl æren for mange nye ting. Han lagede stueklokker, han støpte matklokker og han har indført den første træskemaskine paa Hedemarcken. Han klagede ogsaa over jordbruksaarlig tilstand og forbedrede dette paa mange vis. Alleen ved prestegaarden er fra hans tid og solskiven paa stabursvæggen har han laget.

Man begyndte at lage veie paa den tid; der blev brak for kjærre. Dette bevises av de to hjulmakere. De første kjærre var laget helt gjennem av træ, endog akslingerne; disse maatte ofte smøres, helst med mærrafett, ellers bar de sig stygt ilde. Ældre folk mindes endnu at der paa visse gaarde ikke fandtes langkjærre men at man brukte høislæder om sommeren.

Prestegaarden var den største; paa gaarden eller dens underbruk bodde 142 mennesker. Storhamar, adelig privilegeret fri sædegaard hadde 95 mennesker. Aker, likeledes, hadde 65 mennesker. De største gaarde derefter var fra gammel tid Jesnes, Jævanord, Gaalaas, Imerslund og Hanum; men de ældste slechter bodde i Spidalen, paa Bjørge, Tomter, Aalstad og Skjeset.

Det daglige liv var meget ensformigt. Der var næsten ingen bøker og aviser, ingen fester, ingen utflugter, ingen foreninger. Det aandelige liv samlede sig om presten og kirken som midtpunkt. De sidste nyheter besørgetes af bygdevægteren eller stodderkongen, naar han kom paa visit. Saa holdtes der ting en gang imellem og marked en gang i aaret. Forresten holdtes der kalas i julen samt gjestebud til bryllup, gravøl og

barnedaab. Til det sidste var der ikke alletider saa god tid, da barnet absolut skulde til daaben første søndag efter det blev født, ellers kunde alleslags troldskap faa magt over det. Trold og djævelskap var der meget av paa den tid, og man maatte være yderst forsiktig, bruke staal og korsets tegn baade over folk og fæ. Dette var levninger fra gammel tid og regnes nu for overtro. Endnu den dag idag findes der skrømt og spøkelser paa visse gaarde; men det vil man nødig snakke om. Sommesteder hører man usynlige væsener gaa i trapper og gange, andre steder kan man endog se avdøde folk. Dette hænder jo af og til over hele verden og regnes klandt naturens gaader og hemmeligheter.

Saa i 1804 hændte der noget av almindelig interesse for bygden. Vorherre blev lei den gamle kirke i Vang, og saa brandt den.

Den ældre Vangs kirke hadde været en stavkirke i korsform, bygget til forskjellige tider. I den katholske tid kaldtes den ogsaa St. Clements kirke. Den midterste del vendende mot øst og vest tillikemed taarnfoten var den ældste, som mens Hamar by var i flor hadde været annekskirke. Efter denne hys ødelæggelse blev tilbygget den del som vendte mot nord; det var ved disse tilbygninger den dannedes til korskirke. Den 8de juli 1804, 2 timer efterat gudstjenesten var avholdt, slog lynilden ned i taarnet. Den antændte først en av de smaa taarnspidser som vendte mot sydøst og gik derefter opad hele det 90 alen høje taarn, som ved sit fald antændte taket og kirken. Av kirkens ornamenter og alterklæder blev alt reddet. Av det 2 aar tidligere anskaffede, av Kristian Engelstad paa Toten forfærdigede orgel paa 16 stemmer blev noget reddet, hvorimot prækestolen og alteret under utrihvningen blev saa beskadigede at de ikke mer kunde brukes.

Det bestemtes nu at ministerielle forretninger saasom barnedaab, brudevielse og altergang ifølge Canselli-skrivelse skulde forrettes i en Stue i prestegaarden, men den offentlige gudstjeneste blev derimot paa søn- og festdage avholdt i Furnes kirke.

Mjøsenlagets Medlemmer.

BIRI.

Amundsen, Ed.	Colfax, Wis.
Anderson, Bernt O.	Rutland, N. D.
Anderson, Mrs. Bernt O.	Rutland, N. D.
Anderson, O. C.	Rutland, N. D.
Anderson, Otto	Rutland, N. D.
Bagstad, Miss Anna Emilia	Aberdeen, S. D.
Bergum, John	West Salem, Wis.
Bjerke, P. O.	Flandreau, S. D.
Brye, T. K.	Rothsay, Minn.
Dahle, Chris	Hudson, Wis.
Ekeren, O. H.	Rothsay, Minn.
Enger, Olaf	Box 15, Lunds Valley, N. D.
Enger, N. L.	412 Cedar Ave., Minneapolis, Minn.
Erickson, Thor	303 Cedar Ave., Minneapolis, Minn.
Evenson, Martin	Osseo, Wis.
Feiring, M. E.	Rawson, N. D.
Feiring, M. H.	Rothsay, Minn.
Fredrickson, Mrs. Ole A.	Pigeon Falls, Wis.
Halmrast, Andreas	1429 E. Franklin, Minneapolis, Minn.
Hanson, Miss Ida	Rutland, N. D.
Haugen, Andrew	Flandreau, S. D.
Haugen, Lars	Flandreau, S. D.
Haugen, Ole C.	Flandreau, S. D.
Jacobson, O. T.	Colfax, Wis.
Johnson, C. H.	Gratiot, Wis.
Johnson, E. H.	Mount Vernon, S. D.
Johnson, Otto	Pigeon Falls, Wis.
Jorstad, Thorvald	Kindred, N. D.
Kampen, Ingvald, A.	Cooperstown, N. D.
Klundby, August	Osseo, Wis.
Lee, Bernhard	Colfax, Wis.
Lund, Olaus C.	Skaar, N. Dak.
Markeng, B. E.	Buffalo Springs, N. D.
Markeng, Martin	Rothsay, Minn.
Mathison, Martinus	Mission Hill, S. D.
Myhre, A. A.	Osseo, Wis.
Myren, Matt	Osseo, Wis.
Myrhum, Olaf	Spring Grove, Minn.
Narum, Mrs. Janetta	Rutland, N. D.
Neperud, S. H.	Blair, Wis.
Olson, Mrs. Gina	Thor, Iowa
Onsrud, Peter P.	Rutland, N. D.
Petterson, Otto	Birchwood, N. D.
Peterson, Peter A.	St. Peter, Minn.
Petersen, Martinus	Rutland, N. Dak.
Schjenken, Miss Agnethe	Belview, Minn.
Schjenken, Mrs. Dina J.	Belview, Minn.
Schjenken, Miss Lina	Belview, Minn.
Schjenken, Miss Dina	Belview, Minn.
Schjenken, Miss Netta	Belview, Minn.
Schjenken, Miss Josephine	Belview, Minn.

Schjenken, Bernt	Belview, Minn.
Sigstad, Harald	Sutton, N. D.
Sveen, Pastor M. B.	Portland, N. D.
Swain, Lars	Osseo, Wis.
Tollefson, B.	Colfax, Wis.
Wicklund, O. M.	Milwaukee, Wis.

EIDSVOLD.

Amundson, Louis	Pelican Rapids, Minn.
Amundsen, Martin	Red Wing, Minn.
Blackstad, O.	Waimea, Hawaii
Boxrud, C. H.	Red Wing, Minn.
Boxrud, John	Goodhue, Minn.
Boxrud, R. H.	Red Wing, Minn.
Christianson, Nils, (Knain)	Audubon, Minn.
Dunham, Gulbrand A.	R. 1, Pelican Rapids, Minn.
Elstad, Edvard	Webster, Minn.
Fjeldstad, Mrs. Oliv	1811 13th Ave. So., Minneapolis, Minn.
Fremming, J. A.	1227 7th Ave. N., Fort Dodge, Ia.
Grondahl, Jens K.	Red Wing, Minn.
Grondahl, R. L.	Red Wing, Minn.
Habberstad, N. M.	418 N. Y. Life Bldg., St. Paul, Minn.
Halvorson, N.	Red Wing, Minn.
Hanson, Bennett	2901 15th Ave. So., Minneapolis, Minn.
Hansen, John	Hendricks, Minn.
Hansen, Miss Josephine	Hendricks, Minn.
Holte, M. O.	Hawley, Minn.
Holter, Pastor C. C.	Red Wing, Minn.
Holter, Olaus	Ullen, Minn.
Julsrud, C.	1641 Hennepin Ave. Mpls, Minn.
Julsrud, L. O.	Red Wing, Minn.
Julsrud, Mrs. L. O.	Red Wing, Minn.
Knutson, Ed.	Galesville, Wis.
Korslund, Andrew	Thor, Ia.
Langseth, Hans N.	Barney, N. D.
Langseth, Martin	Worthington, Minn.
Langseth, Nils N.	Worthington, Minn.
Langseth, P.	1417 E. 23rd Ave., Minneapolis, Minn.
Larson, E. G.	Fort Dodge, Ia.
Lee, Emil L.	Red Wing, Minn.
Lynnes, Nicolai	Rollette, N. D.
Myhren, E. J.	R. 1, Bay City, Wis.
Opsal, Mrs. C. L.	Red Wing, Minn.
Opsal, Ole L.	Manfred, N. Dak.
Orbeck, Jens O.	Eau Claire, Wis.
Ostlie, J. H.	Lakeville, Minn.
Pedersen, Chr.	R. 1, Nome, N. D.
Pederson, Herman	Pelican Rapids, Minn.
Pederson, Nicolai	Canby, Minn.
Solvang, Hans	Box 11, Albert Lea, Minn.
Ulvin, O. A.	Red Wing, Minn.
Westvang, Anton O.	River Bow, Alta., Canada

FAABERG.

Allen, Mrs. A. H.	Red Wing, Minn.
Amundson, Andrew	Canby, Minn.
Arlien, Mathias T.	Pekan, N. D.

Arnesen, Carl	Brandt, S. D.
Arnesén, Peter	Brandt, S. D.
Berg, Martin	Zumbrota, Minn.
Blegen, Hans O.	Church Ferry, N. D.
Blegen, Prof. J. H.	1827 13th Ave. S., Minneapolis, Minn.
Borud, Eveh A.	Astoria, S. D.
Dahl, A. O.	Hixton, Wis.
Enger, E. C.	Milnor, N. D.
Hage, C. F.	Toronto, S. D.
Hauger, Oliver C.	Astoria, S. D.
Hjermstad, Mrs. Otto P. K.	Chippewa Falls, Wis.
Hoff, C.	1312 Dayton Ave., St. Paul, Minn.
Hoff, Peder O.	Fertile, Minn.
Hogsvæn, Mathias L.	Clinton, Minn.
Husmoen, Oluf	Abercrombie, N. D.
Iverson, Christian	Gary, S. Dak.
Iverson, Mrs. Christian	Gary, S. Dak.
Iverson, M.	Hendricks, Minn.
Johnson, A. P.	R. 1, Audubon, Minn.
Johnson, Ben.	Astoria, S. D.
Johnson, Edward	Fargo, N. D.
Jorstad, Hans	Wimbledon, N. D.
Jorstad, Peter C.	Barton, N. D.
Larson, Martin	La Crosse, Wis.
Lien, Olaus	R. 2, Strum, Wis.
Lee, John	Rice Lake, Wis.
Lee, Nils	Drummond, Wis.
Lee, R. M.	Rhinelander, Wis.
Lien, Miss Hulda	Strum, Wis.
Moe, J. M.	R. 3, Chetek, Wis.
Peterson, P. J.	Brandt, S. D.
Reise, John C.	Fertile, Minn.
Rindahl, Emil	Canby, Minn.
Rindahl, Iver	Bagley, Minn.
Rindahl, M. C.	Northfield, Wis.
Rindahl, O. L.	Fertile, Minn.
Ronne, C. C.	Astoria, S. D.
Ronne, Jens	Astoria, S. D.
Ronne, Simon C.	Hendricks, Minn.
Rustad, P. B.	Montevideo, Minn.
Simfonson, Ingebret	Wimbledon, N. D.
Simmons, Tobias	Kindred, N. D.
Solberg, Mrs. Paulina	Gary, S. Dak.
Stauch, Theo.	Albert Lea, Minn.
Torgerson, H. P.	Astoria, S. D.
Torgerson, Tobias	Astoria, S. D.
Troseth, Albert E.	Ulen, Minn.
Troseth, Anton	Lake Park, Minn.
Troseth, Christ.	Lake Park, Minn.
Troseth, Gust	Lake Park, Minn.
Troseth, Otto E.	Northgate, N. Dak.
Ulland, A. O.	Fergus Falls, Minn.

FEIRING.

Berg, C. N.	Cashton, Wis.
Bekkedal, M. H.	Westby, Minn.
Fagerlie, Andrew	Columbia Hotel, Benson, Minn.

Fagerness, H. L.	Rushmore, Minn.
Fossum, Peter	Belview, Minn.
Jensen, Johannes	Box 14, Heimdal, N. D.
Langgaard, Ole J.	Benson, Minn.
Langgaard, Mrs. O. J.	Benson, Minn.
Leum, J. C.	Mayville, N. Dak.
Melby, Miss Maren	Vining, Minn.
Melby, O. F.	Thief River Falls, Minn.
Miller, Andrew	Rutland, N. D.
Miller, Martin	Nome, N. D.
Sandvigen, Ole	La Fargo, Wis.
Stenberg, C. A.	Westby, Wis.
Stephenson, Hans	St. Croix Falls, Wis.
Sundby, Albert	Rawson, N. D.
Sundby, C. N.	Renville, Minn.
Tangen, C. O.	Melvina, Wis.
Tangen, Ole	Heimdal, N. Dak.
Tosterud, And. E.	Hatton, N. D.

FURNES.

Anderson, Elias	Holmen, Wis.
Bendickson, Alfred	Chetek, Wis.
Borresen, Borre	Bottineau, N. D.
Dahly, Bernt	Chippewa Falls, Wis.
Dahlby, Martin	Hillsboro, N. D.
Eastman, Mrs. W. H.	Arlington, N. Dak.
Enger, Bent H.	Osseo, Wis.
Erickson, Mike	R. 4, Box 42, Duluth, Minn.
Esbjornson, Peter	Leeds, N. D.
Granum, Haaken	Albert Lea, Minn.
Granum, Ludvig	Albert Lea, Minn.
Gulbrandson, Christ, care Harry Thompson	Forest City, Iowa.
Haagenson, Mrs. Peder	Chetek, Wis.
Hanson, Mrs. Christ	R. 2, Hawley, Minn.
Hjemli, Carl L.	R. 2, Box 65, Cambridge, Wis.
Hoogenson, A. P.	Chetek, Wis.
Hulberg, Mrs. Gilbert	Osseo, Wis.
Jesnes, Lars C.	760 Cromwell Ave., Minneapolis, Minn.
Johnson, Ben	Cloquet, Minn.
Johnson, Jens	R. 5, Pelican Rapids, Minn.
Johnson, Karl	Deer Park, Wis.
Kaatorp, Miss Marie	Sioux Rapids, Iowa.
Kylstad, J. M.	Englevale, N. D.
Larson, Ludvig J.	Osseo, Wis.
Larson, Thore	R. 3, Box 64, Chetek, Wis.
Lund, Bjarne	Tolna, N. D.
Mikelson, Borre	Buxton, N. D.
Olson, Nels	Dwight, N. Dak.
Paulson, Ole	Grand Forks, N. Dak.
Paulson, Simon	Grand Forks, N. Dak.
Peterson, Mrs. Ole	Albert Lea, Minn.
Pinnerud, George	New Auburn, Wis.
Stenbakken, John H.	Audubon, Minn.
Stenbakken, Knut H.	Audubon, Minn.
Wold, Bernt	Thief River Falls, Minn.

Wold, Mrs. C. B. Englevale, N. D.
 Wold, Mrs. Sidsel Chetek, Wis.

HELGEØEN.

Aflangrud, Peter Cambridge, Wis.
 Hanson, Elise Cambridge, Wis.
 Heggen, Gust Cambridge, Wis.
 Heggen, Mrs. Thora Cambridge, Wis.
 Johnson, Ed. Box. 47, R. 1, Leland, Iowa
 Jacobson Mons Cambridge, Wis.
 Kval, Karl Martinson, care A. C. Thronson Cambridge, Wis.
 Linnerud, Eilert Cambridge, Wis.
 Linnerud, John R. 2, Deerfield, Wis.
 Maurud, Leonard Edgerton, Wis.
 Nyhus, Ole Berwick, N. D.
 Olson, Frantz Cambridge, Wis.
 Olson, Hagbardt R. 2, Norwich, N. D.
 Prestrud, And. Biwabik, Minn.
 Staff, Anton O. Deerfield, Wis.
 Sterud, Knut R. 2, Deerfield, Wis.
 Sterud, Peter Edgerton, Wis.
 Sund, Johan, care Otto Staff Cambridge, Wis.
 Stifferud, Olaf Edgerton, Wis.
 Volkman, Christ Eau Claire, Wis.

GJØVIK.

Anderson, John H. Parshall, N. D.
 Brusven, Emil H. Rothsay, Minn.
 Dahl, August Pigeon Falls, Wis.
 Grimsby, Oscar Beloit, Wis.
 Halvorson, Hans Turtle Lake, Wis.
 Hammerseng, Ludvig R. 1, Box 11, Palermo; N. D.
 Jacobson, Miss Bertha McHenry, N. D.
 Johnson, Ole Arland, Wis.
 Lee, N. A. Colfax, Wis.
 Lund, Hans H. Edgerton, Wis.
 Miller, Peder P. Arland, Wis.
 Nilson, Peter Deerfield, Wis.
 Nilson, Mrs. Peter Deerfield, Wis.
 Pederson, Gilbert Whitehall, Wis.
 Pederson, Mauritz Henning, Minn.
 Ronning, Martin E. Lignite, N. D.
 Roaning, Mrs. Martin E. Lignite, N. D.
 Skonnord, Thor. H. Minnesota Transfer, Minn.
 Skonnord, Mrs. Valborg Minnesota Transfer, Minn.
 Stixrud, Mrs. T. M. Litchville, N. D.
 Sveen, Halfdan Hudson, Wis.
 Tande, B. O. Aneta, Wis.
 Thorkalsen, Theo. Denhoff, N. Dak.
 Tommerson, Anton Grand Meadow, Minn.
 Tommeraasen, Oscar Benson, Minn.
 Williams, Jens E. Litchfield, Minn.
 Wohl, H. M. Jessie, N. D.

HAMAR.

Amundson, P. C.	Amery, Wis.
Anderson, Anton	R. 2, Hendricks, Minn.
Bakkerud, Thorleif113 Washington Ave. So., Minneapolis, Minn.	
Becken, Carl	Kenyon, Minn.
Beckon, John J.	2323 Irving Ave. N., Minneapolis, Minn.
Becken, Paul J.	2323 Irving Ave. N., Minneapolis, Minn.
Borg, Peter	Ruso, N. D.
Borgerson, Sigurd	Chicago, Ill.
Elton, M.	Carrington, N. D.
Ellingson, Martin	La Crosse, Wis.
Ericson, Otto C.	Chicago, Ill.
Fredrickson, Ole A.	Pigeon Falls, Wis.
Gaarder, Albert113 Washington Ave. So., Minneapolis, Minn.	
Gaarder, Miss Christine	..113 Washington Ave. So., Minneapolis, Minn.	
Hagen, Joseph	Osseo, Wis.
Hanson, Peter	Stoughton, Wis.
Hasund, Mrs. H. N.	2450 Southport Ave., Chicago, Ill.
Haugen, Henry	Sisseton, S. D.
Haugen, Ole	Flandreau, N. D.
Holseth, Andreas921 Queens Ave. No., Minneapolis, Minn.	
Holter, John	Mason City, Iowa
Ihle, Hans L.	1342 Edgerton, St. Paul, Minn.
Jenson, Carl	Rothsay, Minn.
Jenson, Oscar	Rothsay, Minn.
Johanson, Christian220 Lowry Ave. N. E., Minneapolis, Minn.	
Johnson, Chris	Kandiyohi, Minn.
Knudson, Kristian	2323 Irving Ave., N. Minneapolis, Minn.
Larson, Gunnar	R. 1 Box 11, Brocket, N. D.
Lunde, Theo. H.	811 Rees St., Chicago, Ill.
Martinson, Sigrud	Church Ferry, N. D.
Nokleberg, Arthur	New Auburn, Wis.
Nordale, A. J.	Box. 653, Fargo, N. D.
Norseng, Martin	River Falls, Wis.
Norseng, Mrs. M.	River Falls, Wis.
Olson, Christ1918 7th Ave. S., Minneapolis, Minn.	
Opsal, Dr. C. L.	Red Wing, Minn.
Opsal, Miss Edna	Red Wing, Minn.
Ostlund, Ole	Rothsay, Minn.
Peterson, C. F.	Bison, S. D.
Peterson, Kristian W.	Box 43 Clairmont, N. H.
Platou, L. S., Dr.	Valley City, N. D.
Sahlie, Louis	Wheeler, Wis.
Saastad, Anton	New Auburn, Wis.
Saastad, Even	R. 2, New Auburn, Wis.
Stifferud, Pauline	Cambridge, Wis.
Synstad, Adolph	1662 St. Anthony, St. Paul, Minn.

LILLEHAMMER.

Christianson, Mrs. Karen	Niagra, N. D.
Christie, Ingwold	Waukegan, Ill.
Christie, Mrs. Ingwold	Waukegan, Ill.
Engh, P. P.	McCanna, N. D.
Hagen, Ole A.	Brookings, S. D.
Hanson, Anton	R. 2, Box 51, Farwell, Minn.
Kolstead, Mrs. Annette O.407 Kemper Ave., Butte, Montana	

Krogstie, Mrs. O.	4213 Ewing Ave., Minneapolis, Minn.
Moe, Bernard	Chetek, Wis.
Peterson, Hans	Abercrombie, N. D.
Ravneberg, Edward	Portland, N. D.
Rovneberg, Nickolai	Dévils Lake, N. D.
Rude, John J.	1500 Monroe, N. E., Minneapolis, Minn.
Rude, Ole Olson	Chetek, Wis.
Rustad, Johan	Kindred, N. D.
Skrukkerud, Gulbrand	Star Prairie, Wis.
Wold, Mrs. Marie M.	Chetek, Wis.

LØITEN.

Berg, Lauritz O.	Colfax, Wis.
Bjerke, Nils P.	R. 1, Nome, N. D.
Bjerke, Mrs. Nils P.	R. 1, Nome, N. D.
Bjerke, Peter J.	Detroit, Minn.
Brunstad, Peter	Bloomer, Wis.
Dyreng, P. P.	Manti, Utah
Ellison, Peter	Finley, N. D.
Erickson, Louis	Carlbau, Minn.
Finstad, Jorgen	Bloomer, Wis.
Flom, Mrs. Anna	Milton, N. D.
Grondahl, Carl	R. 3, Box 80 Chetek, Wis.
Grue, Mrs. Eline	Hawley, Minn.
Halvorson, Henry M.	Wanamingo, Minn.
Hammer, L. N.	Galesville, Wis.
Hammer, Mrs. L. N.	Galesville, Wis.
Hammer, Mathias N.	Galesville, Wis.
Hjermstad, C. F.	Red Wing, Minn.
Hjermstad, Carl F., Jr.	Red Wing, Minn.
Hjermstad, C. O.	Oak & Fifth Sts., Portland, Ore.
Hjermstad, Harald Trygve	Red Wing, Minn.
Hjermstad, Lars Bjarne	Red Wing, Minn.
Hjermstad, Lars Reodor	Chippewa Falls, Wis.
Hjermstad, Miss Nora Cordelia	Red Wing, Minn.
Hjermstad, Otto C. T.	Red Wing, Minn.
Hjermstad, Otto P. K.	Chippewa Falls, Wis.
Hjermstad, Miss Sigrid Borghild	Red Wing, Minn.
Hjermstad, Sigurd Lenvig	Red Wing, Minn.
Hjermstad, Miss Solveig Marie	Red Wing, Minn.
Hoff, A. T.	Ashby, Minn.
Hoff, Gulbrand T.	Ashby, Minn.
Hoff, John T.	Dalton, Minn.
Hoff, Rev. T. A.	Red Wing, Minn.
Kristoffersen, K.	Elbow Lake, Minn.
Kvisgaard, Pastor Olaf	Ellsworth, Wis.
Libak, Miss Anna	Nome, N. D.
Libak, Hans	Nome, N. D.
Libak, Martin L.	Ft. Ransom, N. D.
Lund, Peter	New Home, N. D.
Melby, Ansten L.	R. 5, Pelican Rapids, Minn.
Moe, Carl	Nome, N. D.
Nygaard, Jens	Edinburgh, N. D.
Olson, Oscar	Boyceville, Wis.
Omang, Bernt O.	Mekinock, N. D.
Oppegaard, Hans	Daisy, N. D.
Ostbye, Otto E.	Elbow Lake, Minn.

Pederson, Nils	Galesville, Wis.
Roko, Morris, O.....	5 Court Lane, Concord, Mass.
Sveen, Johan K.....	Minot, N. D.
Thorpe, Andrew A.....	Chippewa Falls, Wis.
Westgaard, Ole H.....	Toronto, S. D.

NES.

Ajer, Andrew J.....	Boyceville, Wis.
Anderson B. C.....	Wild Rice, N. D.
Anderson, Mrs. Marie Josephine	Ruthland, N. D.
Balstad, Christian	Osseo, Wis.
Berg, Nils J.....	Christine, N. D.
Bokalrud, Christ	McIntosh, S. D.
Bredvold, Martin	Springfield, Minn.
Callum, Frank	Sioux City, Ia.
Christensen, Anton	Dwight, N. D.
Christianson, John	Cambridge, Wis.
Christianson, Mrs. Marie	Cambridge, Wis.
Christianson, Ole	Manvel, N. D.
Fossum, Peter	Box 246, Canton, S. D.
Frydenlund, A.....	De Forest, Wis.
Frydenlund, Mrs. A.....	De Forest, Wis.
Gjestvang, Anton	Pekin; N. D.
Gaalaas, Peter	Stillwater, Minn.
Gjestvang, Thore Johanson	Osseo, Wis.
Gjestvang, Mrs. Thore Johanson	Osseo, Wis.
Gjestvang, Wm. L.....	R. 3, Whitehall, Wis.
Gjovig, Even E.....	Nome, N. D.
Grefsheim, Ole N.....	Sharon, N. D.
Grinnie, O. O.....	R. 5, Box 48 Osseo, Wis.
Hanson, Christian S.....	Lignite, N. D.
Hanson, Mrs. Christian S.....	Lignite, N. D.
Hanson, G. S.....	Harrisburg, S. D.
Hanson, Louis (Nermoen).....	Church Ferry, N. D.
Hanson, Simon S.....	Baltic, S. D.
Haug, Ole	Marvin, S. D.
Holseth, Alb.	Wiste, Alb., Canada
Holseth, And.	Wiste, Alb., Canada
Holseth, Matt.	Wiste, Alb., Canada
Holseth, Mons	Bowden, N. D.
Herberg, H. P.....	R. 2, Wheelock, N. D.
Herstad, Syver	Lavina, Mont.
Hoel, M. O.....	Deerfield, Wis.
Hoel, Mrs. M. O.....	Deerfield, Wis.
Hulberg, C. T.....	Whitehall, Wis.
Hulberg, Ed. T.....	H. 3, Osseo, Wis.
Hulberg, Gilbert	R. 3, Osseo, Wis.
Hulberg, Miss Louisa	Osseo, Wis.
Hulberg, Thos. T.....	R. 3, Osseo, Wis.
Husie, John	Penn, N. D.
Johnson, Mrs. Constance	Yellowstone Park, Wyo.
Jensen, Johan	R. 1, Brandt, S. D.
Just, Mrs. Marie	1912 14th Ave. S., Minneapolis, Minn.
Karlstad, Hans M.....	Brookings, S. D.
Knatterud, Theo.	Sheyenne, S. D.
Lawrence, Mrs. Lise	Springfield, Ill.

Lee, L. C.	Chippewa Falls, Wis.
Lee, John C.	Volga, S. D.
Lien, I. M.	Benson, Minn.
Lien, Mrs. I. M.	Benson, Minn.
Mahlum, Mons	Brainerd, Minn.
Mahlum, Mrs. Mons	Brainerd, Minn.
Mahlum, P. P.	Fingal, N. D.
Mathison, Mrs. J.	734 6th St. St. Paul, Minn.
Nelson, Mathias	Sargeant, Minn.
Nettum, Anton	R. 3, Osseo, Wis.
Nettum, Gilbert A.	Osseo, Wis.
Nyborg, Olafus	Madison, Wis.
Odegaard, Albert A.	R. 5. Brookings, S. D.
Orwold, Johannes	Canby, Minn.
Ostberg, Alfred	Stoughton, Wis.
Pederson, A. B.	Langford, S. D.
Peterson F. M., O.	Renner, S. D.
Pederson, Hagbart	Hudson, S. D.
Rohr, Mrs. And.	Devils Lake, N. D.
Sevrinsson, Christ	Church Ferry, N. D.
Skovly, Martin	Brandt, N. D.
Soberg, Andrew	Deerfield, Wis.
Solvberg, C. G.	Gary, S. D.
Solvberg, Gunner	Gary, S. D.
Stensby, Bernt J.	Osseo, Wis.
Stensby, Mrs. B. J.	Osseo, Wis.
Sveen, Borre E.	Leland, Iowa
Sveen, Olivius B.	Leland, Ia
Syverson, Carl	Church Ferry, N. D.
Thoresen, Nick	Sheyenne, N. D.

RINGSAKER.

Aasen, C. L.	Pelican Rapids, Minn.
Alm, Lars E.	Hanaford, N. D.
Amb, Carl	Portland, N. D.
Amb, Peder Jenson	Cambridge, Wis.
Anderson, Anton	Montevideo, Minn.
Anderson, Mrs. A.	Hendricks, Minn.
Anderson, Hans	Canton, S. D.
Anderson, Mrs. Pauline	4137 Dupont Ave. S., Minneapolis, Minn.
Bangsberg, John	610 Mill St., La Crosse, Wis.
Bangsberg, Mrs. John	610 Mill St., La Crosse, Wis.
Bergseng, Ole	New Richmond Wis.
Bogstie, T. O.	Brookings S. D.
Bordseth, Even S.	Galesville, Wis.
Bruget, S. R.	Mission Hill, S. D.
Burkee, B. E.	St. Hilaire, Minn.
Bye, Nels	Brandon, Minn.
Carlson. (f. Valberg) Mrs. Marie	Leonard, N. D.
Christianson, Chris.	Fergus Falls, Minn.
Christianson, Claud	Wildrose, N. D.
Christianson, Idius	Gully, Minn.
Christianson, Lars	Fargo N. D.
Christopherson, Mrs. O.	Box 274, Calmar, Iowa
Dahl, H. M.	Seneca, S. D.
Dalseng, Christian	R. 2, Wheelock, N. D.
Dahl, John	Velva, N. D.

Dose, Mrs. Jennie S.	857 Carroll St., St. Paul, Minn.
Ekerdahl, Hans	R. 3, Osseo, Wis.
Emerson, B.	Toronto, S. D.
Engstad, Dr. Johs. E.	1790 Irving Ave. S., Minneapolis, Minn.
Evenson, A.	Rugby, N. D.
Evenson, Ole	Holmen, Wis.
Falkenberg, Kristian	Walla Walla, Wash.
Fjeldstad, Dr. C. A.	Red Wing, Minn.
Gilbert, Albert	3747 Nicollet Ave., Minneapolis, Minn.
Gunderson, Thore	Canton, S. D.
Hagelund, Miss Olga	3534 15th St. So., Minneapolis, Minn.
Hagen, Andrew O.	Box 53, Buffalo Gap, S. D.
Hagen, Ole O.	Washburn, Wis.
Hagen, Olaf	Velva, N. D.
Halvorson, Christ	R. 1, Montevideo, Minn.
Halvorson, Emil	Montevideo, Minn.
Halvorsen, Math B.	R. 1, West Salem, Wis.
Halvorson, Oscar	Montevideo, Minn.
Halvorson, Mrs. Oscar	Benson, Minn.
Hansen Christian	Rosholt, S. D.
Hansen, John C.	Diamond, S. D.
Hanson, Miss Julia	Montevideo, Minn.
Hanson, John	Fingal, N. D.
Hanson, John	Cadott, Wis.
Hansen, Math H.	Montevideo, Minn.
Hanson, Math.	Fertile, Minn.
Hansen, Ole H.	Montevideo, Minn.
Hanson, Ole	Morris, Minn.
Haugen, Olaus J.	631 Adams NE, Minneapolis, Minn.
Hauglie, John J.	R. 2, Evansville, Minn.
Haugled, Miss Martha	Stoughton, Wis.
Hemma, Miss Lina	La Crosse, Wis.
Hemma, Miss Minnie	401 W. Ave. So., La Crosse, Wis.
Hoiby, Halvor A.	Beloit, Ia.
Hoganson, Lars	McIntosh, S. D.
Holmen, Lars	Violin, S. D.
Holstad, Mrs. Ole	Benson, Minn.
Hulberg, Chr. M.	Benson, Minn.
Ingberg, H. O.	Hendrum, Minn.
Ingberg, P. O.	Hendrum, Minn.
Ingberg, G. T.	Hendrum, Minn.
Iverson, Ole	R. 1, Box 35, Whalen, Minn.
Johnson, Andrew L.	R. 3, Osseo, Wis.
Johnson, M.	1715 Adams, La Crosse, Wis.
Jolstad, Bernt	Cottonwood, Minn.
Kindley, B. O.	Killdeer, Dunn Co., N. D.
Kindley, Miss Hulda	Killdeer, Dunn Co., N. D.
Kindley, John	La Crosse, Wis.
Kindley, Ole	1472 Raymond Ave., St. Paul, Minn.
Kindley, Mrs. Ole	1472 Raymond Ave., St. Paul, Minn.
Kindley, Miss Olga	Killdeer, Dunn Co., N. D.
Kjos, T. T.	Holmen, Wis.
Knudson, Mrs. H.	McVille, N. D.
Krogsgaard, Emil	R. 2, Box 67 Coopertown, N. D.
Larson, Lars C.	Donnybrook, N. D.
Larson, Ludvig	Wilson, Wis.
Larson, Nels	Abercromby, N. D.

Larson, Peder S.	Abercrombie, N. D.
Larson, Otto	Walcott, N. D.
Lee, Johannes A.	R. 4, Plaza, N. D.
Lehne, Jacob	425 Wheeler Ave., St. Paul, Minn.
Lehne, John O.	Deer Park, Wis.
Lehne, Miss Nora	Deer Park, Wis.
Lien, Miss Clara	Benson, Minn.
Lien, Miss Julia	Benson, Minn.
Lokken, Even	Canby, Minn.
Lunde, Nils C.	Portland, N. D.
Lunden, L. J.	Toronto, S. D.
Lynnes, Mrs. Marie	Rollete, N. D.
Madson, Mrs. O.	Menomonie, Wis.
Mathiasen E.	Pelican Rapids, Minn.
Mikkelsen, H.	Toronto, S. D.
Mikkelsen, M.	Toronto, S. D.
Moe, Johannes	Pigeon Falls, Wis.
Nilson, Peder	Whitehall, Wis.
Hoiby, Lars L.	Cambridge, Wis.
Norman, Ole	Clear Lake, S. D.
Nyborg, Otto H.	Eau Claire, Wis.
Odegaard, Ole A.	R. 5, Brookings, S. D.
Olen, Even P.	Brocket, N. D.
Olson, Ole	Deerfield, Wis.
Onsum, L. L.	Pelican Rapids, Minn.
Pederson, Ole	Canby, Minn.
Peterson, O. C.	Volin City, S. D.
Ringh, M. M.	Benson, Minn.
Roberg, Mrs. Netta	Toronto, S. D.
Rohr, Andrew	Devils Lake, N. D.
Roiseland, Mrs. A. J.	Black River Falls, Wis.
Rönningen, Christian	Lily, S. D.
Rustad, Mrs. P. B.	Montevideo, Minn.
Ryan, Simon S.	Hamar, N. D.
Sagen, H. A.	Toronto, S. D.
Sagen, Ole N.	Galesville, Wis.
Samsdal, P. O.	Benson, Minn.
Sand, Mrs. Bertha	Montevideo, Minn.
Saugen, H. O.	Newfolden, N. D.
Saugstad, M. A.	Hitchcock, S. D.
Saugstad, Mrs. M. A.	Hitchcock, S. D.
Simundson, Ole	Fosston, Minn.
Skarloken, Simon	Onalaska, Wis.
Solberg, L. C.	Gary, S. D.
Sorby, Hans H.	Montevideo, Minn.
Star, Hans	Cottonwood, Minn.
Star, Martin J.	Cottonwood, Minn.
Sveom, Olaf O.	Parshall, N. D.
Syverud, M. L.	Canton, S. D.
Tande, Ole	Northfield, Minn.
Thronson, Anton	Leal, N. D.
Thronson, J.	Clear Lake, S. D.
Wattnem, John A.	Estelline, S. D.
Walstead, Lars T.	Milton, N. D.
Wigsmoen, Ole O.	Edgerton, Wis.

ROMEDAL.

Bakken, Miss Inga.....	601 Washington St. N. E., Minneapolis, Minn.
Bakken, Mikkel A.....	Oscar, N. D.
Bye, Johan O.....	Hickson, N. D.
Evenrud, Mark	Box 256, Lanesboro, Minn.
Fjeldstad, Erick	823 16th Ave. S., Minneapolis, Minn.
Fjeldstad, Frank	Carlisle, Minn.
Hagene, Louis	Wilmar, Minn.
Libak, Mrs. Hanna	Nome, N. D.
Larson, Hjalmar	Wendel, Minn.
Larson, Ludvig	R. 3, Morris, Minn.
Larson, Ole	Claire City, S. D.
Madson, Otto	Deerfield, Wis.
Melby, John M.....	Owatonna, Minn.
Nilsen, Ole	Volga, S. D.
Olson, Ole	Chippewa Falls, Wis.
Oustad, Harald	Drummond, Wis.
Rasmussen, Einar	Fargo, N. D.
Sæther, O. P.....	Pelican Rapids, Minn.
Slætvold, E. O.....	Larson, N. D.
Sletvold, S. O.....	Elizabeth, Minn.
Storhoff, A. P.....	Lansboro, Minn.
Storhoff, And. T.....	Box 256, Lanesboro, Minn.
Störhoff, John E.....	Box 253, Lanesboro, Minn.
Storhoff, M. O.....	Box 28, Peterson, Minn.

STANGE.

Alm, Martin	Iron Springs, Alta., Canada
Alms, Rasmus	Findlayson, Minn.
Anderson, O. A.....	Lyle, Minn.
Arneson, Syverin	Pelican Rapids, Minn.
Bakke, D. B.....	Thief River Falls, Minn.
Bakke, Lars	Thief River Falls, Minn.
Bjertnes, Sofus H.....	Geneseo, N. D.
Dahl, O. A.....	423 Vine St., Eau Claire, Wis.
Dillerud, Anton E.....	Pelican Rapids, Minn.
Dillerud, Emil E.....	Antelope, Mont.
Dillerud, G. E.....	R. 3, Maddock, N. D.
Dillerud, Mrs. G. E.....	R. 3, Maddock, N. D.
Dillerud, Ole E.....	Larson, N. D.
Douglas, Mrs. Marie	R. 1, Backer, Minn.
Elton, Ole	Carrington, N. D.
Erickson, E. C.....	Forest Service, Portland, Ore.
Evenson, Peder	Pigeon Falls, Wis.
Fjelsom, John	Binget, Sask., Canada
Frishholm, A. J.....	Montevideo, Minn.
Frydental, Lars	Tolna, N. D.
Granrud, Prof. J. E.....	605 S. E. Delaware Ave., Minneapolis, Minn.
Granrud, Ole E.....	Erhard, Minn.
Gellund, C.....	Constance, Minn.
Gelund, John E.....	Jackson, Minn.
Grondal, Mikal J.....	R. 2, Farwell, Minn.
Hagen, C. J.....	796 Hawthorne, St. Paul, Minn.
Hagen, Emil O.....	New Auburn, Wis.
Hägen, George	608 Chippewa St., Eau Claire, Wis.

Hagen, Johan	398 Wabasha, St. Paul, Minn.
Hålaas, Mrs. Edw. T.....	Carrington, N. D.
Hammerstad, Nils L.....	Whitehall, Wis.
Hanson, Ole M.....	Eyremore, Alta., Canada
Haugen, Edvard	R. 3, Edgerton, Wis.
Helseth, Anton H.....	Fergus Falls, Minn.
Helseth, Even A.....	R. 3, Rothsay, Minn.
Helseth, Halvor A.....	R. 3, Rothsay, Minn.
Helseth, Ole G.....	Pelican Rapids, Minn.
Hemstad, M. A.....	Montevideo, Minn.
Hervin, Ole S.....	643 Thomas St., St. Paul, Minn.
Hjermstad, Arthur	Cornell, Iowa
Hjermstad, Pastor H. A. L.....	Mohall, N. D.
Hjermstad, Harald	Cornell, Iowa
Hjermstad, H. L.....	Red Wing, Minn.
Hjermstad, Hjalmar L.....	Red Wing, Minn.
Hjermstad, Ingvar	Red Wing, Minn.
Hjermstad, Idor	Red Wing, Minn.
Hjermstad, John M.....	Red Wing, Minn.
Hjermstad, M. C.....	Fergus Falls, Minn.
Holte, M. A.....	Voltaire, N. D.
Homerstad, Mrs. Anne.....	Pigeon Falls, Wis.
Jakobson, Morris	Harlow, N. D.
Kaare, Matias	R. 3, Cambridge, Wis.
Kildahl, Karen	Cambridge, Wis.
Kristianson, Lars	De Forest, Wis.
Lahlum, John P.....	Rothsay, Minn.
Lahlum, Severin	Valley City, N. D.
Maasjo, Thomas E.....	Pelican Rapids, Minn.
Maasjo, Ole E.....	Fingal, N. D.
Martinson, Andrew	Wilson, Wis.
Martinson, August	Pelican Rapids, Minn.
Martinson, John	3029 Stevens Ave., Minneapolis, Minn.
Martinson, M.	Bloomville, Wis.
Mellum, M. A.....	Pelican Rapids, Minn.
Mikkelsen, Johannes	Milnor, N. D.
Monson, Even	Barron, Wis.
Myhre, Mrs. Mina	Estherville, Ia.
Nodsle, Mrs. Lina	Erhard, Minn.
Nodsle, Ole H.....	R. 1, Erhard, Minn.
Nörling, Mrs. Carrie	R. 2, Box 19, Milan, Minn.
Nottestad, Christian	Pelican Rapids, Minn.
Olson, Gustav	Drummond, Wis.
Olson, Lars	Minnewaukan, N. D.
Olsrud, Harald	Stoughton, Wis.
Osterhaus, Mrs. Mathilda	1328 Lake St., Chicago, Ill.
Ottestad, M. T.....	Zumbrota, Minn.
Oustad, K.....	City Hall, Minneapolis, Minn.
Paulsberg, M. O.....	R. 1, Osseo, Wis.
Paulson, Ole	Portland, N. D.
Pederson, Gilbert	Whithall, Wis.
Rognstad, Ole	Osseo, Wis.
Rorbach, Mrs. Martha	Voltaire, N. D.
Rud, Anton O.....	R. 4, Rothsay, Minn.
Rusten, Ole	Brantford, N. D.
Ryan, Simon S.....	Box 43, Hamar, N. D.
Sjolander, C. A.....	Holman, Wis.

Stolpestad, Dr. H. L.	786 E. Seventh St. St. Paul, Minn.
Stolpestad, Mrs. Toline	445 Wheeler Ave., St. Paul, Minn.
Strand, Martin	Maddock, N. D.
Togstad, Andreas	Maddock, N. D.
Togstad, Ed.	R. 3, Maddock, N. D.
Togstad, Lars A.	Maddock, N. D.
Trosvigen, Anton Larson	R. 4, Rothsay, Minn.
Trosvig, John L.	Lightfoot, Va.
Vasaasen, O. K.	R. 1, Erhard, Minn.
Wick, Richard	1219 Adams St., Minneapolis, Minn.
Wick, Mrs. Richard	1219 Adams St., Minneapolis, Minn.
Wolla, E. C.	Benson, Minn.
Veum, Mrs. Anna	Bricelyn, Minn.

TOTEN.

Aarsby, John	Box 162, Lanesboro, Minn.
Anderson, Adolph	Walcott, N. D.
Anderson, Alfred	Whitehall, Wis.
Annexstad, Magnus	Comstock, Minn.
Atlungstad, Hans	Turtle Lake, Wis.
Bagstad, T. A.	Adams, Minn.
Bagstad, Alex	Yankton, S. D.
Bagstad, Mrs. Clara	Volin, S. D.
Berg, Adolph	Red Wing, Minn.
Bjerke, Heilfred, A.	Portland, N. D.
Dahl, Mrs. Emil	818 E. 18th St., Minneapolis, Minn.
Dyste, Nils	3212 4th Ave. S., Minneapolis, Minn.
Fjerkenstad, Anton P.	Van Hoot, N. D.
Fjerkenstad, John	R. 5, Boyd, Minn.
Glemmestad, M.	Tyler, Minn.
Gryttenholm, Sigrud	La Crosse, Wis.
Gunderson, Nels	Valley City, N. D.
Hannestad, Mads	Strum, Wis.
Hanswold, Albert	Walcott, N. D.
Hanswold, A. K.	Walcott, N. D.
Helgestad, Martin P.	R. 5, Starbuck, Minn.
Jenson, Julius	Cambridge, Wis.
Johnson, Haaken	1022 Harmon Place, Minneapolis, Minn.
Johnson, Tollef	Red Wing, Minn.
Johnson, Julius	Heimdal, N. D.
Johnson, Ole H.	R. 1, Erhard, Minn.
Kalrustad, Hans	Cambridge, Wis.
Klavestad, Johannes	Strum, Wis.
Lien, John	Sheyenne, N. D.
Lund, Emil	Eau Claire, Wis.
Miller, Mrs. Martin	Nome, N. D.
Myrvold, Peter	Fargo, N. D.
Narum, Mrs. Marie	1726 Elliot Ave., Minneapolis, Minn.
Notteby, Ervin	Oakdale Farm, Excelsior, Minn.
Overn, Ole	St. Peter, Minn.
Skaurud, Ole	Drummond, Wis.
Solberg, Lewis L.	Whitehall, Wis.
Solberg, P. L.	Eau Claire, Wis.
Stensby, E. P.	Cottage Grove, Wis.
Wigness, Oscar	Heimdal, N. D.

VANG.

Arnseth, Hans	Chetek, Wis.
Bakken, Martin	Benson, Minn.
Bjortomten, Mikkel	Valley City, N. Dak.
Brunstad, Ole	Chippewa Falls, Wis.
Brenden, Olaf	R. 3, Sheyenne, N. D.
Dahle, Christian	Elbow Lake, Minn.
Engelstad, P.	Thief River Falls, Minn.
Gillie, H. O.	Jackson, Minn.
Gillie, Olaf	Jackson, Minn.
Haagenson, Peter	R. 3, Box 64, Chetek, Wis.
Hagen, T. J.	Sharon, N. D.
Hagen, T. J.	Grand Forks, N. Dak.
Lien, Mrs.	Strum, Wis.
Mikkelson, Simon	New Auburn, Wis.
Mikkelson, Miss Hanah	New Auburn, Wis.
Mikkelson, Alfred	New Auburn, Wis.
Monson, John	R. 3, Christine, N. D.
Nelsen, Alfred	Cotton, Minn.
Opsahl, C. H.	Grand Forks, N. Dak.
Pederson, Palmer	R. 1, Langford, S. D.
Pederson, Helmer	Nome, N. D.
Rohne, Ole G.	Milton, N. D.
Sahlie, John O.	Galesville, Wis.
Skeset, Anders	Saskatoon, Sask., Can.
Storhoff, Emil O.	Fergus Falls, Minn.
Watnebryhn, Gust	Gulley, Minn.
Wold, C. B.	Fort Ransom, N. D.
Wold, Andrew	Chetek, Wis.
Wold, Peter	Chetek, Wis.

VARDAL.

Anderson, Carl	Beloit, Wis.
Berg, Hans	Niagara, N. D.
Bergh, Mrs. Ole G. care Homme Orphans Home	Wittenberg, Wis.
Bergh, Ole G. care Homme Orphans Home	Wittenberg, Wis.
Brusven, Anton M.	R. 3, Rothsay, Minn.
Brusven, Matias H.	R. 3, Rothsay, Minn.
Borstad, B. L.	Spokane, Wash.
Borstad, Lars	Bruce, S. D.
Casberg, M. H.	Toronto, S. D.
Dahl, David O.	807 Hill St, Waseca, Minn.
Davidson, Fred	Maddock, N. Dak.
Dahl, Mrs. August	R. 1, Pigeon Falls, Wis.
Folingstad, Ole	Zumbrota, Minn.
Frydenlund, Andrew	Hayward, Minn.
Frydenlund, John	R. 3, Albert Lea, Minn.
Gosserud, Thórvald	Sturgeon Bay, Wis.
Haugum, Carl	Portland, N. D.
Kolberg, August	Toronto, S. D.
Larson, Lars	Burbank, S. D.
Lund, M. P.	Nesheim, Sask., Canada
Mustad, John	Binford, N. D.
Norland, Petter	Pigeon Falls, Wis.
Norland, Mrs. Peter	Pigeon Falls, Wis.

Olstad, Hans P.	R. 3, Albert Lea, Minn.
Overley, Mrs. C. M.	Albert Lea, Minn.
Owen, Mrs. A.	Sawyer, Wis.
Peterson, Ole	R. 3, Albert Lea, Minn.
Peterson, P. O.	R. 1, South Range, Wis.
Peterson, M. (Smedstien)	Highlandville, Iowa
Ramynke, C. H.	Toronto, S. D.
Roe, Otto E.	Boyceville, Wis.
Sanderson, Mrs. Oscar	R. 4, Albert Lea, Minn.
Schjenken, N. J.	Belview, Minn.
Skonhovd, M. O.	R. 4, Centerville, S. D.
Skorstad, John	3116 17th Ave. S., Minneapolis, Minn.
Stenby, Pastor, M. S.	Clear Lake, Iowa
Tollefson, Mathias	Rio, Wis.
Wold, Nils H.	1458 Front, St., Fargo, N. D.
Weideman, Anton	Belview, Minn.

VELDRE.

Bjorge, N. E.	Lakota, N. Dak.
Evenson, (Elvsveen), Tollof	Brackett, N. D.
Hovelsrud, J. E.	R. 3, Box 33, Blair, Wis.
Hanson, Christ	R. No. 2, Hawley, Minn.
Hilstad, Bernt O.	Finley, N. D.
Hilstad, M. O.	Finley, N. D.
Jacobson, Albert	Brackett, N. D.
Jacobson, Martin	Brackett, N. D.
Jakobson, Michael	Brackett, N. D.
Jenson, Peter H.	Holmen, Wis.
Johnson, Even	315 Summit, Albert Lea, Minn.
Nerhagen, John	Morris, Minn.
Madson, Mrs. Otto	Deerfield, Wis.
Tollefson, Anton	Brackett, N. D.

BRUMMUNDALEN.

Larson, Jno. L.	R. 4, Osseo, Wis.
-----------------	-------------------

HURDALEN.

Fagerli, Chr. Anderson	Farwell, Minn.
------------------------	----------------

Berg, August	
Ramseth, Ole O.	
Thompson, Thos.	

Disse sidste blev indmeldte ved mødet i Fargo og i al den hast og sjau, som følger med ved disse anledninger, blev det for disse blot nedtegnet navn. Vedkommende selv, eller folk som maatte kjende dem, bedes godhedsfuldt underrette sekretæren saa adressen kan blive fuldstændig.

Der er fra sekretærens side lagt meget arbeide paa at faa medlemslisten rigtig med navne og adresser, men rimeligvis har der alligevel indsneget sig nogle fejl. Hvor saa er tilfældet, bedes vedkommende at underrette sekretæren herom.

Indhold.

	Side
Paa vei til Mjøsenlagets aarsmøte, bilde	2
Mjøsenlagets sjette aarsmøte, sekretæren	3
Forord, C. L. Opsal	4
“America, My Country.” Digt. Jens K. Grondahl.....	13
Syttiaaringerne i Mjøsenlaget. Digt. John Bangsberg	15
Lidt om det nylig organiserede fællesraad, C. L. Opsal.....	16
Paa ferietur, dr. J. E. Engstad	19
Et blad fra Eidsvold, billeder	25
Mjøsenlagets nye sekretær	26
Dødsanmeldelse	27
Bjørnson og “Ja, vi Elsker”	28
Norske Bygdesagn	30
En minderig kirke paa Østre Toten	33
I hundrevis, sekretæren C. F. Hjermstad	37
En jænki-løtensokning paa aarsmøte, T. A. Hoff	29
Dødsanmeldelse	42
Wergelands dødsleie, Nordahl Rolfsen	44
Oplandske folkemusæum	49
Fra nybyggerlivet i Wisconsin, Holand	52
Bygdeborge og oldtidslevninger	58
Lillehammer	63
Hamar i ældre tider, Didrik Grønvold	66
Hjaa kongen, Hans Seland	68
“Nordmændene i Amerika,” Knud Langeland	71
Biografier	81
Fergus Falls, prof. D. G. Ristad	84
Paa reise	90
Fra Vang, Anders Skiset	93
Mjøsenlagets medlemmer	95